

- Den totala arealen åker- och betesmark i Sverige har en längre tid varit relativt konstant och uppgår till ca 3,2 miljoner hektar. Sedan EU-inträdet 1995 har åkerarealen minskat något, medan betesarealen har ökat.
- Den totala skörden av spannmål, oljeväxtfröer, potatis och socker har ökat under 2008 och de preliminära uppgifterna för 2009 visar på en ytterligare ökning för oljeväxtfröer och socker.

Marknadsöversikt

- vegetabilier

Enheten för handel och marknad

Författare:
Ida Björklund
Patrik Eklöf
Claes Renström

Innehåll

1	Sammanfattning	1
1.1	Marknadssituationen i Sverige, EU och i världen	1
1.2	Förväntad prisutveckling för vissa grödor på medellång sikt.....	4
2	JORDBRUKSPOLITIKEN.....	5
2.1	Politiska beslut.....	5
2.1.1	WTO: s jordbruksavtal	14
2.2	Den jordbrukspolitiska budgeten.....	17
2.2.1	Finansieringen	17
2.2.2	Utgifterna.....	18
2.3	EU:s marknadsregleringar	21
2.4	Det agromonetära systemet	23
2.4.1	Historik	24
2.4.2	Utveckling av växelkurser	24
3	ÅKERAREALENS ANVÄNDNING	27
3.1	Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur	28
4	SPANNMÅL	30
4.1	Areal	30
4.2	Hektarskörd	32
4.3	Totalskörd.....	35
4.4	Svenska odlarpriser på spannmål	35
4.5	Spannmålsskördens användning.....	36
4.6	Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter	39
4.7	Spannmålsöverskottet.....	40
4.8	Regleringen.....	41
4.8.1	Importskydd.....	42
4.8.2	Förmånkvoter vid import	44

4.8.3	Intervention.....	45
4.8.4	Export	47
4.8.5	Budgetkostnader för spannmålsregleringen	50
4.9	EU:s produktion av spannmål	51
4.9.1	EU:s internhandel	55
4.9.2	EU:s handel med tredje land.....	56
4.10	Marknadspriser för spannmål	57
4.11	Kandidatländernas spannmålsmarknad	58
4.12	Situationen på världsmarknaden.....	59
4.12.1	Den internationella handeln med spannmål.....	61
4.12.2	Övergångslager.....	61
4.12.3	Världsmarknadspriser för spannmål.....	62
5	OLJEVÄXTER.....	65
5.1	Areal	65
5.2	Hektarskörd	67
5.3	Totalskörd.....	68
5.4	Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö.....	68
5.5	Konsumtion av olja och margarin	69
5.6	Regleringen.....	70
5.7	Kandidatländernas oljeväxtmarknad	74
5.8	Situationen på världsmarknaden.....	75
5.8.1	Internationell handel.....	76
5.8.2	Världsmarknadspriser på oljor.....	77
6	PROTEINFODER.....	79
6.1	Produktion av inhemskt foder	79
6.1.1	Foderbaljväxter.....	79
6.1.2	Rapsmjöl.....	80

6.2	Förbrukning av proteinfodermedel.....	80
6.3	Regleringen.....	81
6.3.1	EU:s utgifter för proteingrödor.....	82
6.4	Världsproduktion av proteinfoder	82
6.5	Världsmarknadspriser på proteinfoder	83
7	MATPOTATIS	85
7.1	Areal	85
7.2	Hektarskörd	85
7.3	Totalskörd.....	86
7.3.1	Ekologisk produktion	88
7.4	Konsumtion och utrikeshandel	89
7.5	Matpotatispriset	91
7.6	Regleringen i EU	92
7.6.1	Gränsskydd	92
7.6.2	Växtskydd.....	93
7.7	Potatismarknaden i EU	93
7.8	Kandidatländer.....	98
8	POTATIS FÖR STÄRKELSEFRAMSTÄLLNING.....	99
8.1	Areal	99
8.2	Hektarskörd och totalskörd.....	99
8.3	Skördens användning.....	100
8.3.1	Stärkelse	100
8.3.2	Stärkelse och stärkelsederivat.....	100
8.3.3	Sprit	101
8.3.4	Regleringen i EU	102
8.3.5	Kvotssystem för potatisstärkelseframställning	103
8.3.6	Gränsskydd	104

8.3.7	Exportbidrag	105
8.3.8	Kompensationsbetalning för potatisodlare	106
8.3.9	Premie till potatisstärkelsestillverkare	108
8.3.10	Produktionsbidrag för teknisk industri	108
8.3.11	EU:s totala utgifter för stärkelseregleringen.....	110
8.4	Prisutveckling för stärkelse	111
8.5	Vetestärkelse.....	112
8.6	EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion.....	112
8.7	Kandidatländer.....	114
9	SOCKERBETOR - SOCKER	115
9.1	Areal och sysselsatta.....	115
9.2	Hektarskörd	116
9.3	Totalskörd.....	117
9.3.1	Ekologisk odling.....	118
9.4	Förädling.....	119
9.5	Konsumtion	119
9.6	Sockerbetspriser i Sverige	120
9.7	Reglering i EU	123
9.7.1	Produktionskvoter och produktionsavgifter	123
9.7.2	Administrativt fastställda priser.....	125
9.7.3	Industrisocker	126
9.7.4	Importtullar och förmånsimport	128
9.7.5	Exportbidrag	129
9.7.6	Intervention och privat lagringsstöd.....	131
9.7.7	EU:s regleringsekonomi på sockerområdet.....	132
9.7.8	Tillfälligt omstruktureringsstöd.....	133
9.8	Areal och sockerproduktion i EU	135

9.8.1	sockersektorn i kandidatländer	139
9.9	Världsproduktionen av socker	140
10	ÖVRIGA GRÖDOR.....	144
10.1	Bruna bönor	144
10.1.1	Regleringen i EU	145
10.2	Utsäde, vallväxtfrö	145
10.2.1	Regleringen i EU	145
10.3	Konservärter	146
10.3.1	Regleringen i EU	147
10.4	Fiberväxter.....	147
10.4.1	Regleringen i EU	148
10.4.2	Areal och produktion i EU.....	149
10.5	Torkat foder	152
10.5.1	Regleringen i EU	152

1 Sammanfattning

1.1 Marknadssituationen i Sverige, EU och i världen

Den *totala jordbruksmarken* (åker- och betesmark) i Sverige har under en längre period varit relativt konstant och uppgår till omkring 3,2 milj ha. Åkermarken har sedan 1995 minskat med knappt 135 000 ha och uppgår för 2008 till 2,63 milj ha medan betesmarken ökat med ca 32 000 ha och uppgår till 458 000 ha. Förändringen mellan 2008 och 2007 redovisar en minskning i åkerarealen med ca 17 000 ha åker och en minskning av betesmarken med ca 31 600 ha. Enligt preliminära uppgifterna från 2009 har jordbruksmarkens ökat. Åkermarken uppgår till ca 2,64 milj ha och betesmarken till 483 000 ha. Antalet jordbruksföretag i Sverige fortsätter att minska och uppgår för 2008 till 70 933 företag, vilket är 1 045 färre företag än 2007. Antalet jordbruksföretag har sedan EU-inträdet minskat med 16 372 företag. Medelarealen för 2008 avseende företag med åkermark uppgår därmed till ca 37,1 ha åker/företag, för 2007 uppgick motsvarande medelareal till ca 36,8 ha åker/företag.

Den totalt brukade *spannmålsarealen* (vete, råg, korn, havre, rågvete, majs samt blandsäd) i Sverige uppgick 2008 till 1 087 722 ha. Jämfört med 2007 (990 092 ha) är detta en ökning med 97 630 ha. Enligt preliminära uppgifter beräknas spannmålsodlingen minska till ca 1 049 100 ha för 2009. Hektaravkastningen för 2008 blev för både höstvete och råg i nivå med eller högre än det senaste femårsgenomsnittet. Hektaravkastningen för vårvete blev dock lägre än femårsgenomsnittet beroende på torr väderlek under våren och sommaren. Den totala skörden av spannmål 2008 uppgår enligt definitiva beräkningar från SCB och Jordbruksverket till 5,195 miljoner ton. Skörden av brödsäd har beräknats till ca 2,371 miljoner ton och skörden av fodersäd till ca 2,824 miljoner ton. Skörden är högre än det senaste femårsgenomsnittet som uppgår till 4,988 milj ton. Preliminära uppgifter för 2009 pekar mot en nästintill oförändrad skörd på ca 5,185 milj ton spannmål totalt. Odlarpriserna i Sverige för spannmål nådde rekordnivåer i mars 2008 som till stor del berodde på tidigare års (2006/07 och 2007/08) förhållandevis låga skördar både i världen och i Sverige. I takt med ökande skördar därefter har prisnivån förändrats drastiskt. För korn och havre är priserna nu lägre än interventionspriset i EU.

Spannmålsskörden i världen beräknas för 2008/09 uppgå till 1 793 miljoner ton, vilket är lägre än föregående år (1 697 miljoner ton). Prognos för 2009/10 pekar mot en lägre skörd på 1 759 miljoner ton. Den totala spannmålsskörden i EU ökade med ca 22 % 2008/09 jämfört med föregående år. Skörden för 2008/09 är beräknad till ca 314 milj ton. Preliminära uppgifter för 2009/10 tyder på en skördeminskning till knappt 293 miljoner ton spannmål i EU. Arealen för EU under 2008/09 uppgick totalt till ca 60,3 milj ha, vilket är ca 3,6 milj ha högre än föregående år. Hektaravkastningen för 2008/09 uppgick till totalt 5,21 ton/ha jämfört med 4,55 ton/ha för 2007/08. Prisutvecklingen på spannmål i världen kännetecknades under 2006/07 och 2007/08 av mycket höga priser. Skördebortfall i delar av världen samt ökad efterfrågan på främst majs för etanoltillverkning lett till kraftiga prisökningar. I takt med ny skörd ifrån 2008/09 har dock priserna fallit.

Odlingen av *oljeväxter* i Sverige 2008 ökade med drygt 1 700 hektar till 89 500 hektar. Höstraps odlades på knappt 62 000 hektar, vårraps på ca 34 000 hektar och vårrys på

ca 2 500 hektar under 2008 Produktionen av oljeväxtfrö 2008 uppgick till ca 260 000 ton (9 procents vattenhalt) vilket är 37 000 ton mer än 2007 års skörd och ca 30 procent mer än de senaste fem årens genomsnitt. För 2009 beräknas arealen öka ytterligare och uppgå till drygt 100 000 ha. Skörden är beräknad till 301 000 ton.

Världsproduktionen av oljeväxter (förutom raps ingår även sojabönor, bomullsfrö, palmkärna, jordnötter och solrosfrö i den internationella statistiken) väntas även 2008/09 att vara hög. Världsproduktionen har ökat varje år sedan 1998 dock skedde en liten minskning för år 2007 jämfört med föregående år för att sedan öka igen 2008. Den totala världsproduktionen för 2008/09 beräknas till ca 408 miljoner ton vilket är en ökning med ca 16 miljoner ton sedan föregående år. I EU uppgick skörden till ca 26,8 milj ton oljeväxter (raps, rybs, solrosfrö och sojabönor) 2008 och preliminära uppgifter för 2009 är 28,5 milj ton. Världsmarknadpriserna steg kraftigt från mitten av 2007 för att nå sin topp i juli 2008. En viktig förklaring till stigande priser är ökat intresse för att använda vegetabilisk olja för energiändamål. Under den senare delen av 2008 sjönk priset (finansskrisen) tillbaka till nivån innan den kraftiga uppgången. Priset på rapsolja ligger något högre än priset för sojaolja.

Till *proteinfoder* som används i Sverige räknas oljekraftfoder (rapsmjöl, sojamjöl med flera), glutenfoder, fisk- och köttfodermjöl, potatisprotein, rapsfrö samt ärter och åkerböna. Odlingen av baljväxter för proteinfoder är främst ärter och åkerböner. Skörden av ärter för 2008 uppgår enligt jordbruksstatistiken till 29 100 ton vilket är en halvering jämfört med det senaste femårsgenomsnittet. Skörden av åkerböna uppgick till ca 13 700 ton. Preliminär skörd för 2009 är 51 800 ton för ärter och 23 700 ton för åkerböna. Den totala förbrukningen av proteinfoder i Sverige 2008 uppgick till 611 milj kg oljekraftfoder (raps, soja samt övriga) och 8 milj kg animaliskt proteinfoder.

Den yrkesmässigt odlade *matpotatisarealen* 2008 uppgick till knappt 19 600 hektar, vilket är ca 700 hektar mindre jämfört med föregående års odling. Preliminära uppgifter för 2009 är 19 500 hektar. Odling av matpotatis förekommer nästan i hela landet. De största odlingarna finns i Skåne län samt i Hallands och Västra Götalands län. Skörden 2008 uppgick till 558 200 ton. Det är en ökning med 23 500 ton jämfört med föregående år. Preliminära uppgifter för 2009 är 563 900 ton. Det genomsnittliga odlarpriset för höst- och vinterpotatis under 2007/08 uppgick till 240 kr/100 kg, vilket var något lägre än föregående års genomsnittliga prisnivå. För säsongen hittills 2008/09 uppgår genomsnittspriset till ca 245 kr/100 kg Total potatisproduktion i EU-27 uppgår 2008 till drygt 55 miljoner ton, vilket är ca 2 miljoner ton mindre än föregående år. Den största potatisproduktion i EU finns i Tyskland, Nederländerna, Frankrike, Storbritannien och Polen.

Den totala arealen avseende *potatis för stärkelse och sprit* (fabrikspotatis) uppgår till 7 300 hektar för 2008 vilket är ca 760 hektar mindre än föregående år. Preliminära uppgifter för 2009 är 7 270 hektar. Odlingen är koncentrerad till Skåne, Blekinge och Kalmar län. Totalskörden för 2008 uppgick till ca 295 000 ton vilket är ca 16 procent mer än under föregående år. Enligt preliminära beräkningar uppgår totalskörden till ca 290 400 ton och hektaravkastningen till ca 40 ton per hektar för 2009. Den svenska potatisstärkelsekvoten uppgår till 62 066 ton för perioden 2001/02-2008/09 efter avdrag enligt tidigare politiska beslut. Produktionen 2008 uppgår till 59 183 ton, vilket är ca 2,5 % högre än föregående år. Det sker även en produktion av vetestärkelse i Sverige som uppgår till ca 25 000 ton.

Inom EU produceras stärkelse av potatis, majs och vete. Omkring 75 % av den totala stärkelseproduktionen i EU utgörs av spannmålsstärkelse. EU:s fyra största producentländer av potatisstärkelse är Nederländerna, Tyskland, Frankrike och Danmark som svarar för ca 90 procent av den totala stärkelseproduktionen. Produktionen i EU 2006 uppgick till ca 1,5 milj ton potatisstärkelse.

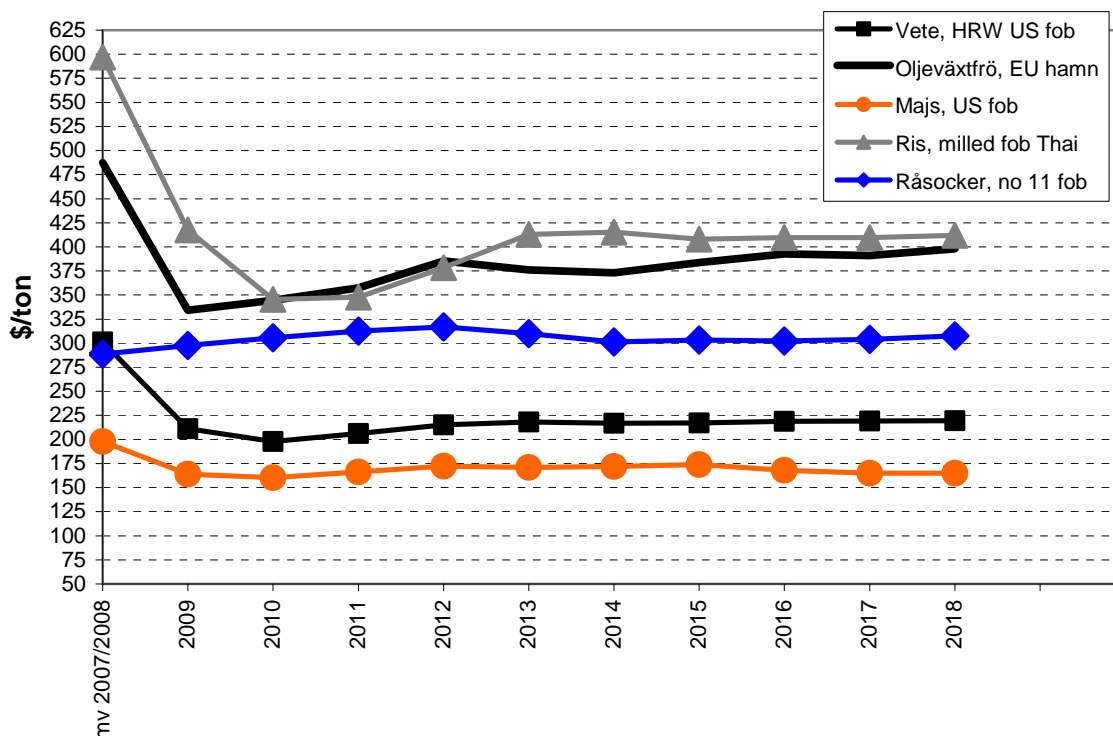
Huvuddelen av *sockerbetsodlingen* är belägen i Skåne, där närmare 95 procent av arealen återfanns 2008. Under 2008 uppgick arealen till ca 36 800 hektar, vilket är en minskning med ca 3 900 ha. Den totala kvantiteten betor 2008 uppgick till ca 2 miljoner ton. Det motsvarade en vitsockerskörd på 324 493 ton, vilket är en minskning med ca 9 procent jämfört med 2007. Preliminära uppgifter för 2009 visar att arealen har ökat till ca 39 900 ha och skörden av betor uppgick till ca 2,4 milj ton. Vitsockerskörden beräknas öka och uppgå till ca 403 000 ton.

Världsproduktionen av socker 2008/09 har minskat jämfört med föregående år. Produktionen uppgick till ca 153 miljoner ton, vilket med en ökad konsumtion innebär minskade världslager. Trenden med att världsproduktionen har genererat ett produktionsöverskott de senaste åren har brutits under 2008/09. Trots att produktionen beräknas öka till ca 160 milj ton för 2009/10 förväntas konsumtionen återigen överstiga produktionen vilket leder till minskade världslager. Bland annat lägre produktion i Indien har skapat underskott på världsmarknaden. De tio största producentländerna i världen är Brasilien, Indien, EU, Kina, Thailand, USA, Mexico, Australien, Pakistan och Ryssland. De största exportörerna i världen är Brasilien, EU, Thailand, Australien och Guatemala. Skörden i EU 2007/08 har legat konstant sedan tidigare år och uppgick till ca 17 miljoner ton. I EU 2008/09 minskades produktionen till ca 15 milj ton beroende på fortsatta nedläggningar av sockerfabriker. För 2009/10 förväntas gynnsamma skördeförhållanden ge en förhållandevis hög skörd.

Utvecklingen avseende *övriga grödor* visar på att arealen i Sverige för bruna bönor 2008 uppgick till 498 hektar, vilket var ca 7 % lägre jämfört med föregående år. För 2009 beräknas odlingen öka något och uppgå till 517 hektar. Produktionen 2008 uppgick till 728 ton jämfört med 961 ton för 2007. Beroende på förväntad hög hektaravkastning beräknas skörden för 2009 uppgå till 1 032 ton. Den totala konsumtionen i Sverige av bruna bönor uppgår till ca 3 000 ton per år. Import täcker det resterande behovet. Odlingen av vallfrö i Sverige (frö för jordbruksändamål utgör ca 85 % av arealen och resterande del odlas för grönytor t.ex. gräsmattor, golfbanor och dylikt). 2008 odlades utsäde på motsvarande 14 260 hektar. För 2009 visar preliminära uppgifter på en fröareal på 14 229 ha, vilket i stort sett är i nivå med året innan. Odling av konservärter förekommer främst i Skåne och Västsverige. Odlingen uppgick till 36 450 ton för 2008 på en areal motsvarande 7 343 ha, motsvarande uppgifter för 2007 var 36 814 ton och 8 824 ha. För 2009 förväntas skörden öka till 43 850 ton och arealen till 8 802 ha. Odlingen av lin och hampa för framställning av fibrer för textilieändamål förekommer i mycket liten omfattning i Sverige. Under 2008 uppgick odlingen till 74 ha lin och för hampa uppgick arealen till 390 hektar. För 2009 uppskattas linarealen minska ytterligare och uppgå till 39 ha och till 207 ha för hampa.

1.2 Förväntad prisutveckling för vissa grödor på medellång sikt

I figuren nedan redovisas OECD:s prognos (2009-2018) över världsmarknadspriser för ett urval av produkter. Det ska poängteras att prognosen bygger på gjorda antaganden beträffande exempelvis ekonomisk tillväxt, politiska styrmedel, WTO-avtal mm.

Figur 1 Prognosbild från OECD

Källa: OECD. Outlook-rapporten 2009-2018, juli 2009

Världsmarknadspriserna för spannmål och andra vegetabilier har sjunkit mellan 2008 och 2009 som också är det första året i OECD:s prognosperiod. En viss återhämtning av de nominella *vetepriiserna* beräknas ske omkring 2012 för att därefter plana ut på en prisnivå som är lägre än de höga priserna under 2007/2008. En viss lageruppyggnad under perioden förväntas ske för vete och fodersäd som hämmar eventuella prisökningar framöver. Prisutvecklingen för *majs* förväntas vara på ett liknande sett som för vete dock med en lägre prissänkning som också förväntas att inträffa efter 2015 då USA:s program om ökad majsanvändning i biobränsletillverkningen når sitt maximum. För *ris* beräknas tendensen med ökande risplantering för att uppnå självförsörjning fortsätta att ske under de närmaste åren. Fram till och med 2018 beräknar OECD att ungefär samma arealstorlek som fanns 2008 har uppnåtts och prisnivån på ris förväntas att stabiliseras runt 400 dollar/ton. Prisutvecklingen för *råsocker* uppvisar initialt en stigande pristrend beroende på förhållandevis god efterfrågan både ifrån livsmedelsindustrin och teknisk industri. På sikt förväntas dock priset plana ut beroende på skördeökningar och lageruppyggnad runtom i världen.

OECD:s prognosen pekar sammantaget på fallande priser som sedan planar ut över prognosperioden men vid en jämförelse med tioårsperioden fram till 2007 förväntas priserna ändå att vara högre.

2 JORDBRUKSPOLITIKEN

2.1 Politiska beslut

I början av mars 1994 avslutades förhandlingarna om svenskt medlemskap i EU med resultatet att Sverige deltar fullt ut i EU:s jordbrukspolitik från och med 1 januari, 1995. Grunden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik lades 1957 i Romfördraget. Detta ingår i svensk lagstiftning som SFS 1994:1501. Enligt punkt 1 i artikel 33 i Romfördraget (tidigare artikel 39, vilken dock ändrades genom Amsterdamfördraget) ska den gemensamma jordbrukspolitiken ha som mål att:

- höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften
- på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar inom jordbruket
- stabilisera marknaderna
- trygga försörjningen
- tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser

2003 beslutades det om hur den fortsatta reformen av CAP skulle se ut. Den bärande idén i reformen är att ett hållbart jordbruk ska styras mot ökad marknadsanpassning. Kommissionens reform bestod dels av en lång rad justeringar i respektive marknadsordningar, dels av horisontella förslag som omfattar i synnerhet systemen för direktstöd. Förändringarna i marknadsordningarna innebar bland annat sänkningar i stödpriser och minskade interventionspriser som ett led i att öka marknadsanpassningen.

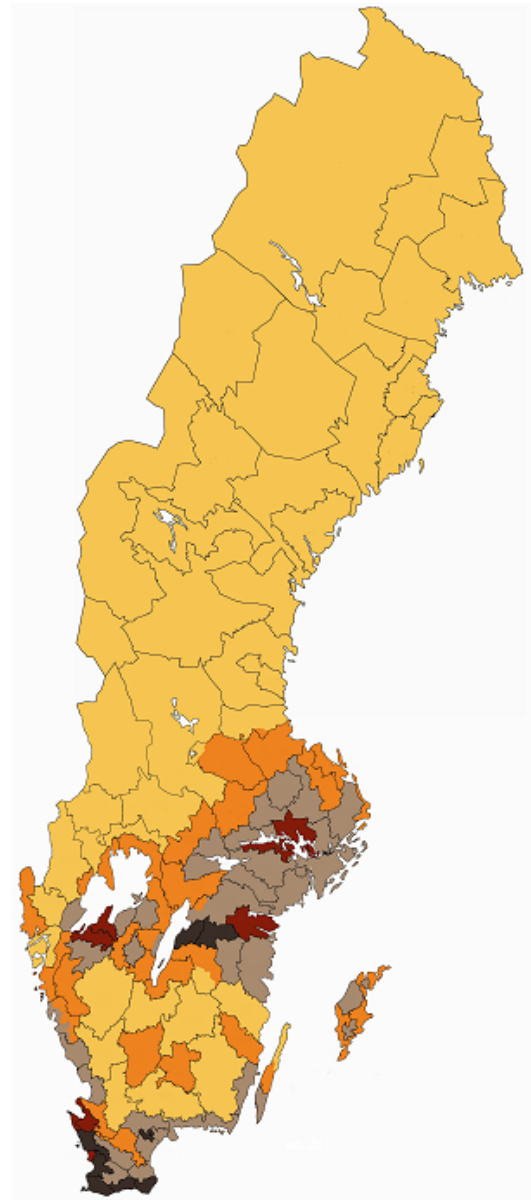
Den horisontella reformen innebar vidare att alla direktstöd (arealstöd och djurbidrag) omvandlas till ett frikopplat stöd som baseras på djur- och arealbidrag i form av så kallade stödrätter. De enskilda medlemsstaterna kunde välja mellan två alternativ. Det första var att införa det frikopplade stödet enligt gårdsmodellen, det vill säga den enskilda gården får stöd baserat på stödberättigad areal och mängd stöd under referensperioden. Det andra alternativet var den så kallade regionmodellen där utbetalade stöd inom en region slås ihop till en gemensam pott och sedan delas ut med lika stort belopp till varje stödberättigat hektar oavsett vad den enskilda jordbrukaren fått i stöd under referensperioden. Det gick även att besluta om en blandning av de båda alternativen.

Sverige beslöt 2004 att införa en hybridmodell med 5 zoner, vilket är en blandning av regionmodellen och gårdsstödsmodellen. Det innebär att arealstödet och ca hälften av djurbidragen betalas ut enligt regionmodellen, d.v.s. fördelas ut på all mark. Resterande del av animaliestöden betalas ut enligt gårdsmodellen vilket innebär att det ges i förhållande till resp. brukares historiska bidragsnivå. Sverige valde också att precis som tidigare regionalisera den del av det frikopplade stödet som ges enligt regionmodellen.

Det nationella kuvertet har utnyttjats begränsat från och med 2005 för marknadsstödjande insatser.

Kartan nedan visar regionindelningen för det så kallade gårdsstödet samt grundbelopp 2009 i euro per hektar jordbruksmark i respektive region.

Grundbelopp per stödrätt 2009		
Region	Vanlig stödrätt med värde för åkermark och stödrätt för uttagen areal	Vanlig stödrätt med värde för betesmark
1	276,33 euro	142,89 euro
2	238,94 euro	122,36 euro
3	200,27 euro	123,03 euro
4	157,66 euro	126,02 euro
5	125,68 euro	125,68 euro

Nedan redovisas vilken typ av modell EU-länderna valt för gårdsstödet, samt datum för införande. De länder som införde en dynamisk hybridmodell har som avsikt att över tiden ändra stödet till att bli regionalmodell. De som införde en statisk hybridmodell kan ha olika grad av regionalisering i sitt val av modell. De nya medlemsländerna som valde SAPS modellen måste senast 2010/2011 ansöka om att övergå till SPS modellen. Ungern har redan börjat anpassa sitt system till gårdsmodellen.

Tabell 1 EU-15 ländernas val av modell för gårdsstödet samt införandedatum
EU-15 countries choice of type of single farm payment and date of introduction

Land	Typ av modell	Införandeår	Land	Typ av modell	Införandeår
Belgien	Gårdsmodell	2005	Luxemburg	Statisk hybridmodell	2005
Danmark	Statisk hybridmodell	2005	Nederländerna	Gårdsmodell	2006
Tyskland	Dynamisk hybridmodell	2005	Österrike	Gårdsmodell	2005
Grekland	Gårdsmodell	2006	Portugal	Gårdsmodell	2005
Spanien	Gårdsmodell	2006	Finland	Dynamisk Hybridmodell	2006
Frankrike	Gårdsmodell	2006	Sverige	Statisk hybridmodell	2005
Irland	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (Skottland Wales)	Gårdsmodell	2005
Italien	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (England)	Dynamisk hybridmodell	2005
			Storbritannien (Nordirland)	Statisk hybridmodell	2005

För att få gårdsstödet måste producenten hålla marken i gott jordbruksskick. Jordbrukaren måste dessutom följa EU:s regler för miljö, folkhälsa, djurhälsa, djurskydd och växtskydd (s.k. tvärvillkor). Om reglerna inte följs reduceras stöden. Direktstöden ska minskas stegvis 2005-2012. 2005 frigjordes i enlighet med så kallad modulering tre procent och de medel som frigörs förs över till stöd inom landsbygdsprogrammet, 2006 var moduleringen fyra procent och därefter är den fem procent årligen. I och med EU:s senaste reform, den s.k. Hälsokontrollen, ska moduleringen öka med 2 procentenheter 2009 och därefter ska överföringen öka med två procentenheter per år, så att överföringen är 10 procentenheter år 2012. Dessutom kommer stora bidragstagare att överföra ytterligare 4 procent på det belopp av stödet som överstiger 300 000 euro per år.

Under 2002 beslutades det om vilka villkor de tio nya medlemsstaterna skulle få vilket bland annat innebar att länderna vid anslutningen fick 25 procent av gällande direktstöd som tillämpades i EU-15. Därefter ökade EU-finansieringen med fem procentenheter per år till och med 2006 och därefter med tio procentenheter per år fram till och med 2013, då man ska uppnå 100 procent av de direktstöd som tillämpas i EU-15. Det finns även möjlighet för de enskilda länderna att finansiera delar av direktstöden nationellt. I tabellen nedan redovisas åtta av de tio nya medlemsstaterna som valde modellen med ett enhetligt regionalt stöd per hektar, Singel Area Payment Scheme, SAPS. De övriga två länderna, Slovenien och Malta, valde inte denna modell utan införde den reformerade jordbrukspolitiken på samma sätt som EU-15 länderna gjorde.

Tabell 2 EU-12-ländernas val av direktstöd

EU-12 countries choice of single farm payment

Land	Typ av modell	Land	Typ av modell
Cypern	SAPS	Litauen	SAPS
Tjeckien	SAPS	Malta	Gårdsmodell
Estland	SAPS	Polen	SAPS
Ungern	SAPS	Slovakien	SAPS
Lettland	SAPS	Slovenien	Gårdsmodell
Bulgarien	SAPS	Rumänien	SAPS

I 1997/98 års svenska jordbruks- och livsmedelspolitiska beslut (proposition 1997/98:142) fastslås riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU.

De viktigaste målen med Sveriges arbete är bland annat:

- reformerad gemensam jordbrukspolitik
- produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet
- gott hälsotillstånd bland husdjuren
- värnande av jordbrukets natur- och kulturmiljö
- ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt

I reformarbetet av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) ska Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU med tre övergripande mål:

- jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion ska styras av konsumenternas efterfrågan

- produktionen ska vara såväl ekologiskt som ekonomiskt hållbar på lång sikt
- EU ska medverka till att förbättra den globala livsmedelssäkerheten

En ytterligare reform av CAP beslutades 2007 och kom att kallas Hälsokontrollen. Ett av målen med Hälsokontrollen är att minska olika former av marknadsreglering och främja en marknadsanpassad jordbruksproduktion. Varje medlemsstat har haft en viss frihet att välja hur hälsokontrollen ska genomföras i det egna landet. EU har beslutat att pengar ska överföras från direktstöden till landsbygdsprogrammen för åtgärder som rör klimatinsatser, produktion av förnybar energi, förbättrad vattenförvaltning och bevarande av biologisk mångfald. EU vill undvika små stödutbetalningar där den administrativa kostnaden blir orimlig i förhållande till det utbetalda beloppet. Sverige har därmed beslutat att inte betala ut gårdsstöd för jordbruk med mindre än fyra hektar stödberättigad jordbruksmark. En sammanfattning av Sveriges tagna beslut avseende gårdsstödet med anledning av Hälsokontrollen framgår av nedanstående uppställning.

- *Energigrödor - stödet avskaffas 2010* - EU har tidigare beslutat att 2009 är det sista året då brukare kan få stöd för produktion av energigrödor. Stödet avvecklas från och med 1 januari 2010.
- *Proteingrödestödet avskaffas 2010* - Regeringen har beslutat att 2009 är det sista året då brukare kan få stöd för odling av proteingrödor. Stödet avvecklas från och med den 1 januari 2010. Det belopp som skulle ha delats ut som stöd för proteingrödor 2010 får i stället samtliga lantbrukare med stödrätter vara med och dela på.
- *Torkat foder - stödet avskaffas 2012* - EU har tidigare beslutat att 2011 är det sista året då stöd lämnas för produktion av torkat foder. Stödet har betalats till företag som driver fabriker för produktion av torkat foder. Stödet avvecklas från och med den 1 januari 2012. Det belopp som skulle ha delats ut som stöd för produktion av torkat foder 2012 får i stället samtliga lantbrukare med stödrätter vara med och dela på.
- *Stärkelsepotatis - stödet avskaffas 2012* - Regeringen har beslutat att 2011 är det sista året då stöd lämnas för produktion av stärkelsepotatis. Stödet har betalats till jordbrukare som odlar stärkelsepotatis och företag som tillverkar potatisstärkelse. Stödet avvecklas från och med den 1 januari 2012. Därefter får potatisodlarna i stället ett tilläggsbelopp till sina ägda stödrätter. Tilläggsbeloppet beräknas på odlarens kontrakterade produktion när stödet avskaffas.

Övriga medlemsländers tagna beslut till följd av Hälsokontrollen när det gäller gårdsstödet framgår nedan.

- Belgien – Är uppdelat i två regioner; Flandern och Wallonien. I båda regionerna kommer stödet för utsäde och nötter att frikopplas 2010. I Wallonien kommer stödet till proteingrödor att avvecklas 2011 och i Flandern kommer samma stöd och slaktbidraget till kalvar att avvecklas 2012. Alla avvecklade stöd kommer att integreras i gårdsstödet. Premien till am- och diko kommer fortsättningsvis att vara kopplat i båda regionerna. I Flandern kommer minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet att vara 100 euro och i Wallonien är det ännu inte beslutat. Det särskilda stödet kommer inte att utnyttjas i Flandern och väldigt begränsat i Wallonien. Man kommer att använda outnyttjade pengar i det nationella kuvertet till premie för vallodling till lantbruk som innehar mindre än 30 hektar.
- Bulgarien – Har tidigare haft energigrödestödet men det avskaffas 2009 och har i nuläget ett bärstöd, förutom detta har Bulgarien inga kopplade stöd. Man måste ha minst 0,5 berättigad hektar för permanenta grödor och 1 hektar för övriga grödor för att gårdsstödet ska utbetalas.
- Danmark – Fr.o.m. 2010 kommer stödet till proteingrödor att frikopplas. Stödet till odlare av potatis till stärkelsestillverkning och potatisstärkelsestillverkare kommer att bli frikopplade 2012 och kommer därmed att integreras i gårdsstödet. Stödet till förädling av lin och hampa och torkat foder, handjursbidrag och tackbidrag kommer att avvecklas 2012. Danmark kommer att använda tidigare oanvända pengar från nationella kuvertet till specifika jordbruksändamål för att gynna miljön, tex stöd till hållbar odling av energigrödor. Man måste ha minst 2 hektar berättigad jordbruksmark och värdet av utbetalningen måste i vissa fall minst vara 300 euro för att utbetalning av gårdsstödet ska ske.
- Cypern - I nuläget har Cypern inga överväganden på att övergå från SAPS till en gårdsmodell. Cypern har undantag för att få utbetala till odlare med minst 0,3 ha berättigad jordbruksmark.
- Estland – Stöden är redan frikopplade (SAPS). Man måste ha minst 1 hektar berättigad jordbruksmark för utbetalning av gårdsstödet ska ske. Man ska använda det nationella kuvertet till att stödja småskaliga mjölkbönder.
- Finland – Handjursbidraget kommer att vara helt avvecklat och integrerat i gårdsstödet till 2010. Stödet till proteingrödor kommer att avvecklas 2011 och 2012 kommer även stödet till utsäde, förädling av lin och hampa, torkat foder, och stödet till tillverkning och förädling av potatisstärkelse att frikopplas. Tackbidraget och får- getbidraget kommer även fortsättningsvis att vara kopplat. Det särskilda stödet är tillsammans med tidigare outnyttjade medel avsatt till premie för nötköttsproduktion och premie till mjölkkor. Det kommer även att användas till stödjande åtgärder till produktion av proteingrödor, oljeväxter, potatisstärkelse och slaktbidrag för lamm. Det är ännu inte klart vilka regler som ska gälla för minsta hektar för att utbetalning av gårdsstödet ska ske.

- Frankrike – Stödet till spannmål, premien för fårproduktion och slaktbidraget till nöt ska till fullo avvecklas 2010 och samtidigt kommer am- och dikobidraget delvis att frikopplas. De frikopplade bidragen kommer att användas till odling av vall, fodergrödor, grönsaker och potatis. Det särskilda stödet (art 68 73/2009) kommer bli att gå till utsatta områden och till ekonomiskt känsliga typer av jordbruk såsom får- och getköttproduktion, mjölkproduktion i bergiga områden, proteingrödor och ekologisk odling. Man diskuterar fortfarande om vilken gräns man ska ha för utbetalning av gårdsstödet.
- Grekland - De kopplade stöden för utsäde, proteingrödor, ris, nötter och förädling av citrusfrukter ska avvecklas 2010. Stödet för förädling av tomater ska frikopplas 2011. I nuläget har Grekland inga planer på att övergå till en mer regional gårdsmodell från den nuvarande historiska modellen. Minimiutbetalningen för gårdsstödet är 200 euro eller 0,3 hektar stödberättigad jordbruksmark. Grekland ska genom särskilt stöd och tidigare outnyttjade medel stödja förbättringar inom produktionen av durumvete, olivolja och sockerbetor och till djurhållning i mindre gynnade områden.
- Irland - Frikopplade de flesta stöden redan 2005 och stödet för proteingrödor kommer att avvecklas 2012. Irlands gårdsstödsmodell bygger på historiska uppgifter. Gårdsstödsutbetalningarna måste uppgå till minst 100 euro. Irland kommer att använda tidigare outnyttjade pengar från det nationella kuvertet bla till att främja uppfödningen av får.
- Italien – Fr.o.m. 2010 kommer Italien att frikoppla stödet för durumvete. De kopplade stöden för tomater, päron och persikor kommer att avvecklas 2011. Fr.o.m. 2012 kommer de kopplade stöden för nötter, utsäde, proteingrödor, ris, tillverkning av torkat foder och lin och hampa att avvecklas. För plommon kommer 25 % av stödet att frikopplas 2011 och resterande 2013. Vissa av dessa stöd kommer i stället att ingå i det nationella kuvertet och allokeras inom en referensperiod. Det kommer inte att ske någon förändring i gårdsmodellen som i dag baseras på historiska data under 2010. Minsta värdet för utbetalning av gårdsstödet är 100 euro. Italien kommer genom särskilda stöd och tidigare outnyttjat nationellt kuvert att främja förbättrad kvalitet av jordbruksprodukter, miljöåtgärder och till särskilda olägenheter som drabbar odlarna.
- Lettland – Stödet för spannmål kommer att frikopplas 2010 och stödet för slaktade nötkreatur kommer att avvecklas 2012. Inget beslut har ännu fattats om när man ska frikoppla stödet till am- och dikor och tackor. Lettland kommer att använda det särskilda stödet för att stödja mejerisektorn. Under 2010 kommer Lettland att påbörja diskussioner om att gå från SAPS till gårdsmodellen. Man kommer att fortsätta att ha en minimiregel för utbetalning av gårdsstödet på minst 1 hektar berättigad jordbruksmark.
- Litauen – Det finns i dagsläget inga diskussioner om att införa en gårdsmodell. Man kommer inte att införa några särskilda stöd för program/åtgärder. För att få gårdsstödet utbetalat krävs att man har minst 1 hektar berättigad jordbruksmark.
- Luxemburg – Alla stöd utom det till proteingrödor och nötter är redan avvecklade och de resterande två ska avvecklas så snart som möjligt. Luxemburg har en hybrid modell och det finns inget som tyder på att man

kommer att gå från en historisk modell innan utgången av 2014. Minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet är 100 euro. Luxemburg kommer inte att använda några särskilda stöd.

- Nederländerna – Handjursbidraget ska frikopplas 2010. Stöder till odling av nötter, proteingrödor, torkat foder, potatisstärkelse samt lin och hampa ska frikopplas 2012 och därmed integreras i gårdsstödet. Efter 2012 kommer det inte att finnas några kopplade stöd i Nederländerna. För att utbetalning av gårdsstödet ska ske måste beloppet minst vara 500 euro. Man kommer inte att införa några särskilda stöd (enligt art 68, 73/2009) men man kommer däremot att använda outnyttjade medel från gårdsstödet till en förbättrad djurhållning.
- Malta- Frikopplade alla stöd innan 2009. Inga särskilda stöd kommer att användas.
- Polen - Det finns inga överväganden att gå över från SAPS till en gårdsmodell i nuläget. Man måste minst ha 1 ha berättigad jordbruksmark för att få gårdsstödet utbetalt. I särskilda stöd planerar Polen att främja stöd till uppfödning av nötkreatur och tackor, arealersättningar för balj- och skidfrukter och för tobaksproduktion.
- Portugal – Endast stödet för durumvete kommer att frikopplas. Inom det särskilda stödet och nationella kuvertet kommer Portugal bli att lägga resurser på stöd för att upprätthålla extensiv djuruppfödning av inhemska raser, förbättrad kvalitet av jordbruksprodukter, utsatta mjölkbönder, miljöåtgärder för att skydda produktionen av olivolja och för att skydda mark med särskilt bevarande värde. Som tidigare kommer man endast att göra utbetalningar till odlare som har minst 0,3 ha berättigad jordbruksmark.
- Rumänien – Har inga fortsatta frikopplingar av stöd och har inte heller påbörjat övergången från SAPS. Det nationella kuvertet ska bli användas till hjälp i mjölksektorn i mindre gynnade områden och till ekologisk odling. Man måste minst ha 1 ha berättigad mark, uppdelat på max 3 skiften, för att gårdsstödet ska utbetalas.
- Slovakien –Det finns inga överväganden att gå över från SAPS till en gårdsmodell innan 2013. Man måste minst ha 1 ha berättigad jordbruksmark, för att få gårdsstödet utbetalt. Man kommer att använda särskilt stöd (enligt art 68, 73/2009) till mjölkbönder i mindre gynnade områden från 2010 och framåt.
- Slovenien – De delvis kopplade stöden till produktion av får och getter samt humle kommer att avvecklas 2010 och integreras i gårdsstödet. 2012 kommer stöden till produktion av nötter, proteingrödor och premien för nöt- och kalvkött att avvecklas och införas i gårdsstödet. Man måste minst ha 0,3 hektar berättigad jordbruksmark för att få gårdsstödet utbetalt. Slovenien kommer att använda det nationella kuvertet till bla arealstöd till mjölkproduktion i bergiga landskap och till premie för vallodling.
- Spanien – Från 2010 ska stöden för uppfödning av får och getter, durumvete, spannmål och olivolja frikopplas och integreras i gårdsstödet. Stödet för produktion av tobak kommer till hälften att finnas inom landsbygdsprogrammen

och ca till hälften att läggas ut på gårdsstödet (lite kommer att gå till särskilda stöd enligt art. 68, 73/2009). 2012 kommer stödet till slaktade nötkreatur, proteingrödor, ris, nötter, torkat foder, lin och hampa, utsäde och potatisstärkelse att frikopplas och sedan ingå i gårdsstödet. Även stödet till förädling av citrusfrukter och tomater kommer att frikopplas 2011 respektive 2012. Alla kopplade stöd kommer alltså att vara borta 2012 förutom premien till am- och diko och stödet till odlare av sockerbetor eller sockerrör, som kommer att finnas kvar till 2013/14. I nuläget har Spanien inga planer på att övergå till en mer regional gårdsmodell från den nuvarande historiska modellen. Spanien kommer att använda särskilt stöd (enligt art 68 73/2009) för att bla stödja mjölksektorn, premie till am- och diko, kvalitativ köttproduktion, stöd till bomulls- och sockertillverkare i områden där särskilda insatser krävs, tex konstbevattning. Stöd kommer att ges för att åtgärder för kvalitet och konkurrenskraft för tobaksindustrin. Spanien har även sedan tidigare utnyttjade medel inom det nationella kuvertet som bla kommer att användas till mindre gynnande områden för att rotera sädesslag, mjölkstöd i mindre gynnande områden, fåruppfödning i mindre gynnande områden och för bevarande av inhemska ras, arealbidrag till produktion av nötter i områden med lite nederbörd och för marknadsförande åtgärder för baljväxter. Någon utbetalning kommer inte att ske till odlare vars totala gårdsstödsutbetalning inte uppkommer i 100 euro.

- Storbritannien – Är uppdelat på fyra regioner; England, Skottland, Wales och Nordirland. De flesta kopplade stöd är redan avvecklade, dock ska proteingrödestödet frikopplas 2010 i Nordirland och Wales och 2012 i England och Skottland. Arealstödet för nötter kommer att frikopplas 2012 i England och stöd för lin och hampa och torkat foder i Nordirland kommer att avvecklas samma år. Stöden ska integreras i gårdsstödet. Wales ska införa regionalbaserad gårdsmodell innan 2015 och i nuläget kommer inte Nordirland att göra några ändringar i sin statiska hybridmodell innan 2012. Minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet är för Skottland 3 hektar och för England och Wales 1 hektar. England har även en gräns på 200 euro för vissa odlare och Wales kommer även att integrera frukt och grönsaksodlare i gårdsstödet fr.o.m. 2010. För Nordirland gäller en gräns på minst 100 euro. England, Nordirland och Wales kommer inte att införa några särskilda stöd medan Skottland kommer att fortsätta med sitt särskilda stöd till uppfödning av kalvar fram till 2010.
- Tjeckien – Eftersom Tjeckien har SAPS har de inga kopplade stöd. Minimigränsen för utbetalning av gårdsstödet är 1 hektar. I dagsläget förs det inga överlägganden för att övergå till en gårdsmodell innan 2013. 2010 kommer Tjeckien att genom ett särskilt stöd ge support till utsatta produktionsgrenar vilket den nuvarande krisen i mjölksektorn är ett exempel på.
- Tyskland – de två kopplade stöden som finns kvar i Tyskland, humle och tobak, kommer att avvecklas 2012. Inga särskilda stöd kommer att införas. Tyskland har en utnyttjad summa inom det nationella kuvertet som kommer att överföras till landsbygdsprogram inom den andra pelaren.
- Ungern – har börjat flytta sig mer och mer från SAPS till statisk hybrid modell. Det nationella kuvertet ska bla användas till ett kopplat mjölkstöd och omstruktureringsstöd för frukt och grönsaker och tobak. Man måste ha minst 1

ha (0,3 ha för vingårdar och fruktträdgårdar) berättigad jordbruksmark och utbetalningen måste minst uppgå till 100 euro för att få gårdsstödet utbetalat.

- Österrike – Handjursbidrag, proteingrödor, durumvete och humle ska frikopplas 2010 och odling av nötter 2011. Stödet till potatisstärkelse, torkat foder, lin och hampa kommer att frikopplas 2012 vilket även innebär att det inte finns några kopplade stöd kvar i Österrike förutom premien till am- och diko. I nuläget har Österrike inga planer på att övergå till en mer regional gårdsmodell från den nuvarande historiska modellen. Direktstödet kommer inte att utbetalas om utbetalningen understiger 100 euro. Ett särskilt stöd kommer att införas som ett kopplat mjölkstöd.

2.1.1 WTO: s jordbruksavtal

Sedan 1995 är EU (och Sverige) medlemmar i Världshandelsorganisationen WTO. Medlemskapet innebär att EU åtagit sig att följa de legala regler som WTO satt upp. Det finns drygt 50 olika avtal och om de drygt 150 medlemsländerna inte följer sina åtaganden i de olika avtalen kan det få stora handelspolitiska konsekvenser.

För jordbruket gäller sedan 1995 WTO:s jordbruksavtal som sätter gränserna för vad länderna får och inte får göra för att skydda jordbruket och livsmedelsindustrin från konkurrens. I jordbruksavtalet finns det även regler för vad länderna får och inte får göra för att gynna den egna produktionen och exporten. Detta innebär att EU:s gemensamma jordbrukspolitik måste vara utformad inom de ramar som jordbruksavtalet ger, och att kommande reformer också måste vara det.

Jordbruksavtalet bygger på tre pelare; marknadstillträde, internstöd och exportkonkurrens.

Marknadstillträdespelaren betraktas ofta som den viktigaste av de tre pelarna, eftersom alla länder på ett eller annat sätt använder tullar för att skydda den egna produktionen. En annan anledning är att tullarna får direkta effekter för företag och konsument i andra länder. Det nuvarande jordbruksavtalet har inneburit att i-ländernas maximala tullnivåer har reducerats med i genomsnitt 36 % mellan 1995/1996 och 2000/2001.

Internstödspelaren omfattar alla jordbruksstöd (internstöd) och anses ha indirekta effekter på förhållanden i andra länder. I Jordbruksavtalet (Uruguayrundan) grupperas jordbruksstöden beroende på hur mycket stöden anses påverka produktion och handel. Gröna stöd anses inte ha nämnvärd påverkan. Gula stöd är handelssnedvridande. Blå stöd är ett mellanläge mellan gult och grönt och är kopplade till produktionsbegränsningar. Röda stöd är extremt handelssnedvridande. I det nuvarande Jordbruksavtalet är röda stöd förbjudna och i-ländernas maximala stödnivåer för gula stöd har reducerats med 20 % mellan 1995/96 och 2000/2001.

Exportkonkurrens spelaren omfattar såväl exportbidrag, exportkrediter, exportkreditgarantier, livsmedelsbistånd som statshandelsföretag. Jordbruksavtalet innehåller enbart åtaganden för exportbidrag, som anses kraftigt handelsstörande. Stödformen används av ett begränsat antal länder men däribland återfinns viktiga

aktörer som exempelvis EU och USA. I-länderna har reducerat de utbetalade exportbidragen med 36 % och volymerna med 21 % mellan 1995/96 och 2000/2001.

U-länderna har genomfört 2/3-delar av i-ländernas åtaganden under en något längre implementeringsperiod.

2001 inleddes nya förhandlingar om förändringar och förbättringar av flera WTO-avtal, däribland jordbruksavtalet. Målsättningen för jordbruksförhandlingarna är följande:

- väsentlig förbättring av marknadstillträdet,
- väsentlig neddragning av handelsstörande jordbruksstöd, och
- minskning av exportbidrag med målet att ta bort dem helt.

Ytterligare ett uttalat syfte är att förhandlingarna ska gynna u-länderna, och därför kallas förhandlingsrundan för Utvecklingsrundan från Doha, (i kortform Doharundan). I förhandlingarna jobbar man efter harmoniseringsprincipen som syftar till att minska skillnaderna mellan medlemsländerna i hur höga tullar eller stöd som får betalas ut. I praktiken innebär det att länder med höga tullar eller stödnivåer ska göra de största sänkningarna.

Dessa förhandlingar håller fortfarande på, och det kan ju tyckas som en lång tid. Men historiskt sett har förhandlingsrundorna i WTO och dess föregångare GATT pågått under flera år. För att man ska få till stånd nya WTO-avtal krävs att alla medlemsländer är överens på samtliga avtalsområden.

I juli 2008 hölls ett miniministermöte i Genève i ett försök att nå ett genombrott och det såg länge ut som om man skulle lyckas. Dessvärre lyckades inte medlemsländerna att komma överens på alla punkter. Den fråga som förhandlingarna fastnade på handlade om den särskilda skyddsmekanismen för u-länder (SSM¹). En fråga som kan verka för liten och teknisk för att stjälpa hela förhandlingsrundan, men den gäller en politiskt viktig princip för u-länderna. Förhandlingarna nådde inte fram till den känsliga och snåriga frågan om bomull. Andra frågor som man inte heller hann med var tullförenkling, tullkvotexpansion för sk. känsliga produkter och geografisk ursprungsbezeichnung.

Under ministermötet gjordes dock flera betydande framsteg och många knutar löstes upp som i flera år verkat nästintill omöjliga. Det stora flertalet medlemsländer är därför angelägna om att inte gå miste om de framsteg och kompromisser som faktiskt gjordes. I december 2008 presenterades det senaste reviderade förhandlingsförslaget.

När det gäller *marknadstillträdet* ingår bl.a. följande i förslaget till nytt jordbruksavtal som presenterades den 6 december 2008:

- tulltak om 100 % för i-länder och 150 % för u-länder,

---

¹ Den särskilda skyddsmekanismen (SSM) ger u-länderna rätt att höja sina tullar vid plötsliga pris- eller importförändringar för att skydda landsbygdsutvecklingen och trygga livsmedelsförsörjningen.

- harmonisera de bundna tullarna, vilket innebär att högre tullnivåer ska sänkas i större utsträckning än lägre tullnivåer,
- i-länderna ska sänka tullarna med i genomsnitt 54 %, och u-länderna med 36%,
- möjligheten att undanta ett antal tullpositioner² som känsliga produkter och att dessa tullreduceras i mindre utsträckning, förutsatt att marknadstillträdet förbättras inom ramen för kvoter,
- den särskilda skyddsklausulen (SSG) begränsas till 1 % av de bundna tullinjerna för eliminering inom 7 år,
- u-länderna ska få undanta ett antal tullinjer som särskilda produkter (SP), dessa produkter undantas från de generella tullreduktionerna pga produkternas betydelse för landsbygdsutveckling och livsmedelstrygghet,
- en särskild skyddsmekanism (SSM) inrättas för u-länderna, som ger dem rätt att höja sina tullar vid plötsliga pris- eller importförändringar för att skydda landsbygdsutvecklingen och trygga livsmedelsförsörjningen.

Även för de interna jordbruksstöden ska en harmonisering göras, och de totala handelsstörande stöden³ föreslås reduceras med 55-80 %. En sådan reduktion innebär att EU får ett tak på sina handelsstörande stöd på 23 miljarder €. De föreslagna sänkningarna är väldigt ambitiösa men EU klarar av en sådan reduktion tack vare de jordbruksreformer som genomförts alltsedan 1995.

När det gäller *exportkonkurrens* innebär förslaget att exportbidragen ska avskaffas 2013, och att reglerna ska skärpas för andra former av exportstöd såsom exportkrediter⁴, livsmedelsbistånd⁵ och statshandelsföretag⁶.

Förhandlingarna återupptogs under hösten 2009 och målet är att Doharundan med dess olika avtal, inklusive Jordbruksavtalet ska vara klart före utgången av år 2010. För närvarande finns förslag om att hålla ett ministermöte i mars 2010 för att primärt stämma av förhandlingsläget, en s.k. ”stocktaking”.

---

² För EU rör det sig om 82 tullinjer i bindningslistan, dvs 4 % av de bundna tullinjerna.

³ Övergripande handelsstörande stöd (OTDS) = stöd i den gula boxen (AMS) + *de minimis*-stöd + stöd i den blå boxen.

⁴ Exportkrediter i sig behöver inte vara en stödform, de blir ett stöd först när de ges på bättre villkor än rent kommersiella. Exakt var den gränsen går är svår att mäta och reglera

⁵ Ingen frågasätter att livsmedel ska kunna skänkas vid akuta katastrofer, men det får inte vara en ursäkt för i-länderna att göra sig av med sin egen överskottsproduktion, eller binda upp kommersiella transaktioner i framtiden.

⁶ Statshandelsföretag (STE) har ofta en monopolställning och ägs eller kontrolleras av en stat och de kan därför ha stort inflytande på prisbildningen. Om de är exporterande STE kan deras aktiviteter ha samma effekt som exportbidrag, och det är just det som ska regleras.

2.2 Den jordbrukspolitiska budgeten

2.2.1 Finansieringen

EU har en budget för att täcka utgifterna för gemensamma åtgärder inom de områden där EU som gemenskap kan agera. Jordbrukspolitiken är ett typiskt sådant område. Den största delen av budgetens intäktssida består av bidrag från medlemsländerna. Bidragen till EU:s budget kan delas in i två slag:

- Momsbaserad avgift
- BNI (bruttonationalinkomst)-baserad avgift

Den första delen är relaterad till momsunderlaget, det vill säga konsumtionen. Den andra delen är relaterad till BNI. Denna del tillkom så sent som 1988. BNI-bidragen baseras på ländernas andel av EU-ländernas totala bruttonationalinkomst, BNI.

EU har utöver bidragen egna resurser via den gemensamma handelspolitiken i form av tullintäkter, andra importavgifter på varor som importeras utifrån samt vissa avgifter som utgår på produktionen (socker). Eventuella överskott från tidigare år kan också utgöra en del av budgeten.

För 2009 är den enhetliga procentsatsen för den momsbaseade avgiften fastställd till ca 0,3 % av ländernas momsbas men Sverige har tillsammans med Österrike, Tyskland och Nederländerna en reducerad avgift under perioden 2007-2013. För Sverige är den momsbaseade avgiften 0,1 %. BNI-avgiften är beräknad till ca 0,73 % av medlemsländernas bruttonationalinkomst men även på denna har Sverige beviljats en reducerad avgift på 150 miljoner euro årligen fram till 2013. De traditionella egna medlen (tullar, jordbrukstullar och sockeravgifter) utgör 16,5 % av den samlade finansieringen av 2009 års budget, och momsmedlen utgör 16,9 % medan BNI-medlen står för 65,4 %. De egna medel som krävs för finansieringen av budgeten 2009 motsvarar 0,98 % av gemenskapens BNI, vilket med god marginal underskrider det tak på 1,24 % av BNI som fastställts.

Jordbruk och fiske svarar för den största posten av EU-budgetens utgifter. Ambitionen inom EU är att försöka sänka jordbrukets andel av budgeten. Jordbrukets andel av den totala EU-budgeten har minskat från en budgetandel på cirka 70 procent 1988 till en andel på 42,5 % 2009, det vill säga mindre än hälften av EU:s totala budget. Kostnaderna består av direktstöd till producenterna samt medfinansiering för landsbygdsutveckling, exportstöd, uppköp av överskott (interventionsköp), subventioner för konsumtion (främst smör och mjölkpulver).

Vid ett toppmöte i Bryssel hösten 2002 beslutades om ramarna för jordbruksbudgeten till och med 2013. Det beslutades att jordbruksbudgeten inte ska höjas under perioden 2006-2013 räknat i 2006 års penningvärde. Det ska dock ske en uppräknings motsvarande en procents inflation per år. Under tiden fram till och med 2006 kommer budgeten för direktstöden i EU-15 inte att sänkas. På grund av att direktstöden för de nya EU-länderna successivt ökas under perioden 2007-2013 kommer det att innebära fallande direktstöd för EU-15 eftersom budgeten inte tillåts öka.

I december 2005 enades EU:s stats- och regeringschefer om ett nytt förslag till budget 2007-2013. Det är sedan också behandlat av EU parlamentet och slutresultatet för jordbruksområdet framgår av tabell 4.

I tabell 3 beskrivs kostnaderna inom garantisektionen 2000-2009.

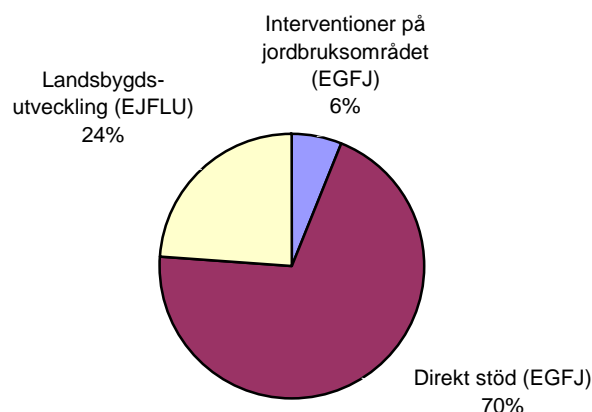
2.2.2 Utgifterna

Fram till och med 2006 finansierades den gemensamma jordbrukspolitiken med medel ur jordbruksfonden FEOGA som var uppdelad i en garantisektion som finansierade marknadsregleringarna inklusive landsbygdsutveckling, och en utvecklingssektion som finansierade strukturpolitiska åtgärder, exempelvis stödet till jordbruk i missgynnade områden. Detta stöd ska inte blandas ihop med den totala kostnaden för strukturella åtgärder som har till uppgift att utveckla mindre gynnade områden och därmed minska klyftorna mellan EU:s olika regioner.

Ny finansiell förordning beslutades 2005 och trädde i kraft 2007. Därmed inrättades så kallade jordbruksfonder för jordbruksområdet. De är Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). I och med EJFLU införs ett enda finansieringsinstrument för politiken för landsbygdsutveckling.

Utgifter för marknadsregleringar och direktstöd, vilket utgör den egentliga jordbrukspolitiken, beräknas 2009 att uppgå till 42,6 miljarder euro vilket motsvarar ca 76 procent av utgifterna inom budgetposten ”Bevarandet och förvaltningen av unionens naturliga resurser” och 32 procent av EU:s totala budget. För 2006 var budgetplanen för marknadsregleringar och direktstöd beräknad till 42,9 miljarder euro, och motsvarande siffra för 2007 var 42,7 miljarder euro. Budgetplanen för 2008 var beräknad till 40,9 miljarder euro. Man kan därmed konstatera att en minskning av anslaget till marknadsregleringar och direktstöd har skett men den har kommit att ökat något 2009 gentemot tidigare år.

Stödet till landsbygdsutvecklingen inom garantisektionen uppgick 2004 till 4,8 miljarder euro för EU-15 och 1,7 miljarder euro för de tio anslutarländerna. 2005 års budgetplan innebar en ökning till 4,9 miljarder euro för EU-15 och 1,9 miljarder euro för de tio nya medlemsländerna. I budgetplanen för 2006 fortsatte anslagen att öka ytterligare till 5,7 miljarder euro till EU-15 och 3,1 miljarder euro till de tio nya medlemsstaterna. I budgetplanen för 2007 låg, som nämnts ovan, all landsbygdsutveckling under EJFLU och uppgick till 12,4 miljarder euro. För 2008 motsvarar anslaget till EJFLU 12,9 miljarder euro och för 2009 har det ökat ytterligare till 13,4 miljarder euro.

Figur 2 EU:s jordbruksbudget fördelad på olika stödområden 2009

EU's agricultural budget allocated to different aid sectors 2009,

Källa: EU-kommissionen

Gårdsstödreformen och därmed det frikopplade stödet innebär att kostnaderna för vegetabilieprodukter och animalieprodukter nu är uppdelade på områdena interventioner på jordbruksområdet och direktstöd. Därför minskar anslagen till flertalet produktgrupper eftersom en stor del av kostnaderna för dessa nu ligger under direktstöd. För 2009 beräknas kostnaderna för interventioner på jordbruksområdet uppgå till 3,5 miljarder euro. Jämfört med 2008 är detta en minskning med 0,5 miljarder euro och från 2007 har kostnaderna sjunkit med ca 2 miljarder euro. För intervention på jordbruksområdet utgör kostnader för vegetabilieprodukter 2,7 miljarder euro och kostnader för animalieprodukter 0,34 miljarder euro. Återstående kostnader utgörs av bidrag för bearbetade produkter (icke bilaga 1), livsmedelsprogram och säljfrämjande åtgärder. Kostnaderna för direktstöd beräknas uppgå till 39,7 miljarder euro.

Kostnaderna för vegetabiliereglerna ökade förhållandevis mer än för animaliereglerna under 1990-talet och i början på 2000-talet. Detta beror på de arealersättningar som gavs till bland annat spannmålsodlingen och är en följd av 1992 års reform och Agenda 2000 som innebar kraftigt ökad användning av direkta stöd. Från 2006 och framåt inordnas genom gårdsstödsreformen också direktstöden på nötkött-, mjölk-, får- och getköttområdena under posten "Direktstöd" och tillsammans med tidigare motsvarande direktstöd för jordbruksgrödor (främst spannmål) blir det den i särklass största utgiftsposten. Nedan beskrivs budgetkostnaderna (ej utfall) för garantisektionen under åren 2000-2009. Observera att kostnaderna från och med 2004 inkluderar tio nya medlemsstater och från och med 2007 inkluderar även Bulgarien och Rumänien.

Tabell 3 Kostnader, exklusive fisk m.m., inom garantifonden^{a)} 2001-2009, miljarder euro

Costs for the guarantee fund 2001-2009, bill. EUR

	2001	2002	2003	2004 ^b	2005 ^b	2006 ^b	2007 ^c	2008	2009
Spannmål (Jordbruksgrödor)	17,5	18,6	16,8	0,4	0,7	0,6	0,5	-0,01	0,04
Direktstöd	-	-	-	17,0	17,1	34,1	36,9	36,9	39,7
Ris	- ^d	- ^d	- ^d	0,2	0,4	-0,002	-0,002	-	-
Socker	1,5	1,4	1,3	1,4	1,8	1,5	0,3	0,6	0,1
Olivolja	2,5	2,3	2,3	2,4	2,3	0,03	0,05	0,05	0,05
Torkat foder och trindsäd	0,4	0,4	0,4	- ^e	- ^e	- ^e	- ^e	- ^e	- ^e
Textilväxter	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	0,02	0,02	0,02
Frukt och grönsaker	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,4	1,3	0,7	0,8
Vin	1,2	1,3	1,2	1,1	1,3	1,5	1,4	1,4	1,4
Tobak	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	- ^f	- ^f	- ^f	- ^f
Övriga vegetabilier	0,3	0,3	0,3	- ^g	- ^g	- ^g	- ^g	- ^g	- ^g
Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder	-	-	-	0,7	0,6	0,3	0,4	0,7 ^h	0,7 ^h
Mjök	1,9	2,4	2,8	2,3	2,8	1,0	0,6	0,2	0,1
Nötkött	6,0	7,1	8,1	7,8	8,2	0,3	0,1	0,1	0,04
Får- och getkött	1,4	0,6	2,1	1,5	1,8	0,0	-	-	-
Griskött, ägg och fjäderfäkött	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Bearbetade jordbruksvaror (icke bilaga 1)	0,4	0,4	0,4	- ^g	- ^g	0,3	0,3	0,1	0,07
SUMMA	36,6	38,3	39,4	38,4	40,7	42,0	42,1	40,9	43,3

^a Benämndes garantisektionen fram till och med 2006

^b För EU-25

^c För EU-27

^d Ingick tidigare under Andra vegetabiliska sektorer eller produkter

^e Torkat foder och trindsäd samt Övriga vegetabilier ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder. Fr.o.m. 2006 delvis under Direkt stöd

^f Tobak ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder samt Direkt stöd

^g Posten fördelad på de olika varuområdena

^h Posten omfattar även livsmedelshjälp

Källa: EU-kommissionen

I maj 2006 bekräftades en överenskommelse till bland annat jordbruksbudget för EU-25 för perioden 2007-2013, vilket beskrivs i tabellen nedan. I budgetposten ”2. Skydd och förvaltning av naturresurser” ingår den gemensamma jordbrukspolitiken, fiskeri- och miljöområdena samt administration för dessa. I budgeten är förutom infasning av direktstöd till de tio länder som anslöts i maj 2004 även inkluderat stöd till Rumänien och Bulgarien från och med 2007.

Tabell 4 Jordbruksbudget för perioden 2007-2013, miljoner euro,
The agricultural budget 2007-2013, mill. EUR

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bevarande och förvaltning av naturresurser	55 143	59 193	56 333	59 955	60 338	60 810	61 289
Av vilka:							
-marknadsutgifter och direktstöd	45 759	46 217	46 679	47 146	47 617	48 093	48 574
-landbygdsutveckling/ annat*	9 384	12 976	9 654	12 809	12 721	12 717	12 715

* Annat inkluderar: fiskeri-, miljö- samt administrationskostnader.

Källa: EU-Kommissionen- http://ec.europa.eu/budget/prior_future/fin_framework_en.htm

2.3 EU:s marknadsregleringar

EU:s marknadsregleringar bygger på tre grundprinciper:

- En gemensam marknad med gemensamma administrativa priser
- Gemenskapspreferens, det vill säga varor producerade inom EU ska ha företräde framför importerade varor
- En gemensam finansiering

Den gemensamma marknaden har skapats genom att tullar, exportsubventioner och andra konkurrensnedvridande åtgärder har tagits bort mellan medlemsländerna. Nationella smittskyddsbestämmelser, nationell livsmedelslagstiftning m.m. har harmoniserats vilket lett till att handelshinder har tagits bort.

Gemenskapspreferensen innebär att varor inom EU ges företräde på marknaden framför varor från tredje land. Avtal i WTO och avtal med enskilda ländergrupper är emellertid viktiga. De senare innebär att varor inom vissa kvantiteter kan importeras med reducerad eller helt borttagen tull. Det senaste WTO-avtalet omvandlade gränsskyddet till tullar, vilka sänks successivt. Därmed kommer i realiteten preferensprincipen att sättas ur spel. Marknadsregleringarna omfattar merparten av de jordbruksprodukter som produceras inom EU. Potatis och vissa fodermedel är dock i stort sett oreglerade. EU:s marknadsregleringar är förhållandevis mer omfattande än de regleringar som tillämpades i Sverige före medlemskapet. Gränsskyddet i EU och i Sverige var rent tekniskt utformade på liknande sätt med variabla införselavgifter. EU:s skyddade prisnivå var dock i allmänhet högre än den svenska.

Gemensamma priser innebär att administrativa priser gäller med samma belopp i hela EU. Ett sådant pris är det så kallade interventionspriset. Det innebär att EU-kommissionen under vissa villkor går in och köper upp överskottsvaror på marknaden till samma pris i hela EU. På liknande sätt gäller samma tullsats för alla länder i EU vid import av varor från tredje land.

Det finns i huvudsak fyra olika former av marknadsingripanden:

- Enbart tullskydd
- Prisstöd genom så kallade interventionsuppköp i förening med exportstöd och tullskydd
- Produktstöd per tillverkad produkt (tillämpas för produkter där EU har lågt eller helt saknar tullskydd)
- Direktstöd kopplat till areal eller djur

Till dessa olika marknadsingripanden kan det även finnas kopplat produktionskvoteringar. Efter den jordbrukspolitiska reformen inom EU 1992 fick de direkta stöden ökad betydelse, men från och med 2005 tar frikopplade gårdsstöd över.

Tullskyddet syftar till att höja priset på den konkurrerande importprodukten till den prisnivå som eftersträvas inom EU. Genom WTO-avtalet övergick EU från rörliga importavgifter till mer eller mindre fasta tullar. EU tillämpar en rad olika handelsavtal med enskilda länder eller grupper av länder. Avtalen innebär att import får ske till reducerade eller helt borttagna tullar.

Intern marknadsreglering används i situationer med överskott för att upprätthålla den interna prisnivån. Om den inhemska produktionen överstiger full självförsörjning kan inte tullskyddet ensamt hålla prisnivån uppe på den egna marknaden. Den interna marknadsregleringen består av bland annat exportbidrag, lagring och konsumtionsstimulans på hemmamarknaden.

Exportbidragen syftar till att utjämna skillnaden mellan priset på EU-marknaden och världsmarknaden. Producenten försäkras på så sätt samma pris på varan oavsett på vilken marknad den kan avsättas. Ett annat sätt att hålla uppe prisnivån är genom kvotering (produktionsbegränsningar). Denna åtgärd kan tillämpas i olika led i produktionskedjan från kvotering för enskilda producenter till kvotering för medlemsländer, i något fall till och med för hela EU. Lagring tillgrips för att utjämna flödet av varor och kan ske i såväl allmän som privat regi. Varor som har lagrats kan säljas både på den egna marknaden och världsmarknaden. Det är också möjligt att förbättra balansen på marknaden genom att öka konsumtionen. Detta kan ske genom att ge rabatter bland annat till användare utanför livsmedelssektorn. För produkter som saknar tullskydd kan stöd ges i form av ett extra pristillägg. Under 2007 skedde stora förändringar inom flera sektorer, exempelvis ökade efterfrågan på många jordbruksvaror både inom EU och på världsmarknaden vilket pressade upp priserna. Detta föranledde kommissionen att föreslå suspension av flera marknadsregleringar en reduktion av många stödnivåer till noll. De flesta interventionssystem utnyttjas inte heller för närvarande på grund av god efterfrågan och höga priser på marknaden.

Direktstöd är inte kopplat till produkten utan till produktionsresursen, åkermark eller djur. Basen för stödet utgörs ofta av historiska uppgifter över skördenivåer, arealer eller antalet djur. Genom beslutet om frikoppling till större del än förut av direktstöden och omformningen till gårdsstöd upphör eller att en minskning av produktionskopplingen sker för stora delar av de gröd- och djurkopplade direktstöden, vilket även torde innebära minskad betydelse av produktionskvoterna för de produkter som detta har

fastställts för. Detta är skuggmarkerat i tabellen nedan. I den mån EU-länder väljer att behålla koppling (begränsade möjligheter till detta finns i reformen) fortsätter de dock att ha kvar sin betydelse. Vidare är storleken på stöden, i de fall kopplade stöd finns kvar, avsevärt lägre - till exempel 60 procent av tidigare kompensationsbelopp för stärkelse, 50 procent av tidigare bearbetningsstöd för torkat foder och 75 procent av tidigare handjursbidrag.

Tabell 5 EU:s marknadsregleringar inom vegetabilieområdet
EU:s vegetable crop Common Market Organisations

Produkt	Intervention ¹⁾	Exportbidrag	Gränsskydd	Produkt - stöd	Direktstöd	Produktionskvoter
Spannmål	X	X	X	-	X	
Oljeväxter	-	-	-	-	X	X ²⁾
Proteinväxter	-	-	-	-	X	X
Socker	X	X	X	-	X	X
Stärkelse	-	X	X	X	X	X
Vallfrö	-	-	-	-	X	-
Tobak	-	-	X	X	X	X
Bomull	-	-	-	X	X	X
Spånadslin	-	-	-	X	X	X
Torkat foder	-	-	-	X	X	X
Olivolja	X	X	X	X	X	-
Humle	-	-	-	X	X	-

1) Havre och rågvetete omfattas inte av interventionssystemet, begränsad möjlig kvantitet för socker.

2) Blair-House avtalet med produktionsrestriktioner för oljeväxter.

2.4 Det agromonetära systemet

Svenska stöd betalas ut i kronor, medan de bakomliggande EU-reglerna använder euro. Vilken växelkurs som ska användas för att räkna om de olika stöden från euro till kronor är olika från stöd till stöd och regelverket för konverteringen från euro till krona har ändrats under åren.

2.4.1 Historik

Det ursprungliga agromonetära systemet ersattes 1999 med en ny agromonetär ordning med anledning av införandet av euron.⁷ Därigenom ersattes den tidigare använda jordbruksomräkningskursen med en marknadsanpassad växelkurs och den kommersiella eurokursen försvann. Även den frysta jordbruksomräkningskursen som använts för direktstöden avskaffades och möjligheten att förutfastställa växelkursen för marknadsprisstöden försvann i samma veva.

Sedan 1999 har den växelkurs som använts för omräkning från euro till nationell valuta inom jordbruksområdet fastställts av Europeiska centralbanken varje bankdag och tillämpats påföljande dag. Vilken dags växelkurs som använts för respektive stöd har funnits definierad i regelverket som dag för avgörande händelse. Nedanstående datum gällde för 2008.

Tabell 6 Avgörande händelse för olika stöd, 2008

Operative event for different aids, 2007

Datum för avgörande händelse	Stöd
1 januari	Stöd inom Landsbygdsprogrammet
1 oktober	Handjursbidrag, Energigrödor, Proteingrödor, Gårdsstöd

Källa: Europeiska kommissionen

2.4.2 Utveckling av växelkurser

I tabell 7 redovisas eurokursens årsgenomsnitt jämte uppgifter om högsta och lägsta dagsnotering under perioden 2000-2008.

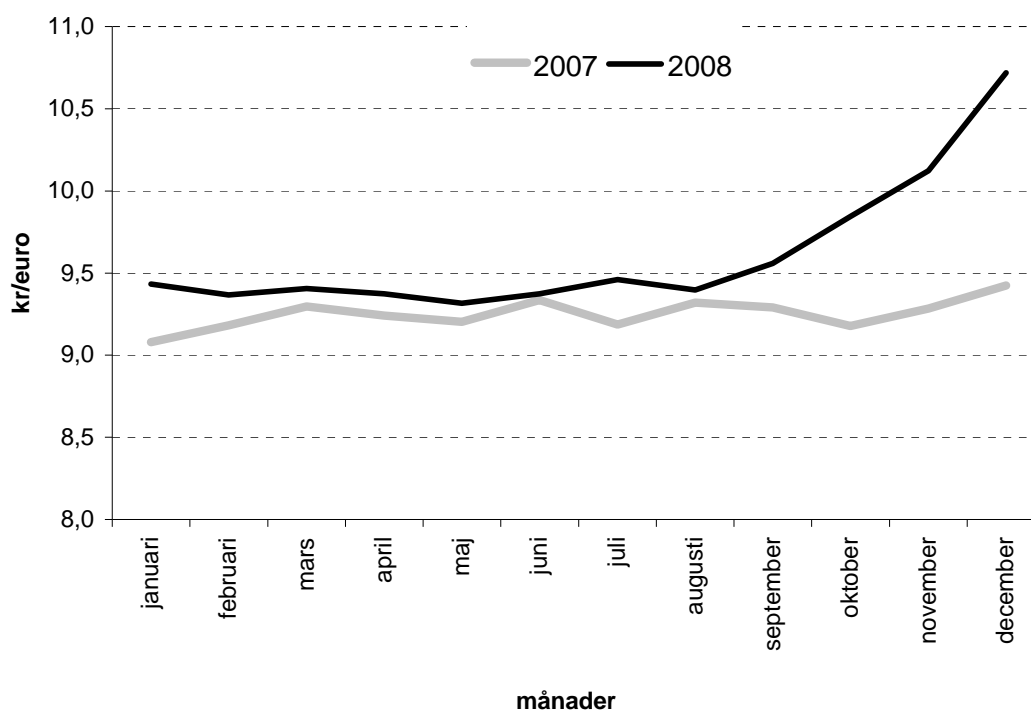
⁷ Det nya systemet regleras genom rådets förordning (EG) nr 2799/98 om att fastställa ett agromonetärt system för euron, och kommissionens förordning (EG) nr 1913/2006 om tillämpningsföreskrifter för den agromonetära ordningen för euron inom jordbrukssektorn.

Tabell 7 Årsgenomsnitt för växelkursen 2000-2008, kr/euro
Yearly average rates 2000-2008, SEK/EUR

År	Årsgenomsnitt	Högsta notering	Lägsta notering
2000	8,45	8,86	8,06
2001	9,25	9,96	8,83
2002	9,16	9,54	9,00
2003	9,12	9,31	8,88
2004	9,13	9,28	8,90
2005	9,28	9,63	8,98
2006	9,25	9,47	8,97
2007	9,25	9,47	9,01
2008	9,62	11,23	9,28

Källa: Europeiska kommissionen

Utvecklingen av Euro under 2007 och 2008 åskådliggörs i figuren nedan.

Figur 3 Växelkursens utveckling under 2007 och 2008, kr/euro
Development of the exchange rate for 2007 and 2008, SEK/EUR

Källa: Sveriges riksbanks månadsgenomsnitt

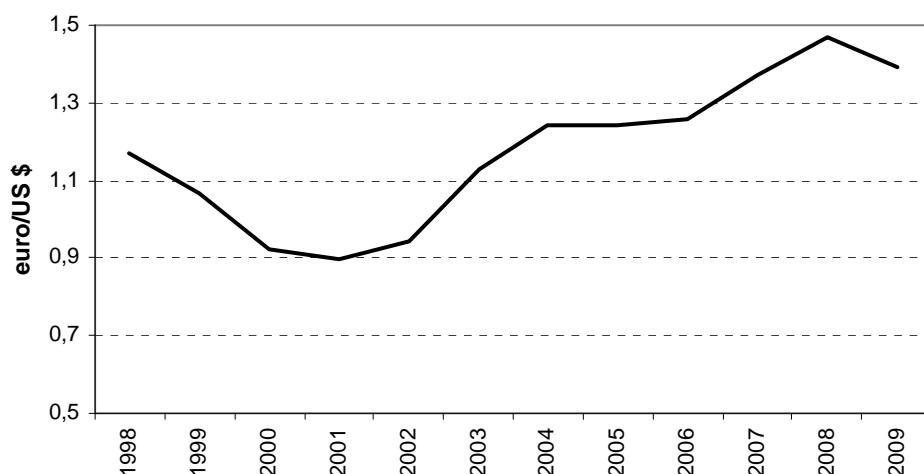
I tabellen nedan redovisas de växelkurser som fastställdes avseende datum för avgörande händelse av de stöd som är relevanta för Sverige åren 2000-2008.

Tabell 8 Fastställda växelkurser för respektive avgörande händelse 2001-2009, kr/euro
Exchange rates set for each operative event 2001-2009, SEK/euro

Datum	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1 januari	8,6818	9,4383	9,0960	9,0278	8,9833	9,4395	9,0404	9,4415	10,8700
1 oktober	-	-	-	-	9,3267	9,2797	9,1860	9,7943	10,2320

Källa: Europeiska kommissionen

Den valuta som dominerar för olika prisnoteringar på världsmarknaden är US \$. I marknadsöversikten finns diagram som visar hur de löpande prisnoteringarna utvecklats åren 1995 – 2009 för olika produkter (t.ex. vete, soja och rapsolja). I det sammanhanget kan det vara av intresse att också redovisa kursförhållandena mellan euro och US \$, se figur 4.

Figur 4 Växelkursens utveckling 1998 – 2009, euro/US \$
Development of the exchange rate, 1998 – 2009, euro/US \$

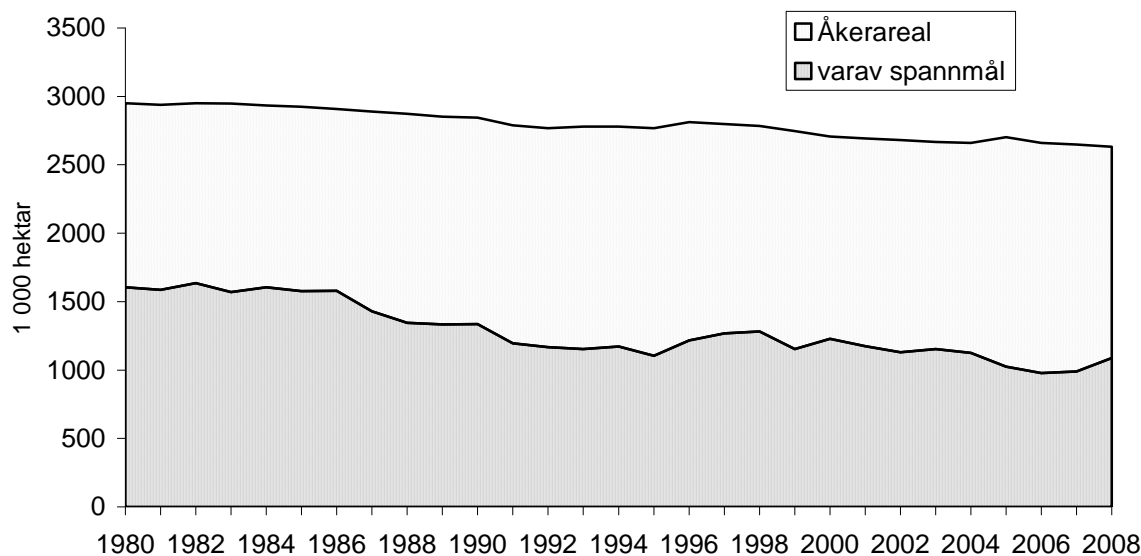
Källa: International Monetary Fund

3 ÅKERAREALENS ANVÄNDNING

Den totala åkerarealen uppgick 2008 till ca 2 631 482 hektar enligt uppgifter som grundas på de register som ligger till grund för jordbrukarnas ansökan om arealbaserade stöd. Uppgifterna för åren till och med 2000 är inte direkt jämförbara med åren därefter eftersom det skett en statistikomläggning. Till och med 2000 grundades arealuppgifterna på lantbruksregistret. Uppgifterna för 2008 visar att arealen fortsätter att minska och jämfört med 2007 har arealen minskat med ca 16 500 hektar. Den bakomliggande orsaken till arealökningen mellan 2004 och 2005 torde främst vara införandet av det nya gårdsstödet. I gårdsstödet ges stöd till i princip all åkerareal. Det ledde till att mark som tidigare legat utanför stödssystemet anmäldes för att berättiga till stöd. Det var främst mark på små brukningsenheter och mark som används för vallodling.

Åren närmast efter EU-inträdet ökade åkerarealen i Sverige något. Det berodde främst på att en del företag som tidigare lagt hela sin areal i omställning i början på 1990-talet åter började med bland annat spannmålsodling. Från slutet av 1990-talet minskade arealen åter till en nivå strax över 2,6 miljoner hektar. De senaste åren har arealen varit relativt stabil strax under 2,7 miljoner hektar. Under 2008 minskade åkerarealen mest i Svealands skogsbygder där minskningen uppgick till drygt 5 %. I övriga produktionsområden skedde arealminskningar förutom i Götalands norra slättbygder samt i Svealands slättbygder.

Åkerarealens utveckling visas i följande diagram. Det bör observeras att det skett statistikomläggningar både 1996 och 2001 och påverkan genom ändrad jordbrukspolitik från 2005.

Figur 5 Åkerarealens utveckling 1980-2009, 1 000 ha
Development of arable land acreage 1980-2009, 1 000 ha

Källa: SCB och SJV

3.1 Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur

Sverige tillämpade i slutet av 1980-talet och början på 1990-talet olika program för att reducera åkerarealen som användes för produktion av livsmedel och foder. Dessa åtgärder var utformade så att jordbrukarna gavs ersättning för att inte bruka arealen. Under en period gavs stöd för att varaktigt ställa om marken till annan användning än livsmedelsproduktion. Som mest omfattade omställningsprogrammet ca 370 000 hektar och jordbrukarna gavs i medeltal 9 000 kr/hektar som ett engångsbelopp.

Sverige påbörjade redan några år före EU-medlemskapet en anpassning till EU:s jordbrukspolitik. Det medförde att EU-medlemskapet 1995 inte innebar några större förändringar av inriktningen på politiken. EU:s system för arealstöd omfattade de flesta vegetabilieprodukter utom matpotatis, sockerbetor och vall (vall för ensilage gavs dock stöd). Arealstödet var maximerat till en viss basareal, 1,737 miljoner hektar, och i Sveriges fall var stödet regionaliserat i sex olika områden. För att få arealstödet måste en viss andel av den stödberättigade arealen läggas i träda.

2003 års reformbeslut (halvtidsöversynen) innebar en omläggning av jordbruksstödet från kopplade direktstöd till frikopplade gårdsstöd. Det nya stödet innebär, enligt Sveriges tillämpning, att i princip all mark, både åker och bete, omfattas av stöd. Sverige har valt att ge en grundersättning till all mark och en tilläggsersättning som baseras på resp. företags animalieproduktion bakåt i tiden. Sverige införde det nya stödet fr.o.m. 2005. Stödomläggningen har påverkat arealens storlek och hur marken använts. Viss påverkan torde redan ha skett 2004. De viktigaste effekterna av det nya jordbruksstödet är att redovisad åkerareal ökade mellan 2004 och 2005 och då i synnerhet i skogsbygderna och i Norrland. Uppgifterna för 2008 visar att redovisad åkermark åter har minskat och är nu lägre än nivån som gällde för 2004. Av de olika användningsområdena har spannmål minskat något jämfört med 2004 medan vallväxter och oljeväxterna har ökat. Åkermark i träda har också minskat berörande på borttagandet av trädesplikten i halvtidsöversynen.

I tabell 9 redovisas den totala arealen och fördelningen för de olika grödorna under perioden 2000–2009.

Tabell 9 Åkerarealens användning (oreducerade arealer 2000–2009), 1 000-tal ha. Avser brukningsenheter med mer än 2 ha åker

Use of arable land (non-reduced areas 2000–2009), 1 000 ha. Includes farm holdings of 2 ha or more only

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 prel.
Höstvete	353	354	285	364	350	295	318	323	312	328
Vårvete	48	45	54	47	54	59	43	38	50	48
Höstråg	35	34	24	24	24	21	23	25	28	37
Summa brödsäd	436	433	363	435	428	375	384	386	390	413
Korn	411	397	417	368	397	379	315	327	406	369
Havre	296	278	295	280	230	200	206	208	228	198
Blandsäd, inkl. rågvete	86	65	53	70	71	69	73	69	65	70
Summa fodersäd	793	740	765	718	698	648	594	604	699	637
Summa spannmål	1 229	1 173	1 128	1 153	1 126	1 023	978	990	1 089	1 050
Höstraps	25	20	31	23	37	35	48	50	62	69
Vårraps	12	14	22	27	37	39	35	33	24	28
Höstrybs	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Vårrybs	10	10	12	8	8	7	6	3	3	2
Summa oljeväxter	48	45	67	59	83	82	90	87	90	100
Oljelin	11	4	3	4	6	10	9	4	4	10
Summa spannmål och oljeväxter	1 288	1 222	1 198	1 218	1 215	1 105	1 077	1 081	1 183	1 160
Baljväxter	28	30	32	29	33	31	26	29	25	34
Vallväxter	929	966	986	977	983	1 072	1 105	1 131	1 160	1 192
Potatis	33	32	32	31	32	30	28	28	27	27
Sockerbetor	55	55	55	50	48	49	44	41	37	40
Övrigt ¹	295	316	378	364	350	408	373	326	202	182
Totalt	2 628	2 621	2 681	2 669	2 661	2 703	2 660	2 647	2 631	2 635

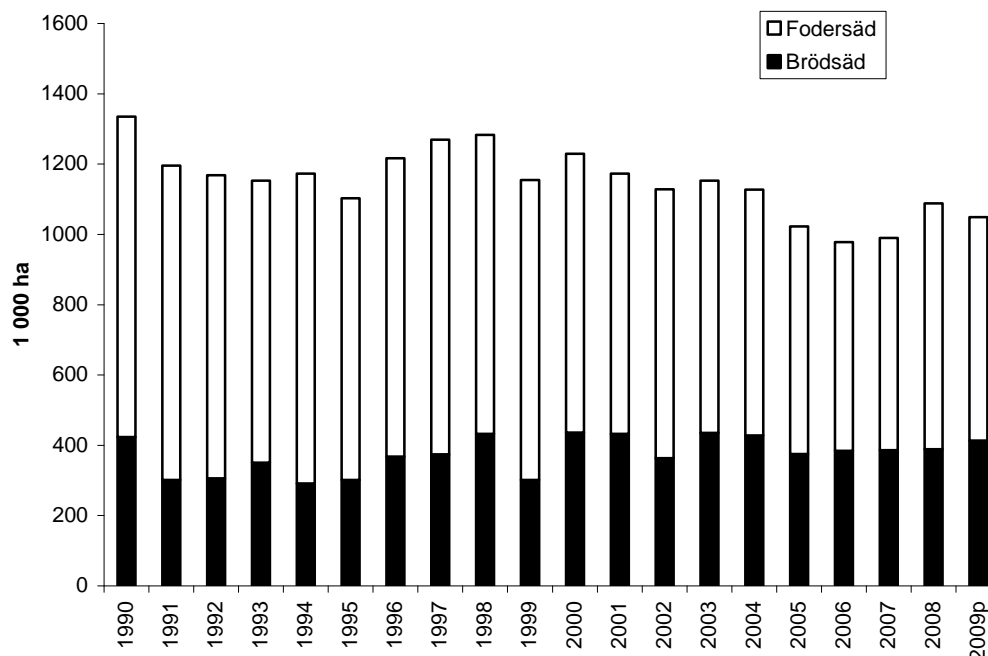
¹ Övriga växtslag, helträda, outnyttjade slätter- och betesvallar och annan obrukad åker.

4 SPANNMÅL

4.1 Areal

Den totalt brukade spannmålsarealen uppgick 2008 enligt uppgifter från jordbrukarnas ansökningar om gårdsstöd till 1 087 722 ha. Jämfört med 2007 (990 092 ha) är detta en ökning med 97 630 ha. Årets spannmålsareal är i stort sett lika stor som det senaste tioårsgenomsnittet. Det var framförallt odlingen av korn som ökade under 2008 (ca 79 000 ha) men även odlingen av havre ökade medan veteodlingen var i stort sett oförändrad. Höga priser både på världsmarknaden och inom EU under 2007 torde ha påverkat jordbrukarna till ökad odling tillsammans med slopat krav på obligatorisk träda för 2008 (påverkar höstsådden 2007). Även om viss återhämtning av spannmålsarealen har skett under de senaste åren har den uppåtgående trenden i odlingen som kunde konstateras de första åren efter EU-inträdet (se nedanstående diagram) brutits dels efter besluten om Agenda 2000 och dels pga besluten enligt Gårdsstödsreformen (2003).

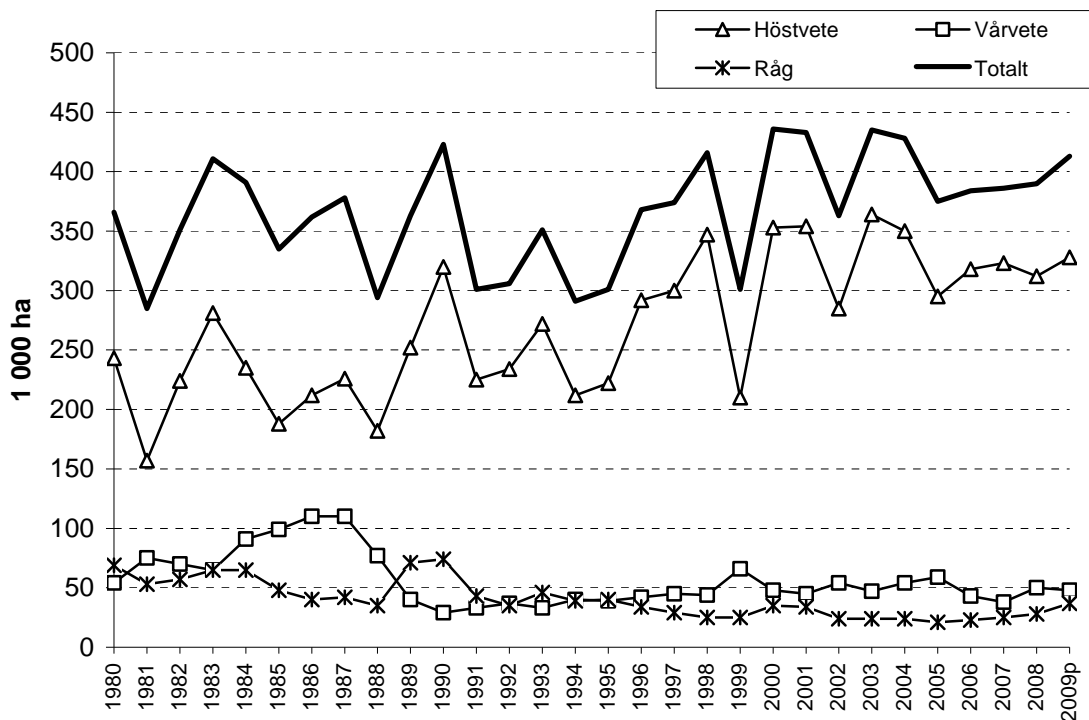
Enligt preliminära uppgifter beräknas spannmålsodlingen minska till ca 1 049 100 ha för 2009. En ökning av veteodlingen förväntas ske medan odlingen för både korn och havre minskar, i figur 6 nedan redovisas arealen för de olika spannmålslagen (i arealuppgiften för korn ingår både höst- och vårkorn, arealmässigt är vårkorn betydligt större än höstkorn).

Figur 6 Spannmålsareal 1990–2009, 1000 ha
Swedish cereal area 1990-2009, 1 000 ha

Källa: Jordbruksverket

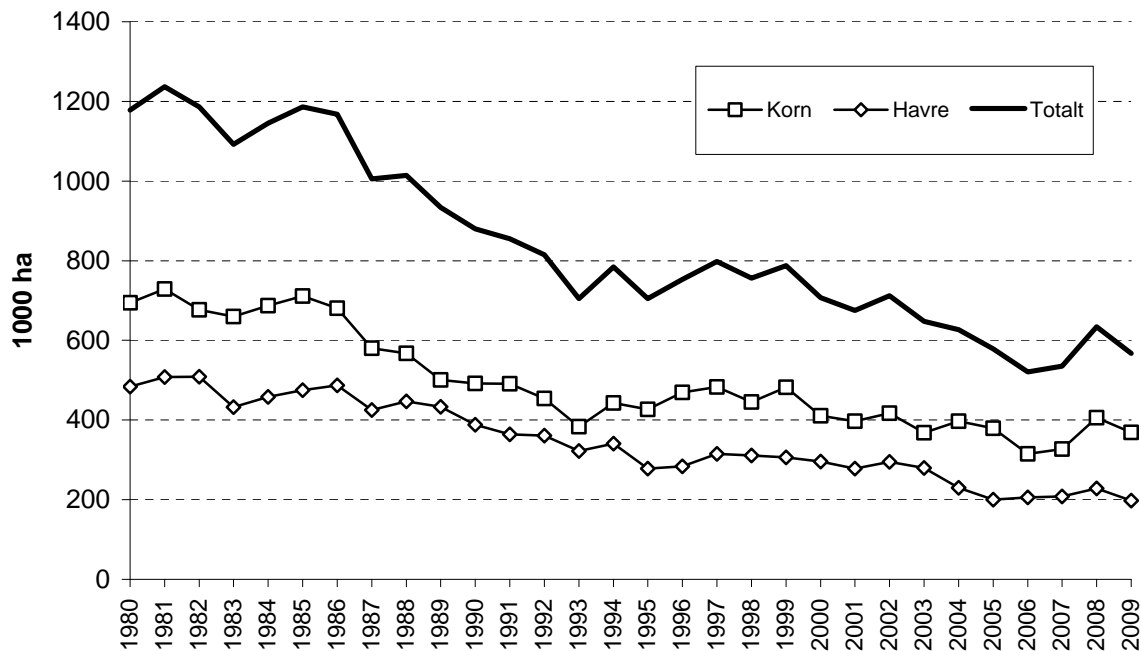

Figur 7 Arealutveckling brödspannmål 1980-2009, 1 000-tal ha

Swedish bread grain area development 1980-2009, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Figur 8 Arealutveckling foderspannmål 1980-2009, 1 000-tal ha

Swedish coarse grain area development 1980-2009, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Utvecklingen av höstsådda arealer i Sverige för den senaste tioårsperioden framgår av nedanstående tabell. Höstsådden 2008 har totalt sett ökat med ca 9 % jämfört med femårsgenomsnittet. De största ökningarna procentuellt sett har skett för höstkorn och råg. Höstvetet är alltså den största höstsådda grödan. För 2009 har höstvetearalen ökat med ca 5 % jämfört med föregående år medan övriga höstsådda grödor har minskat jämfört med 2008. Den totala höstsådden för 2009 blev därmed ca 2 % lägre än föregående år.

Tabell 10 Höstsådd areal 1999-2009, 1 000-tal ha

Autumn-sown area 1999-2009, 1 000 ha

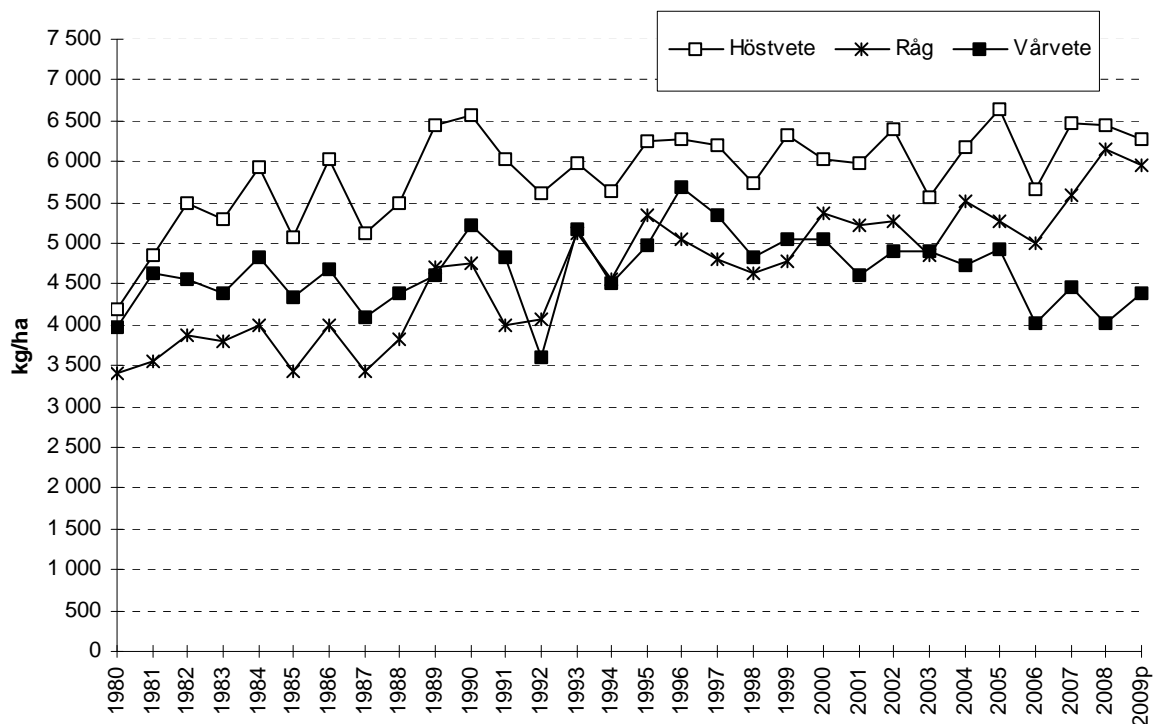
Spannmål	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vete	348	364	292	379	357	310	332	322	317	337	352
Råg	36	35	22	24	24	21	25	24	26	35	28
Korn	9	8	4	6	5	5	4	8	11	19	20
Rågvete	42	41	31	46	53	52	57	54	52	58	40

Källa: SCB,

Enligt uppgifter ifrån Jordbruksverkets stödregister avseende ekologisk odling uppgick den ekologiskt odlade spannmålsarealen till 81 940 ha för 2008, vilket är ca 6 300 ha mer än motsvarande odling för 2007 (75 590 ha). Den ekologiskt odlade spannmålsarealen uppgår till ca 7,5 procent av den totala spannmålsarealen 2008.

4.2 Hektarskörd

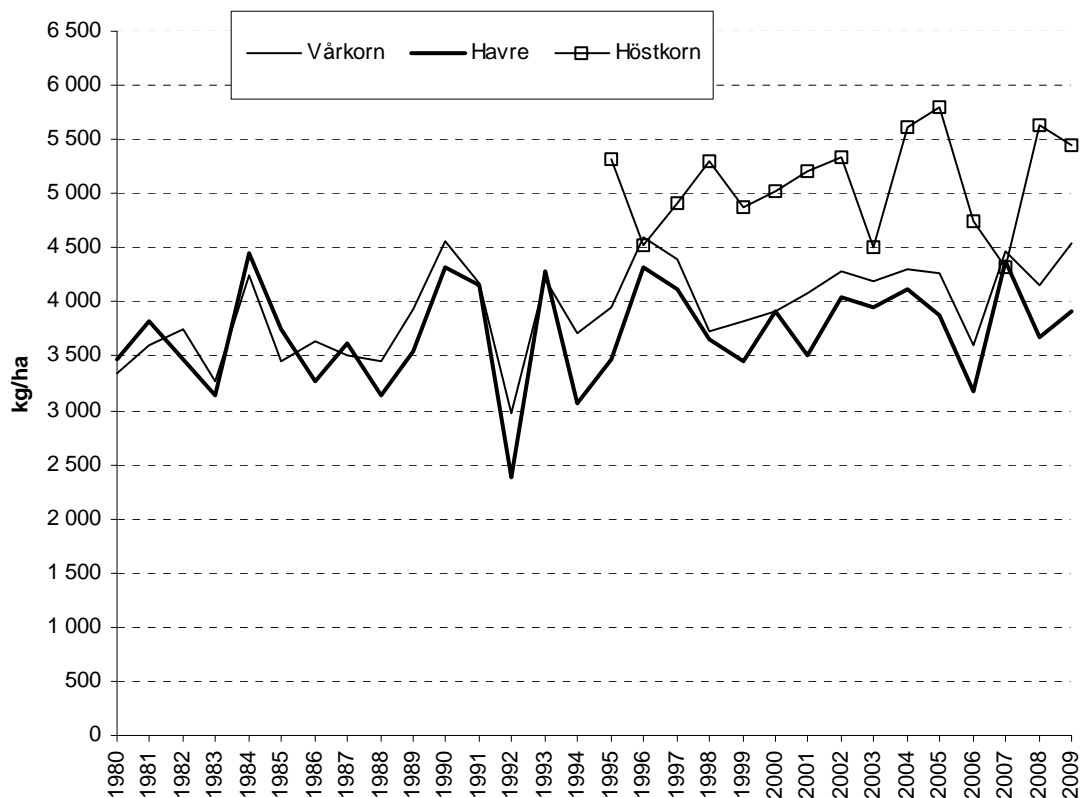
Hektaravkastningen för 2008 blev för både höstvetet och råg i nivå med eller högre än det senaste femårsgenomsnittet. Hektaravkastningen för vårvete blev dock lägre än femårsgenomsnittet beroende på torr väderlek under våren och sommaren. Höstvetet avkastade ca 3 procent mer än genomsnittet, vårvete ca 9 % mindre medan råg avkastade ca 12 % mer än femårsgenomsnittet. Avkastningen för råg är den högsta någonsin i Sverige. Enligt preliminära uppgifter för 2009 beräknas avkastningen för höstvetet bli lägre om jämförelsen görs mot 2008 medan avkastningen för vårvete beräknas återhämta sig. För råg beräknas avkastningen sjunka ifrån föregående års rekordnivå. Nedanstående figur visar hektaravkastningen för brödsäd 1980-2009 (fr.o.m. 2004 redovisas alla avkastningsuppgifter med 14 procents vattenhalt, tidigare avsåg uppgifterna 15 procents vattenhalt).

Figur 9 Hektaravkastning för brödsäd 1980-2009, kg/ha
Swedish bread grain yield per hectare 1980-2009, kilos/ha

Källa: SCB

Hektaravkastningen för fodersäd sjönk under 2008 (med undantag för höstkorn) och jämfört med det senaste femårsgenomsnittet sjönk även avkastningen för havre (-4 %) medan avkastningen för vårkorn var oförändrad. Enligt preliminära uppgifter för 2009 beräknas hektaravkastningen för fodersäd att stiga (förutom för höstkorn) med 7-9 % jämfört med 2008.

Figur 10 Hektaravkastning fodersäd 1980-2009, kg/ha

Coarse grain yield per hectare in Sweden 1980-2009, kilos/ha

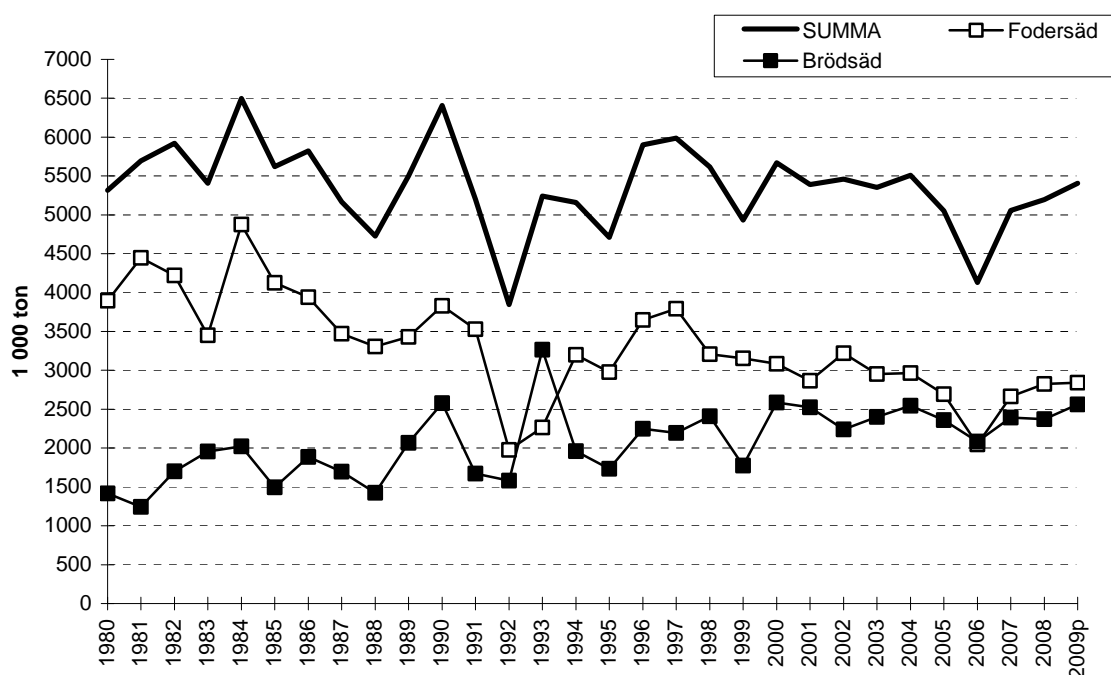
Källa: SCB

Över tiden finns en trendmässig ökning av skördarna per ha för de flesta grödor. Utvecklingen under 2000-talet verkar dock inte vara lika tydlig på spannmålsområdet. För de olika grödorna räknas fram s.k. normskördar, baserade på tidsserier med skördeutfallet för enskilda år. För höstvetete var normskörden 1995 beräknad till 6 189 kg/ha. Den ökade 2000 till 6 371 kg/ha men sänktes 2007 till 6 128 kg/ha. Därefter har dock normskördarna för både 2008 och 2009 ökat och uppgick till 6 184 kg/ha respektive 6 210 kg/ha för höstvetete. Motsvarande för korn är 4 006, 4 089 och 4 184 kg/ha samt 4280 kg/ha respektive 4 266 kg/ha. En faktor som verkar sänkande på skördeutvecklingen är att den ekologiska odling blivit mer utbredd. Enligt skördeundersökningar var den ekologiska spannmålsodlingens skördar 47 – 72 % av den konventionella odlingens skördar per ha. Högsta andelen återfinns för odling av blandsäd och den lägsta andelen i odlingen av råg. Andelen för de största grödorna, höstvetete och vårkorn, uppgick till 56 % respektive 63 %.

Normskördarna är av naturliga skäl högst i de bättre odlingsområdena i södra Sverige. Gör jämförelser för höstvetete är normskördarna i Götalands norra slättbygder och Svealands slättbygder ca 65 – 75 % av de för Götalands södra slättbygder. För vårkorn är relationerna 70 – 80 %. För Götalands och mellersta Sveriges skogsbygder är förhållandet 50 – 60 % vid jämförelse med de södra slättbygderna för både höstvetete och vårkorn. Näst efter Götalands södra slättbygder finns de högsta normskördarna i Götalands mellanbygder.

4.3 Totalskörd

Den totala skörden av spannmål 2008 uppgår enligt definitiva beräkningar från SCB och Jordbruksverket till 5,195 miljoner ton. Statistiken baseras på uppgifter som odlarna skickar in via internet eller lämnar per telefon till SCB: s intervjuare. Skörden av brödsäd har beräknats till ca 2,371 miljoner ton och skörden av fodersäd till ca 2,824 miljoner ton. Skörden är högre än det senaste femårsgenomsnittet som uppgår till 4,988 milj ton. Preliminära uppgifter för 2009 pekar mot en oförändrad på ca 5,185 milj ton spannmål totalt. Figur 11 visar storleken på den totala spannmålssköörden 1980-2009.

Figur 11 Totalskörd spannmål 1980-2009, 1000-tal ton
Total cereal harvest in Sweden 1980-2009, 1 000 metric tons

Källa: SCB

4.4 Svenska odlarpriser på spannmål

Priserna som redovisas avser normalkvalitet vid leverans fritt gård. Eventuella avdrag har ej tagits med i beräkningarna. Priserna är ett genomsnitt av vad olika uppköpare betalar. För höstveten avses en proteinhalt uppgående till 11 %.

EU:s interventionspris för spannmål (101,3 euro/ton) är oförändrat mellan 2008/09 och 2009/10 (se avsnitt 4.8.3). Till följd av bla reformbeslutet 2003 har möjligheten för interventionsuppköp av råg tagits bort och månadsuppräknings av interventionspriset har halverats. Odlarpriserna i Sverige för spannmål nådde rekordnivåer i mars 2008 som till stor del berodde på tidigare års (2006/07 och 2007/08) förhållandevis låga skördar

både i världen och i Sverige. I takt med ökande skördar därefter har prisnivån förändrats drastiskt. För havre och korn är priserna nu lägre än interventionspriset i EU.

Tabell 11 Odlarpriser för spannmål 2008/09, kr/100 kg vid 14 % vattenhalt

Final producers' prices for cereals 2008/09, SEK/kilo at 14 % water content

	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
Höstvete	214,0	196,3	184,0	172,9	173,2	163,5	173,9	159,8	155,3	150,2	151,8	153,7	146,9
Råg	205,0	195,4	170,3	164,3	170,8	155,9	133,7	126,6	116,9	108,4	99,7	107,0	108,9
Havre	161,2	154,5	139,9	135,8	142,6	132,0	100,0	95,1	93,9	86,8	94,7	97,8	91,7
Korn, foder	183,0	172,8	159,2	158,1	153,9	142,0	114,9	111,1	109,4	100,9	103,4	109,3	106,9
Rågvete	189,7	178,3	169,6	162,1	160,6	141,6	112,2	107,3	106,2	101,5	103,7	113,2	106,4

Källa: Jordbruksverket

4.5 Spannmålsskördens användning

Av de olika spannmålsslagen förmals främst vete och råg till mjöl för inhemsk livsmedelsanvändning. Till foder används främst korn och havre, men en förhållandevis stor andel av vetet används också till foderändamål. Användningen av vete till industriändamål, sprit och stärkelse, har på längre sikt också ökat men verkar för de senaste åren ha stabiliserats kring ca 300 000 ton. I Sverige produceras för närvarande etanol för drivmedel ur spannmål i en anläggning i Norrköping med en produktionskapacitet på 210 000 m³ per år. Produktionen baseras på ca 550 000 ton spannmål. Den övervägande delen spannmål som används i etanoltillverkningen är vete.

Den största andelen av kornet som används till livsmedelsändamål är maltkorn till bryggeriindustrin. En mindre andel korn och havre förmals till gryn och mjöl. Tabellerna 12-16 visar användningen av spannmålsskörden för perioden sep-aug respektive år, uppgifterna avseende foderanvändning är dock osäkra då dessa i stort sett utgörs som en restpost i balanserna.

Tabell 12 Total spannmålsbalans (inklusive blandsäd) 2001/02-2008/09, miljoner kg
Total cereal balance (including mixed grain) 2001/02-2008/09, mill. Kilos

	02/03 prel	03/04 prel	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel
Ingående lager ¹	402	531	294	624	437	150	264
Skörd	5 460	5 352	5 508	5 048	4 128	5 058	5 195
Import	254	96	161	106	180	145	195
Summa tillgång	6 116	5 979	5 963	5 778	4 745	5 353	5 654
Livsmedelsändamål	960	985	1 045	1 060	1 005	1 025	1 043
Industriändamål	305	330	295	315	300	310	507
Utsäde	265	265	250	225	192	193	211
Foder mm	2 860	2 855	2 845	2 735	2 414	2 460	2 475
Export	1 195	1 280	902	1 006	684	1 101	834
Utgående lager ¹	531	294	625	437	150	264	583
Varav interventionslager	301	114	314	244	0	0	71
Summa förbrukning	6 116	5 979	5 963	5 778	4 745	5 353	5 654

¹Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 13 Användning av veteskörden 2001/02-2008/09, miljoner kg
Use of wheat harvest 2001/02-2008/09, mill. kilos

Vete	02/03 prel	03/04 prel	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel
Ingående lager ¹	202	258	144	291	210	46	88
Skörd	2 113	2 282	2 412	2 246	1 967	2 256	2 202
Import	188	27	53	59	75	70	139
Summa tillgång	2 503	2 567	2 609	2 596	2 252	2 372	2 429
Livsmedelsändamål	600	600	625	675	625	625	625
Industriändamål	275	300	250	260	260	270	430
Utsäde	85	85	80	75	79	80	81
Foder mm	800	800	975	850	824	675	700
Export	485	638	388	526	418	634	388
Utgående lager ¹	258	144	391	210	46	88	205
Varav interventionslager	228	95	209	174	0	0	0
Summa förbrukning	2 503	2 567	2 609	2 596	2 252	2 372	2 429

¹Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 14 Användning av rågskörden 2001/02-2008/09 miljoner kg
Use of rye harvest 2001/02-2008/09, mill. kilos

Råg	02/03 prel	03/04 prel	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel
Ingående lager ¹	33	20	14	19	19	11	10
Skörd	128	118	133	112	115	138	169
Import	6	4	7	2	14	12	1
Summa tillgång	167	142	154	133	148	161	179
Livsmedelsändamål	100	100	100	100	110	110	110
Industriändamål							15
Utsäde	10	10	10	5	5	4	4
Foder mm	5	5	20	5	15	5	20
Export	32	13	5	4	7	32	15
Utgående lager ¹	20	14	19	19	11	10	16
Varav interventionslager	0	0	0	0	0	0	0
Summa förbrukning	167	142	154	133	148	161	179

¹Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 15 Användning av kornskörden 2001/02-2008/09, miljoner kg
Use of barley harvest 2001/02-2008/09, mill. Kilos

Korn	02/03 prel	03/04 prel	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel
Ingående lager ¹	110	128	66	234	139	56	58
Skörd	1 777	1 546	1 692	1 591	1 111	1 439	1 672
Import	60	64	99	42	85	43	42
Summa tillgång	1 947	1 738	1 857	1 867	1 335	1 538	1 772
Livsmedelsändamål	225	250	285	250	220	220	238
Industriändamål	25		25	25	15	25	30
Utsäde	90	90	85	80	59	59	73
Foder mm	1 200	1 125	975	1 075	825	900	950
Export	279	207	253	298	160	276	252
Utgående lager ¹	128	66	234	139	56	58	229
Varav interventionslager ¹	73	19	105	70	0	0	71
Summa förbrukning	1 947	1 738	1 857	1 867	1 335	1 538	1 772

¹Exkl. lager hos odlare.

Källa: Jordbruksverket

Tabell 16 Användning av havreskörden 2001/02-2008/09, miljoner kg*Use of oats harvest 2001/02-2008/09, mill. Kilos*

Havre	02/03 prel	03/04 prel	04/05 prel	05/06 prel	06/07 prel	07/08 prel	08/09 prel
Ingående lager ¹	45	75	31	45	33	22	81
Skörd	1 179	1 102	925	746	624	890	820
Import	0	1	0	0	6	2	1
Summa tillgång	1 224	1 178	956	791	663	914	901
Livsmedelsändamål	35	35	35	35	50	60	60
Utsäde	65	65	60	50	36	36	40
Industriändamål			10	20	5	5	2
Foder mm	650	625	550	475	450	575	550
Export	399	422	256	178	102	157	178
Utgående lager ¹	75	31	45	33	22	81	71
Summa förbrukning	1 224	1 178	956	791	663	914	901

¹ Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

4.6 Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter

Konsumtionen av vete- och rågmjöl uppvisar en förhållandevis kraftig minskning mellan 2003 och 2004 men har för senare år återhämtat sig till viss del, men preliminära uppgifter för 2007 visar åter på en nedgång i konsumtionen av mjöl. Priserna på spannmål både i Sverige och i världen nådde rekordnivåer under 2007/08. Statistiken från 1995 och framåt är osäker eftersom metoden ändrats kan inga direkta jämförelser görs mot tidigare år.

Tabell 17 Konsumtion av vete- och rågmjöl 1970-2007, miljoner kg*Consumption of wheat and rye flour 1970-2007, mill. kilos*

År	1970	1980	1990	1995	1999	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007 prel
Vete- och rågmjöl	456	493	529	538	558	602	574	580	539	547	550	538

Källa: Jordbruksverket

Omkring 290 000 ton korn och havre användes för humankonsumtion inom landet under 2008/09. Merparten av kornet används för framställning av malt. Det finns ett mälteri i Sverige, som är beläget i Halmstad med en produktionskapacitet på 230 000 ton malt. Den årliga produktionen är dock lägre då ca 175 000 ton malt produceras, vilket kräver ca 230 000 ton korn. Det har också funnits ett mälteri i Stockholm som har producerat ca 40 000 ton malt per år. Mälteriet lades ner vid utgången av marknadsåret

2005/06. Under 2004/05 stängdes även mälteriet i Söderhamn. Merparten av den svenska maltproduktionen avsätts på exportmarknaden.

I tabell 18 visas humankonsumtionen av korn och havre.

Tabell 18 Humankonsumtion av korn och havre 1970-2006, miljoner kg

Human consumption of barley and oats 1970-2006, mill. kilos

	1970	1980	1990	1995	1998	1999	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007 prel
-gryn, mjöl	18,4	16	24	24	26	29	28	39	41	46	43	47	56
-malkorn			82	98	150	150	210	225	225	300	270	220	238

Källa: Jordbruksverket

4.7 Spannmålsöverskottet

Spannmålsskörden i Sverige för den senare tiden innebär, i förhållande till den inhemska konsumtionen, att ca 1 milj ton behöver exporteras årligen. För 2007/08 (sept/avg) exporterades ca 1,1 milj ton spannmål, vilket är en ökning med ca 60 % jämfört med föregående år, vilket sammanfaller med den låga skörden som inträffade under 2006/07. Vete blev det spannmålsslag som exporterades mest under 2007/08 med drygt 630 000 ton. Av den totala veteexporten gick knappt hälften till EU-marknaden. De viktigaste marknaderna var Tyskland, Spanien och Danmark. Exporten till tredje land har främst gått till Nordafrika (Marocko) och Mellanöstern. Kornet exporterades till största delen inom EU (ca 90 %). De viktigaste marknaderna för svenskt korn var Belgien, Tyskland, Danmark och Polen. Exporten utanför EU av korn skedde till största delen till Ryssland. En mindre andel havreexport gick till Norge under perioden medan den stora andelen (drygt 80 %) exporterades till länder inom EU, i första hand till Tyskland och Danmark. För 2008/09 minskade den totala nettoexporten av spannmål beroende på lägre efterfrågan då skördarna runtom i världen och i Europa blev höga. Vete- och kornexporten ifrån Sverige uppgick preliminärt till knappt 700 000 ton, vilket är lägre än föregående år. De största mottagarländerna av svensk spannmål var framförallt Tyskland och Danmark men större partier spannmål exporterades även till Spanien.

I nedanstående tabell sammanfattas nettoexporten för Sverige under perioden 1999-2008.

Tabell 19 Nettoexporten av spannmål (sept/avg) 1999/00-2008/09, miljoner kg

Cereal net exports (Sept/Aug) 1999/00-2008/09, mill. kilos

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 prel
Vete och råg	821	462	323	620	333	470	336	584	263
Korn och havre	725	308	618	564	410	432	190	388	446
Nettoexport	1 546	770	941	1 184	743	902	526	972	709

Källa: Jordbruksverket

Utöver export av hel spannmål sker även export av mjöl och gryn av spannmål. Sverige exporterade under 2008 ca 49 000 ton mjöl och gryn mm (huvuddelen utgörs av vetemjöl) vilket var ca 10 000 ton mindre än föregående år. Importen av motsvarande varor under 2008 uppgick till ca 32 000 ton. Exporten av malt uppgick under 2008 till ca 143 000 ton, vilket var en minskning med ca 20 000 ton jämfört med föregående år. Importen av malt (inkl rostad malt) uppgick till knappt 9 000 ton under 2008

Interventionslagren i Sverige var helt utsålda från och med 2006/07. Inlagring påbörjades dock igen under 2008/09 och uppgår för närvarande till ca 100 000 ton korn.

4.8 Regleringen

Sverige blev medlem av EU den 1 januari 1995, vilket bland annat innebar att EU:s gemensamma jordbrukspolitik började tillämpas. Generellt tog Sverige över EU:s regleringar utan övergångsregler. Det gällde även på spannmålsområdet.

I detaljer finns det skillnader mot Sveriges tidigare reglering på spannmålsområdet, men i stort är inriktningen densamma.

Grunden för EU:s reglering på spannmålsområdet är:

- Skydd mot tredje land i form av importtullar
- Möjlighet till avsättning av överskott genom intervention
- Stöd till export
- Gårdsstöd, frikopplat stöd som ges för i princip all jordbruksmark

Utöver dessa regleringsåtgärder gäller krav på licens vid såväl import som export.

Under 1999 genomförde EU en reform på spannmålsområdet. Reformen följde samma inriktning som 1992, det vill säga sänkt stödpris och kompensation genom direktbidrag. Interventionspriset sänktes med 15 procent fördelat på två etapper, 2000/01 och 2001/02. Jordbrukarna gavs kompensation genom arealstöd, dock inte mer än ungefär hälften av stödprissänkningen. Arealstödet blev detsamma för samtliga grödor med undantag för proteingrödor som gavs ett extra tillägg. I normalfallet skulle tio procent av arealen läggas i träda för att berättiga till arealstöd.

2003 års reform innebar nya förändringar på spannmålsområdet. Från och med marknadsåret 2004/05 blev det inte längre möjligt att lämna råg till intervention och månadsuppräkningsen av interventionspriset halverades. För durumvete infördes en särskild kvalitetspremie och för spannmål (samt andra grödor) som används för energiändamål ges ett särskilt stöd, 45 euro/hektar. Kommissionens förslag att även sänka interventionspriset med fem procent accepterades dock inte av rådet.

Från och med 2005 ändrades arealstödet till spannmål med flera grödor från ett produktkopplat stöd till frikopplat stöd (gårdsstödet). Det frikopplade stödet omfattar även direktstöden till animalieproduktionen. Det nya stödet ges till jordbrukarna baserat

på tidigare års stödutbetalningar. Jordbrukarna får i princip använda marken till vad man vill under förutsättning att kravet på hävd uppfylls.

I samband med den sk. Hälsokontrollen (översyn av befintligt regelverk) beslutades i slutet av 2008 att göra ytterligare förändringar på spannmålsområdet, bla togs kravet på arealuttag bort och energigrödestödet slopas from 2010. Ytterligare ändringar som beslutades redogörs för under respektive avsnitt nedan.

4.8.1 Importskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft vilket innebar att importskyddet förändrades. Generellt gäller nu att skyddet inte får överstiga en viss nivå som baseras på tidigare års importavgifter. I princip gjordes avgifterna om till tullar, men på spannmålsområdet kommer tullarna även i fortsättningen att för en del produkter påverkas av förändringarna på världsmarknaden. För samtliga spannmålsslag som ingår i interventionssystemet har en viss referens kvalitet fastställts (för vete finns tre kvalitetsklasser) och priset för denna kvalitet mäts på världsmarknaden. Till detta pris läggs kostnader för frakt m.m. och avgiften beräknas som skillnaden mot det inhemska priset. Det inhemska skyddade priset utgör 155 procent av interventionspris. Avgiften justeras normalt varannan vecka. Ett generellt avdrag på importavgiften görs med åtta euro/ton vid import av kvalitetsvete, malkorn och flintmajs. För flintmajs med ursprung i Argentina har det generella avdraget höjts till 24 euro/ton.

Under hösten 2001 beslutade EU att ta bort en fraktjustering på tio euro/ton för de varor som importeras landvägen. Detta innebar att tullen för dessa varor sänktes med motsvarande belopp. Genom denna åtgärd kom all spannmål in till EU med samma tullsats oberoende av ursprungsland. Det var främst import från Östeuropa som påverkades av denna åtgärd.

Hösten 2002 beslutade EU åter om att ändra reglerna för uttaget av tull vid import av spannmål. Under 2001 och 2002 flödade mycket vete och korn in i EU till låga priser. På grund av att tullen fastställs utifrån priserna i Nordamerika påverkade öststatsimporten inte nivån. De nya reglerna innebär att det för vete går att importera ca tre miljoner ton till en tull på 12 euro/ton. Tullkvoten för vete har delats upp i olika underkvoter för USA, Kanada och övriga länder. För korn uppgår kvoten till 0,35 miljoner ton och tull tas ut med 8-16 euro/ton. Import utöver kvoten belastas med tull på 95 euro/ton för vete och med 93 euro/ton för korn. Övriga spannmålsslag, durumvete, vete av hög kvalitet, råg, majs och sorghum, påverkades inte av överenskommelsen. EU:s utvidgning har inneburit att kvoterna har justerats upp något för vete och korn, samt att det har införts en ny kvot för majs. Kvoten för majs omfattar import från alla länder och importen är helt tullfri. Detta redovisas i tabell 20 nedan.

Höga priser på världsmarknaden innebar att det under 2007/08 inte var motiverat med ta ut några tullavgifter för flera spannmålsslag. Dessutom togs beslut from 1 januari 2008 att inte överhuvudtaget fastställa några tullar för vanligt vete, durumvete, råg, korn, majs och sorghum. När priserna därefter föll tillbaka successivt blev det åter aktuellt med att införa tullar för spannmål igen.

Tabell 20 Gällande tullar i sep 2009,
Tariffs in 2008/09, EUR/tonnes

Produkt	Tillämpade tullar from 1 sep 2009, euro/ton
Vete hög kvalitet	0
Vete, normal kvalitet	95
Durumvete	0
Majs	36,77
Råg	84,38
Sorghum	89,37

Källa: EU-kommissionen

Nedan redovisas de tullkvoter som EU införde från och med den 1 januari 2003, inkl. de justeringar som gjorts 2006 p.g.a. utvidgningen 2004. Andra tullkvoter finns listade i tabell 23.

Tabell 21 Importkvoter och tullar för spannmål, ton och euro/ton
Cereal import quotas and duties, metric tons and EUR/metric ton

Spannmålslag	Kvot, miljoner ton	Tull, euro/ton	Tull utöver kvoten, euro/ton
Vete			
USA	0,572	12	95
Kanada	0,038	12	95
Övriga tredjeländer	2,3784	12	95
Korn	0,306	16	93
Malkorn	0,05	8	93
Majs	0,242	0	94

För vissa bearbetade spannmålsprodukter och havre gäller andra regler.

I WTO-avtalet stipuleras att för spannmålslag och bearbetade spannmålsprodukter som inte omfattas av interventionssystemet ska en fast tullsats tillämpas vid import. Dessa tullsatser reducerades med 36 procent fram till år 2000/01. För 2001/02 och intill dess att ett nytt handelsavtal har avtalats gäller de tullar som gällde för det sista året av den förra avtalsperioden (2000/01). I tabell 22 redovisas tullsatserna för några produkter under marknadsåret 2007/08. Samma kurs tillämpas för omräkning av tullar som gäller i allmänhet.

Tabell 22 Tullar för spannmål och spannmålsprodukter 2008/09, euro/100 kg
Tariffs for grain and grain products 2008/09, EUR/100 kilos

Produkt	Tullar i euro/ton
Havre	89
Bovete	37
Hirs	56
Blandsäd	93
Vetemjöl (även av durum)	172
Rågmjöl	168
Kornmalt	177
Rostad malt	152
Kli	44

Källa: EU-kommissionen

4.8.2 Förmånkvoter vid import

Inom EU tillämpas en rad olika förmånkvoter som innebär lägre importavgift, i vissa fall hel befrielse. Det finns flera olika typer av kvoter:

- Bilateral kvoter, främst med Östeuropa
- Kvoter som avser vissa grupper av länder
- WTO-kvoter

Merparten av importkvoterna har administrativt tidigare fungerat som så kallade ansökningskvoter. Eftersom prisskillnaden mellan EU och världsmarknaden för flera produkter i stort sett har utjämnats har intresset för kvoterna minskat. Därför beslutades att under 2002 omvandla en rad av dessa kvoter till så kallade först till kvarnen-kvoter. Detta innebär minskad administrativ börda. Av tabell 23 framgår exempel på några av de importkvoter som finns inom spannmålsområdet.

Tabell 23 Importkvoter på spannmålsområdet, ton
Grain import quotas, metric tons

Ursprung	Vara	Kvantitet, ton
Alla tredje länder	Vete av hög kvalitet	300 000
Alla tredje länder	Durumvete	50 000
Alla tredje länder	Bearbetad havre	10 000
AVS-länder	Sorghum	100 000
Alla tredje länder	Majs till Spanien och Portugal	2 500 000
Alla tredje länder	Sorghum till Spanien	300 000

Källa: EU-kommissionen

4.8.3 Intervention

EU:s interventionsystem på spannmålsområdet syftar till att garantera odlarna en viss lägsta prisnivå på spannmålen. I Sverige är det hittills möjligt att lämna spannmål till intervention under perioden december - juni. De övriga medlemsländerna tillämpar perioden november - maj. All spannmål som lämnas till intervention är EU skyldig att köpa upp under förutsättning att den håller vissa kvalitets- och kvantitetskrav. Av de spannmålsslag som odlas i Sverige är det möjligt att lämna vete och korn till intervention. Råg, havre och rågvete omfattas däremot inte av interventionsuppköp. Sverige och Finland får tillämpa 2,0 mm som minsta kärnstorlek vid interventionsuppköp av korn i stället för 2,2 mm som gäller i övriga EU-länder. En förutsättning för att få tillämpa denna mindre kärnstorlek är dock att rymdvikten uppgår till 64 kg/hektoliter i stället för 62 kg/hektoliter. Undantaget beror på att vissa sorter, främst sexradskorn, som odlas inte uppfyller kravet på kärnstorlek.

Samma interventionspris tillämpas för samtliga berörda spannmålsslag och priset räknas upp varje månad under interventionsperioden.

Interventionspriset för spannmål var vid inledningen av marknadsåret 2007/08 101,31 euro/ton, vilket är detsamma som föregående år. Detta motsvarar ca 94 kronor/100 kg i november 2007. 2007/08 är uppräkningsen 0,46 euro/ton per månad. Det är samma uppräkningsen som under fjolåret. I tabell 24 redovisas uppräkningsen under 2008/09.

EU:s regler för interventionsuppköp ändrades från och med 2004/05. Det är inte längre möjligt att lämna råg till intervention. Under 2005/06 ändrades kvalitetsreglerna vid interventionsuppköp. EU:s livsmedels- och foderlagstiftning har kopplats samman med interventionsreglerna. Det innebär i praktiken att bl.a. EU:s regler för mykotoxiner ska följas även vid interventionsuppköp.

Under hösten 2006 skärptes kvalitetskraven för majs och sorghum. Kravet för vattenhalt har sänkts från 14,5 procent till 13,5 procent. Det har även införts ett rymdviktskrav för majs. Syftet med förändringen var att minska risken för att spannmålen förstörs under lagringsperioden. Det har även införts begränsningar av interventionsmöjligheten för majs (700 000 ton för 2008/09 och noll ton 2009/10).

Enligt beslut i samband med Hälsokontrollen i slutet av 2008 begränsas interventionsmöjligheten för spannmål ytterligare. För korn, majs, sorghum, durumvete och ris kan intervention endast ske via ett anbudssystem som kan öppnas vid de tillfällen marknadssituationen så kräver. För vete kan vanlig intervention användas totalt för en kvantitet om 3 miljoner ton i hela EU innan interventionen även för vete sker genom ett anbudssystem. Interventionspriset för alla spannmålsslag är fortfarande 101,31 euro/ton men ingen månadsuppräkningsen sker längre. Vidare gäller en och samma interventionsperiod (nov-maj) för alla medlemsländer. Ovanstående korrigeringar gäller från och med juli och september 2009 avseende durumvete och ris respektive den 1 juli 2010 när vete, korn, majs och sorghum avses.

Tabell 24 EU:s interventionspris 2008/09, euro/ton*EU:s intervention price 2008/09, EUR/metric ton*

Månad	Interventionspris, euro/ton	Kumulativ ökning, euro/ton	Månad	Interventionspris, euro/ton	Kumulativ ökning, euro/ton
Juli	101,31	-	Januari	102,69	1,38
Augusti	101,31	-	Februari	103,15	1,84
September	101,31	-	Mars	103,61	2,30
Oktober	101,31	-	April	104,07	2,76
November	101,77	0,46	Maj	104,53	3,22
December	102,23	0,92	Juni	104,53	3,22

Källa: EU-kommissionen

Interventionspriset avser varan fritt på vagn vid interventionslager, det vill säga ett partihandelspris.

EU:s interventionslager av spannmål nådde 1993/94 en rekordnivå på över 30 miljoner ton. Lägre skördar, bland annat beroende på införandet av trädessystemet och kraftiga utförsäljningar ledde till att lagret reducerades successivt under mitten av 1990-talet. I oktober 1997 fanns bara drygt två miljoner ton spannmål kvar i EU:s interventionslager. I slutet av 1990-talet steg lagren åter, bland annat på grund av ökad konkurrens från Östeuropa. Vid utgången av marknadsåret 1998/99 hade lagren ökat till ca 18 miljoner ton. 1999/00 kunde interventionslagren reduceras till ca åtta miljoner ton på grund av stor export till tredje land. Därefter låg lagren relativt stabilt runt sex-åtta miljoner ton. Torka i EU under 2003/04 innebar att mycket små kvantiteter köptes in medan det kunde säljas ut stora kvantiteter på den interna marknaden. Vid slutet av 2003/04 uppgick lagren till ca 3,6 miljoner ton, merparten av lagren utgjordes av råg lagrad i Tyskland.

Under marknadsåret 2004/05 anmäldes stora mängder av spannmål till intervention, drygt 16 milj ton. En viktig orsak till ökningen var EU:s utvidgning. Ungern blev det land tillsammans med Tyskland som köpte upp mest spannmål för intervention. Även under 2005/06 gick stora mängder spannmål till intervention, totalt ca 9,6 miljoner ton. Nästan hälften köptes in i Ungern. Merparten utgjordes av majs. Under 2005/06 kunde EU sälja ut ca 10,7 miljoner ton, merparten på exportmarknaden. Vid utgången av marknadsåret 2005/06 uppgick EU:s interventionslager till ca 14 miljoner ton. Under 2006/07 har utförsäljningar gjorts både på exportmarknaden och på den interna marknaden. Totalt har det sålts ut ca 11,5 miljoner ton. Av de totala lagren utgör majs den största inlagrade grödan. Beroende på mycket höga priser och lägre skördar i världen 2007/08 har utförsäljningarna fortsatt. Den högre spannmålsskörden under 2008/09 och lägre spannmålspriser innebar att interventionen åter ökade och uppgick totalt till ca 1,6 milj ton i juni 2009.

Tabell 25 EU:s utgående interventionslager av spannmål, miljoner ton
EU's grain intervention stock, mill. metric tons

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Vete	0,73	0,29	1,18	0,19	8,87	5,547	0,171	0	0,081
Durumvete	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Råg	3,812	2,10	5,09	3,33	2,31	0,648	0,038	0	0
Korn	2,24	5,06	0,93	0,11	1,47	2,18	0,018	0	0,923
Majs	0,01	0,02	0,02	0	2,83	5,61	2,210	0,041	0,555
Sorghum	0,01	0,01	0,01	0	0,002	0,003	0,001	0	0,0005
SUMMA	6,81	7,48	7,24	3,63	15,48	13,97	2,438	0,041	1,560

Källa: EU-kommissionen

4.8.4 Export

För att avsätta överskottsspannmål finns vid sidan om interventionssystemet möjlighet att exportera spannmål till tredje land direkt från handeln med hjälp av exportbidrag. Systemet är beroende av WTO-avtalets restriktioner för handel med spannmål och spannmålsprodukter. WTO-avtalet gäller för perioden 1995/96-2000/01 men till dess att ett nytt avtal har träffats gäller villkoren för det sista året av den tidigare avtalsperioden. Av tabell 26 framgår kvantitets- och beloppstak.

Principöverenskommelsen i WTO som fattades i slutet av 2005 innebär att exportbidragen ska avskaffas före 2013. Det gäller även för spannmål som exporteras för EU. Detaljreglerna är dock ännu inte beslutade eftersom ett slutligt WTO-avtal ännu inte har träffats.

Tabell 26 WTO-nivåer 1995 – 2008, miljoner ton och miljoner euro
WTO ceilings 1995-2008, mill. metric tons and mill. EUR

	Vete och mjöl		Fodersäd	
	Milj. ton	Milj. euro	Milj. ton	Milj. euro
1995/96	20,408	2 309	13,690	1 606
1996/97	19,213	2 105	13,121	1 494
1997/98	18,021	1 901	13,552	1 382
1998/99	16,825	1 697	12,982	1 270
1999/00	15,630	1 493	11,412	1 159
2000/01 och följande år	14,438	1 290	10,438	1 047

Källa: EU-kommissionen

Exporten får inte överskrida de definierade kvantiteterna 14,4 miljoner ton vete och 10,4 miljoner ton fodersäd. Under 2000/01 utnyttjade EU ca nio miljoner ton av kvoten för vete och ca två miljoner ton av kvoten för fodersäd. Under 2002/03 ledde fallande

dollarkurs och hård konkurrens från Östeuropa till att merparten av EU:s export fick bidrag. Marknadsåret 2003/04 präglades av litet exportöverskottet i EU och höga priser på världsmarknaden. De relativt små kvantiteter som EU exporterade kunde i stort sett exporteras utan bidrag. Under marknadsåret 2004/05 hade EU ett stort exportöverskott. Priserna på världsmarknaden var pressade, valutakurserna var oförmånliga och fraktkostnaderna höga. EU hade därför exportbidragssystem i kraft för vete, korn och havre. Totalt sett kunde dock mer än hälften av spannmålen exporteras utan bidrag.

Under 2005/06 exporterades ca 11 miljoner ton vete med hjälp av bidrag medan drygt 4 miljoner ton exporterades utan bidrag. Drygt 2 miljoner ton fodersäd exporterades med bidrag och drygt 4 miljoner ton exporterades utan bidrag.

Under marknadsåret 2006/07 och 2007/08 har priserna på världsmarknaden varit mycket höga vilket gjort det möjligt att exportera merparten av spannmålen från EU utan bidrag. Exporten uppgick till ca 18,9 för 2006/07 respektive 17,6 milj ton för 2007/08. Importen ökade under 2007/08, vilket inneburit att EU i stället är en nettoimportör till skillnad mot föregående år. Importen uppgick till 27,4 milj ton.

För 2008/09 har dock EU återgått till att vara nettoexportör beroende på hög spannmålsskörd. Priserna på världsmarknaden föll visserligen under 2008 men prisnivån var ändå tillräcklig för att exporten ifrån EU skulle kunna ske utan exportbidrag. Under 2008/09 exporterades ca 30,4 milj ton medan importen uppgick till ca 11,3 milj ton. Veteexporten ifrån EU utgjorde drygt 80 % av den totala exporten under 2008/09. Den kraftiga importminskningen 2008/09 var störst för majs som minskade med ca 75 % jämfört med föregående år.

Inom EU finns två system för att lämna exportbidrag:

- Anbudsberoende bidrag
- Fasta bidrag

Anbudsberoende bidrag tillämpas för hel spannmål och normalt för de spannmålsslag som exporteras i stora volymer. Systemet fungerar på så sätt att exportörerna får komma in med bud på exportbidrag till EU-kommissionen. Kommissionen beslutar om en viss högsta bidragsnivå. Alla bud som är lika med eller lägre än denna nivå accepteras.

Fasta exportbidrag fastställs varje vecka för hel spannmål och vissa mjölslag. För övriga produkter fastställs bidraget en gång per månad. Det finns möjlighet att differentiera bidraget efter olika destinationer.

Vid de situationer när världsmarknadspriserna är höga och spannmål behövs för den interna marknaden kan exportavgifter fastställas i stället. Detta inträffade under 1996 när världsmarknadspriserna var höga och under vissa tider översteg prisnivån inom EU. 1998/99 har exportavgifter inte tillämpats.

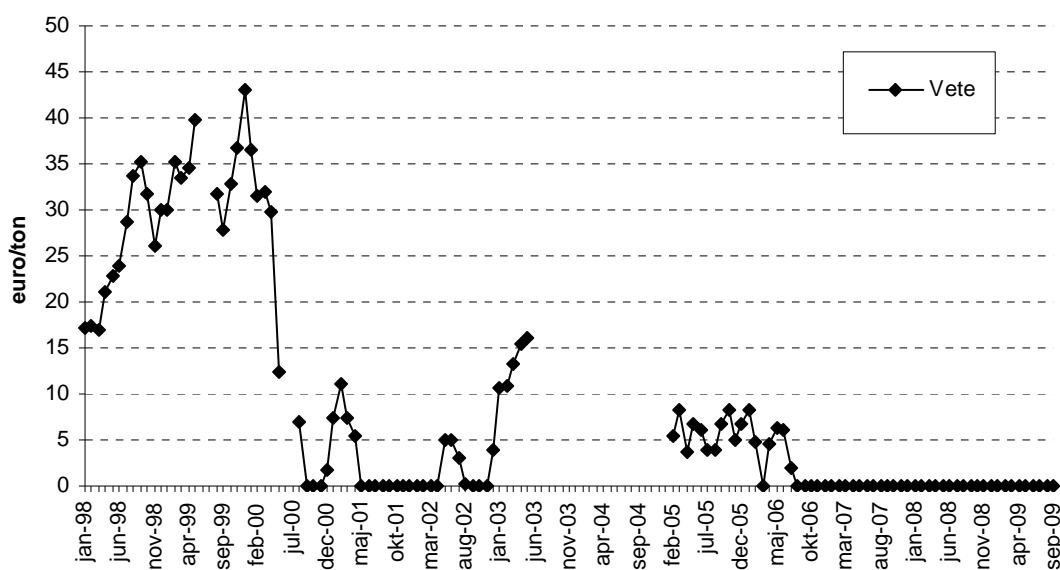
Utvecklingen av exportbidragen i EU framgår av nedanstående tabell. Inga exportbidrag har i praktiken använts sedan juli 2006.

Tabell 27 Utvecklingen för de anbudsberoende exportbidragen år 2006-2009, euro/ton
Development of tender dependent export refunds during 2006-2009, EUR/metric ton

Månad	Vete	Korn	Havre	Månad	Vete	Korn	Havre
Jan 2006	8,31	3,62	0	Aug	0	0	0
Feb	4,77	2,95	0	Sept	0	0	0
Mars	0	0	0	Okt	0	0	0
April	4,67	4,45	0	Nov	0	0	0
Maj	6,20	6,45	0	Dec	0	0	0
Juni	6	6	0	Jan 2007 - sep 2009	0	0	0
Juli	2	0	0				

Källa: EU-kommissionen

För havre tillämpas ett speciellt anbudsberoende exportbidrag. Som villkor gäller att havren måste vara odlad i Sverige eller Finland och lastas ut från dessa länder. Det är fritt för exportörerna att välja om varan ska exporteras från Sverige eller Finland oberoende av i vilket land anbudet har lämnats. I figur 12-14 redovisas utvecklingen för exportbidragen för vete, korn och havre från och med januari 1998.

Figur 12 Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för vete 1998-2009, euro/ton
Development of tender dependent export refunds 1998-2009, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

Fr.o.m. 2003/2004 ingår därför kostnaden för alla typer (ej endast för spannmål) av direktstöd. Inom spannmålsregleringen finns också kostnader för exportbidrag och interventionsåtgärder för spannmål och stärkelse, dessa redovisas separat i tabell 28.

För 2006/07 och 2007/08 har spannmålsregleringen totalt sett (om kostnaden för direktstöd exkluderas) genererat intäkter i stället för kostnader genom att utförsäljningar ifrån interventionslager gjorts samt att inga exportbidrag i större omfattning har utbetalats. Under 2008/09 var kostnaden fortsatt låg med förhållandevis liten interventionslagring och inget behov fanns för vare sig av exportbidrag eller produktionsbidrag. De kostnadsposter som finns redovisade för de sistnämnda kostnadsslagen är i stort sett endast korrigeringar eller utbetalningar som härrör ifrån tidigare års åtaganden.

Tabell 28 Spannmålsbudgetens fördelning 1995-2009, miljoner euro

Cereal budget allocation 1995-2009, mill. EUR

År	Exportstöd	Intervention	Produktionsbidrag m.m.	Arealstöd	Summa ¹	Jordbruksomräkningskurs
1994/95	1 092	63	357	13 507	15 018	9,80624
1995/96	368	60	357	16 213	16 998	8,93762
1996/97	532	71	301	16 558	17 462	8,88562
1997/98	397	186	276	16 243	17 102	8,92333
1998/99	883	713	373	15 897	17 866	8,83455
1999/00	879	562	334	14 866	16 641	8,3164
2000/01	261	367	334	16 896	17 858	9,6122
2001/02	99	219	241	18 031	18 590	8,6818
2002/03	176	267	256	16 322	17 021	9,4383
2003/04	72	45	43			9,0960
2004/05	124	442	58			9,0278
2005/06	128	338	97			9,3267
2006/07	42	-226	51			9,2797
2007/08	10	-100	40			9,1860
2008/09 (tom juli 09)	0,6	9	0,01			9,7943

¹ Total kostnad för spannmålsregleringen tom 2003. Kostnaden i form av gårdsstöd för spannmål ingår därefter i den totala kostanden för alla direktstöd.

Källa: EU-kommissionen, FEOGA

4.9 EU:s produktion av spannmål

Den totala spannmålsskörden i EU ökade med ca 22 % 2008/09 jämfört med föregående år. Skörden för 2008/09 är beräknad till ca 314 milj ton, vilket är knappt 56 000 ton mer än föregående år. Skördarna för 2006/07 och 2007/08 var dock förhållandevis låga och arealen ökade 2008/09 till följd av bl.a. borttagen uttagsplikt. De större producentländerna som Frankrike, Tyskland, Polen, Storbritannien, Spanien, Italien och

Ungern svarar för ca 80 procent av den totala spannmålsproduktionen inom EU. Preliminära uppgifter för 2009/10 tyder på en skördeminskning till knappt 293 miljoner ton spannmål.

Arealen för EU under 2008/09 uppgick totalt till ca 60,3 milj ha, vilket är ca 3,6 milj ha högre än föregående år. Det var framförallt odlingen av vete, korn och råg som ökade. Hektaravkastningen för 2008/09 uppgick till totalt 5,21 ton/ha jämfört med 4,55 ton/ha för 2007/08. I stort sett alla länder fick högre skördar under 2008/09 men de största skördeökningarna återfanns i Frankrike, Tyskland och Ungern. Prognoser över total spannmålsproduktion 2009/10 tyder på en något mindre skörd, omkring 293 milj ton beräknas skördas. Det är framförallt veteodlingen som beräknas minska under 2009/10. Spannmålsarealen 2009/10 beräknas till 58,9 milj ha.

Tabell 29 Total spannmålsproduktion¹ i EU-27, 2000-2008, 1 000-tal ton
Total cereal production in the EU-27, 2000-2008, 1 000 metric tons

Land	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 prel
Belgien	2 118	2 258	2 639	2 613	2 951	2 817	2 898	2 908	3 497
Danmark	9 412	9 485	8 804	9 051	8 963	9 283	8 632	8 220	9 041
Tyskland	45 271	49 915	43 391	39 426	51 097	45 980	43 458	40 632	50 105
Spanien	23 793	17 181	21 679	20 308	23 966	13 274	18 636	23 305	23 269
Frankrike	66 201	60 089	69 661	54 875	70 382	64 094	61 656	59 378	70 378
Grekland	4 118	4 060	4 242	4 110	4 330	4 230	3 364	3 622	5 043
Italien	19 683	18 840	21 256	16 462	21 771	20 092	18 226	18 808	20 201
Irland	2 123	1 929	1 964	2 150	2 523	1 945	2 032	2 007	2 385
Nederländerna	1 557	1 736	1 824	1 917	1 924	1 857	1 834	1 623	2 063
Portugal	1 590	1 331	1 497	1 038	1 214	671	1 015	897	1 159
Storbritannien	23 985	19 582	22 965	21 645	22 012	21 037	20 835	19 326	24 283
Finland	4 044	3 626	3 939	3 783	3 619	4 058	3 790	4 137	4 229
Sverige	5 709	5 388	5 462	5 352	5 508	5 051	4 185	5 058	5 211
Österrike	4 170	4 468	4 757	4 264	5 315	4 898	4 258	4 758	5 748
Tjeckien			6 771	5 762	8 783	7 660	6 386	7 153	8 370
Estland			525	506	608	760	620	879	862
Cypern			142	151	111	61	63	44	64
Lettland			1 028	932	1 060	1 314	1 159	1 535	1 689
Litauen			2 539	2 632	2 859	2 811	1 856	3 017	3 422
Ungern			11 706	8 758	16 770	16 195	14 662	9 647	16 938
Polen			26 877	23 391	29 635	26 928	21 744	27 143	27 664
Slovenien			611	399	583	576	492	532	580
Slovakien			3 194	2 490	3 793	3 585	2 910	2 793	4 078
Bulgarien					7 435	5 819	5 629	3 171	6 977
Rumänien					24 398	19 331	15 732	7 785	16 750
EU-27					321 789	284 498	266 075	258 379	314 005

¹ Avser vete, durumvete, korn, råg, havre, rågvete, majs och blandsäd

Källa: EU-kommissionen. För 2007 uppg. från jan 2008

I nedanstående tabell redovisas produktionen av vete och korn för skördeåren 2004/05 - 2008/09. Veteskörden för 2008/09 beräknas uppgå till 140 milj ton, vilket är ca 30 milj ton högre än föregående år. Kornskörden beräknas öka med ca 8 milj ton och uppgå till 65,6 milj ton. Arealen för 2008/09 uppgick till 23,4 milj ha för vete (exkl. durumvete 3,1 milj ha) och för korn till ca 14,5 milj ha. Hektaravkastningen uppgick till 6 ton/ha för vete respektive 4,53 ton/ha för korn.

Tabell 30 Produktion av vete och korn, skördeåret 2004/05 - 2008/09, 1 000-tal ton*Wheat and barley production for crop year 2004/05-2008/09, 1 000 metric tons*

Land	2005		2006		2007		2008 prel	
	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn
Belgien/Lux	1 799	302	1 795	417	1 716	419	2 042	481
Danmark	4 887	3 797	4 802	3 270	4 519	3 104	5 027	3 361
Tyskland	23 642	11 614	22 366	11 967	20 790	10 384	25 950	11 967
Spanien	2 986	4 457	4 009	8 318	5 117	11 598	5 569	11 261
Frankrike	34 799	10 317	33 330	10 404	30 779	9 475	37 028	12 250
Grekland	270	204	251	188	475	265	525	380
Italien	3 286	1 214	3 193	1 282	3 248	1 225	3 738	1 233
Irland	802	1 025	768	1 096	713	1 125	951	1 250
Nederländerna	1 175	307	1 207	269	1 018	261	1 366	310
Portugal	80	20	253	94	100	81	196	100
Storbritannien	14 865	5 533	14 735	5 239	11 362	5 149	17 227	6 144
Finland	801	2 103	684	1 972	797	1 984	788	2 129
Sverige	2 247	1 593	2 001	1 112	2 256	1 439	2 207	1 678
Österrike	1 390	880	1 320	914	1 346	811	1 598	968
Tjeckien	4 145	2 195	3 506	1 898	3 939	1 893	4 632	2 244
Estland	263	367	220	303	346	363	340	350
Cypern	0	51	0	54	0	38	0	52
Lettland	676	366	598	307	807	351	990	307
Litauen	1 379	948	810	742	1 391	1 014	1 723	970
Ungern	5 049	1 190	4 343	1 081	3 958	1 018	5 618	1 478
Polen	8 771	3 581	7 060	3 161	8 317	4 008	9 275	3 620
Slovenien	141	61	134	62	133	68	160	77
Slovakien	1 586	739	1 325	642	1 366	660	1 786	930
Bulgarien	3 400	658	3 605	597	2 377	420	4 610	878
Rumänien	7 331	1 079	5 518	773	3 043	531	7 105	1 211
EU-27	125 844	54 662	117 833	56 162	111 912	57 683	140 449	65 628

Källa: EU-kommissionen. För 2007 uppg. från jan 2008

4.9.1 EU:s internhandel

Frankrike svarar för en stor del av exporten inom EU. Länder med hög andel import är Holland, Tyskland, Italien och Bulgarien. I tabellerna 31 och 32 redovisas internhandeln under 2008. Redovisade data i tabellerna ska tolkas med försiktighet då de enskilda ländernas rapportering till kommissionen kan vara av olika hög kvalitet. Ej heller bör siffrorna jämföras med övriga balanser i detta material. Dock kan uppgifterna tjäna som en indikator på huruvida de enskilda medlemsstaterna är nettoexportörer eller importörer.

Tabell 31 EU:s interna import av spannmål 2008, ton
Internal grain imports in the EU 2008, metric tons

	Vete	Korn	Råg	Havre	Majs	Totalt
Österrike	299 404	42 899	151 929	12 245	212 048	718 525
Bulgarien	2 764 943	21 569	1 708 980	61 842	841 417	5 398 751
Belgien-Lux	9 984	850	238	49	160 361	171 481
Cypern	73 585	0	97 248	1 876	31 173	203 882
Tjeckien	45 582	4 570	55 875	261	42 181	148 469
Tyskland	2 560 239	196 182	1 132 519	255 258	1 303 955	5 448 152
Danmark	370 661	31 795	480 017	47 819	114 259	1 044 551
Estland	30 527	9 895	7 177	547	14 376	62 521
Spanien	2 091 398	28 487	227 926	67 200	1 830 003	4 245 014
Finland	38 282	62 012	1 716	4	3 269	105 283
Frankrike	336 320	4 511	65 856	7 685	289 589	703 960
UK	645 391	9 145	107 404	45 714	660 319	1 467 973
Grekland	501 814	33	118 446	14 816	112 230	747 339
Ungern	22 005	1 800	61 077	1 283	32 614	118 779
Irland	330 096	432	70 365	847	298 289	700 029
Italien	3 214 944	13 695	569 241	25 293	1 470 774	5 293 947
Litauen	58 688	2 281	36 878	7 372	2 624	107 844
Luxemburg	44 913	48	7 249	301	1 167	53 678
Lettland	179 785	3 434	48 621	176	13 062	245 078
Malta	1 884	22	21 399	470	8 802	32 577
Nederländerna	4 844 536	149 914	1 432 009	32 589	2 832 968	9 292 016
Polen	1 043 404	53 811	287 341	7 371	553 370	1 945 297
Portugal	1 014 083	16 488	236 020	6 637	310 055	1 583 283
Rumänien	430 035	41	187 330	193	491 606	1 109 205
Sverige	119 365	8 076	26 537	128	36 140	190 246
Slovenien	142 253	4 921	29 486	2 687	150 528	329 876
Slovakien	102 060	5 049	72 211	481	206 163	385 964
EU	21 316 180	671 959	7 241 096	601 142	12 023 340	41 853 717

Källa: Eurostat

Tabell 32 EU:s interna export av spannmål 2008, ton
Internal grain exports in the EU 2008, metric tons

	Vete	Korn	Råg	Havre	Majs	Totalt
Österrike	519 247	9 415	49 007	4 684	436 935	1 019 286
Bulgarien	848 566	1 110	125 037	927	550 727	1 526 367
Belgien-Lux	660 571	2	167 879	6 177	129 014	963 644
Cypern	4	0	0	0	1 473	1 477
Tjeckien	908 117	14 425	171 180	7 632	245 779	1 347 132
Tyskland	3 761 639	265 096	977 059	18 552	661 982	5 684 329
Danmark	342 152	5 914	385 039	11 400	4 386	748 892
Estland	106 438	20 727	35 224	23 687	646	186 722
Spanien	305 848	14 479	154 883	19 491	135 355	630 056
Finland	65 762	2 104	85 667	290 120	1	443 654
Frankrike	7 842 647	20 989	3 680 398	34 798	5 785 218	17 364 049
UK	2 389 371	140	488 828	118 884	19 061	3 016 284
Grekland	158 306	0	908	235	30 411	189 860
Ungern	1 524 857	10 311	418 015	2 691	3 165 689	5 121 563
Irland	56 875	0	43 443	6 919	8 660	115 897
Italien	116 760	4 048	14 640	1 802	64 490	201 740
Litauen	419 811	60 076	128 254	12 730	38 816	659 687
Luxemburg	13 326	5 473	18 339	5 114	714	42 966
Lettland	379 697	102 803	46 238	32 248	738	561 724
Malta	4 700	0	0	0	25 889	30 589
Nederländerna	659 808	1 070	213 757	7 584	359 196	1 241 415
Polen	200 290	78 728	26 937	16 508	168 996	491 459
Portugal	33 431	0	1 942	1 091	63 418	99 882
Rumänien	381 852	0	71 297	0	188 931	642 080
Sverige	303 746	12 390	220 093	132 842	4	669 075
Slovenien	3 692	55	3 148	161	79 170	86 227
Slovakien	132 418	3 632	45 367	118	199 077	380 612
EU	22 139 928	632 986	7 572 576	756 396	12 364 779	43 466 666

Källa: Eurostat

4.9.2 EU:s handel med tredje land

EU har en omfattande handel, främst export, med omvärlden. I tabell 33 redovisas importen och exporten av spannmål totalt, samt separat för vete, korn, havre och majs 2003/04-2008/09. Exporten av spannmål under 2008/09 blev betydligt högre än föregående år beroende på ökad skörd, ca 30 milj ton spannmål exporterades ut ur EU under den perioden. Veteexporten ökade mest medan exporten av korn minskade och majsexporten ökade.

För att täcka foderbehovet i EU under 2007/08 behövdes en rekordhög import av majs och sorghum (redovisas under posten övrigt i nedanstående tabell). För 2008/09 har konsumtionsbehovet i mycket större utsträckning täckts av egen skörd inom EU.

Tabell 33 EU:s import och export av spannmål 2005/06-2008/09, miljoner ton

EU:s grain imports and exports 2005/06-2008/09, mill. metric tons

Spannmålsslag	2005/2006		2006/07		2007/08		2008/09	
	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import
Vete	15,1	6,9	11,2	5,6	11,8	6,6	25,1	7,3
Korn	5,7	0,3	5,5	0,4	6,3	0,3	3,4	0,25
Majs	0,1	2,5	0,5	5,6	0,5	14,6	1,7	3,5
Råg	0,4	0	0,2	0	0,08	0,09	0,1	0
Havre	0,2	0	0,1	0	0,15	0	0,09	0
Övrigt	0	0,2	0	0,8	0	5,7	0	0,3
SUMMA	21,5	9,9	17,5	12,4	18,9	27,4	30,4	30,4

Källa: EU-kommissionen

4.10 Marknadspriser för spannmål

Priserna för spannmål på EU-marknaden varierar normalt mellan interventionsprisnivå och gränsskyddad prisnivå. I de områden där det finns överskott på marknaden ligger priserna normalt runt interventionspriset. Under den period av året då det inte är möjligt att lämna till intervention kan priserna vara ännu lägre. Priserna i områden med underskott styrs av kostnaderna för att transportera spannmål från överskottsmarknaderna.

Inom EU rapporteras varje vecka partihandelspriser på spannmål från de olika medlemsländerna. Priserna för spannmål steg kraftigt under marknadsåret 2006/07 och 2007/08 p.g.a. skördebortfall i flera länder och oro för svag kvalitet. Även höga priser på världsmarknaden påverkade utvecklingen på den interna marknaden. Under 2008/09 föll dock priserna både internt och på världsmarknaden p.g.a. ökade skördar och den finansiella oron som råder på den globala marknaden. I tabell 34 redovisas förhållandet mellan marknadspriset och interventionspriset i några EU-länder i oktober 2008 och april 2009. Genomgående för 2009 är att spannmålspriserna var i nivå med eller under interventionspriset vid motsvarande tidpunkt.

Tabell 34 Marknadspris för spannmål i EU jämfört med interventionspriset oktober 2008 och april 2009, index, interventionspris =100

Market prices for grain in the EU compared to intervention price in October 2008 and April 2009, intervention price=100

VETE		2008 okt	2009 okt	KORN		2008 okt	2009 okt
(brödvete)							
Danmark	Köpenhamn	179	126	Danmark	Köpenhamn	130	108
Tyskland	Hamburg	170	124	Tyskland	Hamburg	137	103
	Würzburg	153	101		Würzburg	136	90
	Dresden	143	¹		Mannheim	134	90
Frankrike	Rouen	160	117	Frankrike	Rouen	139	98
	Dunkerque	158	¹	Italien	Alessandria	155	115
Italien	Milano	198	140		Milano	173	128
	Bologna	191	138	Finland	Raisio	122	79
Finland	Naantali	180	115	Sverige	Helsingborg	136	96
Sverige	Helsingborg	200	117		Västerås	131	96
Spanien	Barcelona	197	152	Spanien	Albacete	153	122
Polen	Slaski	156	120	Tjeckien	Prag	127	85
Ungern	Great Plain	147	108	Lettland	Riga	119	73
Lettland	Riga	179	114	UK	Bristol/Cambridge	117	96
Tjeckien	Prag	175	114				
Litauen	Vilnius	151	103				

¹ Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

4.11 Kandidatländernas spannmålsmarknad

Spannmål är en viktig gröda i Turkiet medan arealerna är relativt små i Kroatien och Makedonien. Vete och majs är de enskilt största spannmålsslagen. Vid normal avkastning finns det ett exportöverskott i Turkiet. Kroatien har en balanserad spannmålsmarknad medan Makedonien har importöverskott. Total spannmålsareal i Turkiet uppgår till ca 13 miljoner ha. Arealen är betydligt mindre i Kroatien (ca 628 000 ha) och i Makedonien (ca 220 000 ha).

Tabell 35 Spannmålsskörden i kandidatländerna 2000/01-2007/08, 1 000 ton*Cereal harvest in some of the candidate countries 2000/01-2007/08, mill. metric tons*

Land	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Kroatien	3 070	3 010	3 723	2 356	3 268	3 517	2 770	3 080
Makedonien	563	475	3 72	556	472	645	595	490
Turkiet	27 789	24 888	27 753	28 433	29 452	29 858	28 348	25 448

*Källa: IGC, FAO***Tabell 36 Spannmålshandeln i några av kandidatländerna 2005-2007, miljoner ton***Cereal trade in some candidate countries 2005-2007, mill. metric tons*

Land	Vete			Majs		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Export						
Kroatien	0,2	0	0	0,2	0,07	0,05
Makedonien	0	0	0	0	0	0
Turkiet	2,51	1,25	1,05	0,1	0	0
Import						
Kroatien	0,2	0,02	0,02	0,1	0,07	0,08
Makedonien	0,1	¹⁾	¹⁾	0,1	¹⁾	¹⁾
Turkiet	0,08	1,82	1,60	0,10	1,05	0,80

Källa: FAO. 1)Ej tillgänglig

4.12 Situationen på världsmarknaden

Skörden av vete har för 2007/08 beräknats till ca 593 miljoner ton och för 2008/09 visar preliminära uppgifter på en produktion av vete på ca 687 miljoner ton. Skörden för 2008/09 är den högsta någonsin för vete beroende bl.a. på ökade skördar i EU, Australien och USA. Prognosen avseende skörden av vete 2009/10 beräknas bli hög men lägre än föregående års rekordskörd. Skörden är beräknad till 668 milj ton för 2009/10. I stort sett alla större producentländer förutom Kina och Indien beräknas få lägre skörd 2009/10.

Produktionen av fodersäd (ex majs, korn, havre sorghum) uppgick till 1 088 milj ton för 2007/08 och ökade något ytterligare till 1 106 milj ton för 2008/09. De senaste årens stadiga produktionsuppgång för majs (bl.a. beroende på ökad odling för etanoltillverkning) bröts i och med skörden 2008/09 då denna minskade med ca 4 milj ton och uppgick till 791 milj ton. Det var således en ökning av de andra foderspannmålsslagen (framförallt korn) som innebar att totalskörden ändå ökade. För 2009/10 tyder prognosen på en viss nedgång jämfört med rekordskörden 2008/09, 1 091 milj ton beräknas skörden av fodersäd till 2009/10.

Spannmålsodlingens omfattning i världen varierar cykliskt. Höga spannmålspriser leder oftast till ökad odling vilket medför prispress som minskar intresset för odling efterföljande år. Priserna under t.ex. 2007/08 var rekordhöga, vilket tillsammans med gynnsammare väderleksförhållanden och större arealer (bland annat i EU då trädeskravet är borttaget och fortsatt ökad majsodlingen i USA) innebar att skörden 2008/09 också blev rekordhög. Den prisnedgång som påbörjades i mars 2008 har vidare resulterat i prognoser om lägre skörd i världen 2009/10, vilket även redovisats i tabell 37.

För 2008/09 skedde en konsumtionsökning av vete till ca 639 milj ton vete, vilket var ca 25 milj ton mer än föregående år. Prognosen för 2009/10 tyder på en ytterligare ökning då konsumtion har beräknats till 643 milj ton vete. Förbrukningen av majs fortsätter att öka och uppgick till ca 778 milj ton för 2008/09 och beräknas uppgå till ca 800 milj ton för 2009/10. Förbrukningen av majs för industriändamål (bla för etanoltillverkning) har ökat från ca 169 miljoner ton under 2007/08 till ca 186 miljoner ton under 2008/09. Prognosen för 2009/10 uppgår till 202 milj ton.

Skördarna för ris har ökat i världen för de senare åren. Priserna steg kraftigt under 2008 och rekordnivåer för vissa sorter av ris har noterats på världsmarknaden. Prisutvecklingen därefter har varit fallande. Konsumtionen av slipat ris (omräkningsfaktor ca 1,5 i förhållande till paddy) i världen 2007/08 enligt USDA uppgick till ca 438 milj ton (motsvarande produktion uppgick till 441 milj ton) och för 2008/09 till 449 milj ton (459 milj ton i produktion). Konsumtionsökningen förväntas bestå 2009/10 och uppgå till ca 455 milj ton och produktionen beräknas öka till en rekordnivå på ca 460 milj ton.

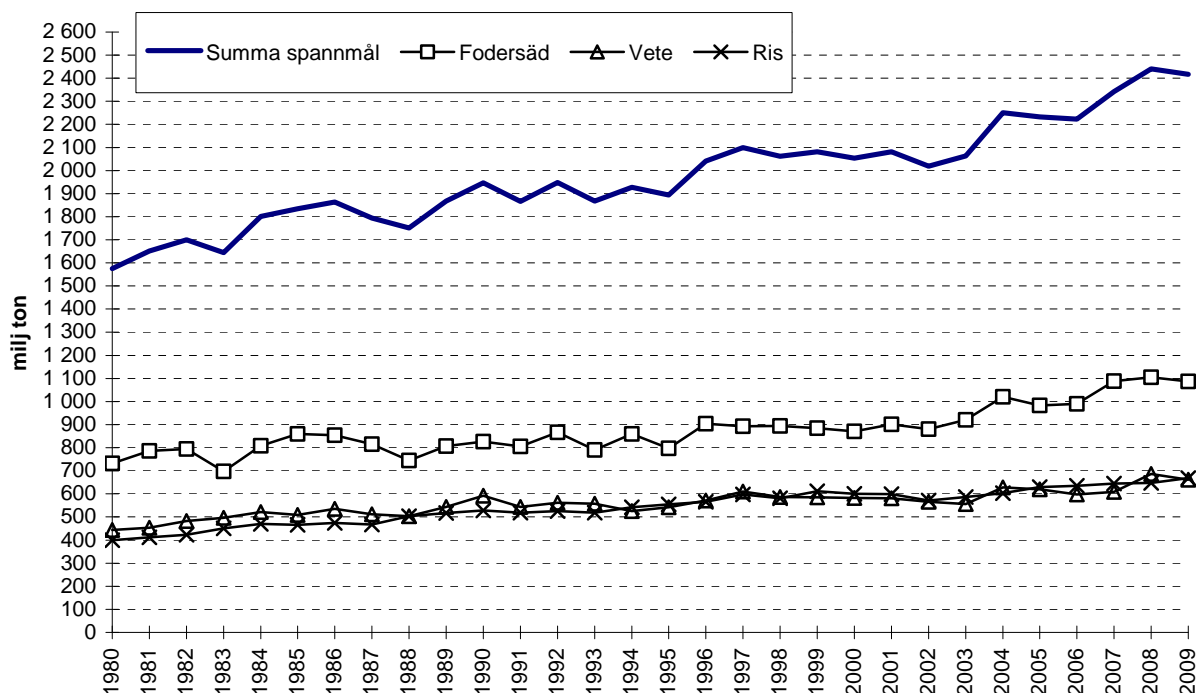
Tabell 37 och figur 15 visar världsproduktionen av spannmål uttryckt i miljoner ton.

Tabell 37 Världsproduktion av spannmål 1998/99 – 2009/10 miljoner ton

Cereal world production, mill. metric tons

Skördeår	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09 prel	09/10 prog
Vete	587	585	582	581	566	556	628	620	598	609	687	667
Fodersäd	894	885	871	901	881	921	1 020	983	990	1 088	1 106	1 092
Spannmål	1 481	1 470	1 467	1 482	1 447	1 477	1 648	1 603	1 588	1 697	1 793	1 759
Ris (paddy)	581	611	600	599	572	586	603	632	635	645	648	668
Totalt	2 053	2 081	2 056	2 081	2 019	2 063	2 251	2 235	2 223	2 342	2 441	2 427

Källa: IGC (spannmål), FAO (ris)

Figur 15 Världsproduktionen av spannmål 1980-2009, miljoner ton
Cereal world production 1980-2009, mill. metric tons

Källa: IGC och FAO

4.12.1 Den internationella handeln med spannmål

Världshandeln med spannmål för 2008/09 förväntas bli större jämfört med föregående år. Totalt uppgick handeln till 248 milj ton spannmål, vilket är ca 10 milj ton mer än föregående år. Handeln av vete ökade mest och uppgick till 136 milj ton (110 milj ton för 2007/08). Exporten ifrån EU, Ryssland och Ukraina ökade mest i världen. Handeln för majs minskade däremot till ca 83 milj ton för 2008/09, vilket var ca 18 milj ton mindre än för 2007/08 och utgjordes till största delen av en minskning av import till EU ifrån USA. Världshandeln för de övriga spannmålsslagen 2008/09 uppgick till ca 20 milj ton för korn, knappt 6 milj ton för sorghum, drygt 2 milj ton för havre samt drygt 0,2 milj ton för råg.

Prognoser för 2009/10 pekar på en mindre världshandel av spannmål än föregående år, vilket är i linje med den lägre förväntade skörden. Omkring 226 milj ton spannmål beräknas världshandeln uppgå till. Minskning i handeln förväntas för vete och majs men inte de övriga spannmålsslagen.

4.12.2 Övergångslager

Övergångslagren för vete ökade för första gången på sju år under 2004/05. Lagren låg kvar på samma nivå även 2005/06, men vid utgången av 2006/07 föll lagren kraftigt beroende på låg skörd. För 2007/08 fortsatte lagerminskningen för vete. En

lageruppbyggnad i takt med högre skörd 2008 innebar dock även högre lagernivåer. En ytterligare uppbyggnad förväntas ske för 2009, trots lägre skörd, pga. höga ingångslager i kombination med en endast marginell konsumtionsökning. För fodersäden ökade lagren 2007/08 efter att skörden ökat jämfört med 2006/07, det var framförallt skörden av majs som ökade under 2007/08. En ytterligare lagerökning sker även för fodersäden under 2008 då skörden av korn ökar mer än konsumtionen samt att majs konsumtionen ökar för lite i förhållande till tillgången på majs (produktion inkl höga ingångslager) under det året. För 2009/10 beräknas lägre skördar och ökad konsumtion av majs (framförallt i USA) leda till en reduktion av världslagren för fodersäd.

Tabell 38 Utgående lager av spannmål 2000/01-2009/10 jul-jun år, miljoner ton

End stocks stocks of cereals 2000/01-2009/10, mill. metric tons

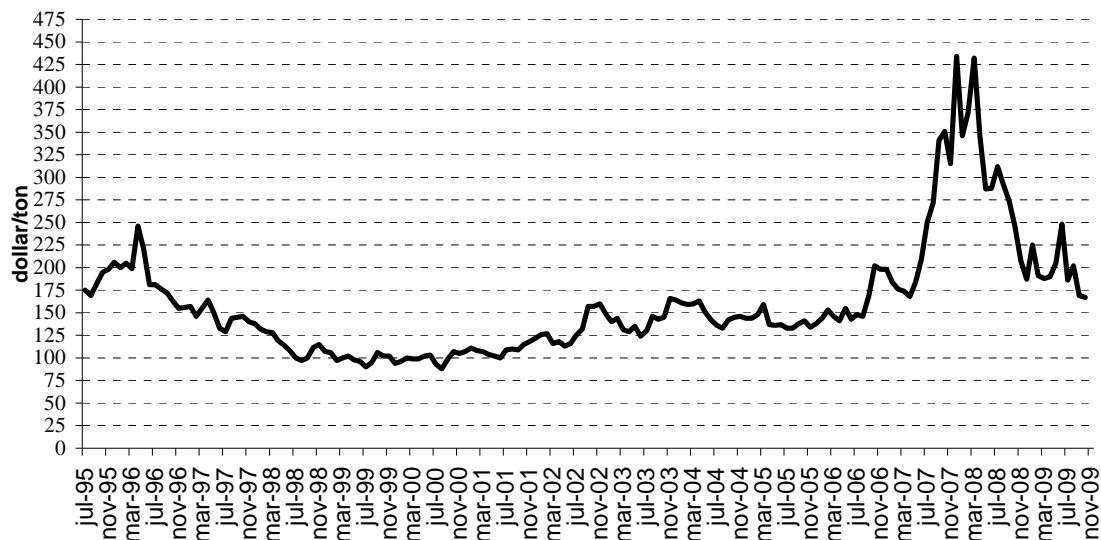
År ²	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09 prel	09/10 prog
Vete	204	201	166	127	140	136	123	118	165	188
Fodersäd	205	200	180	156	193	184	156	171	195	185
Summa spannmål	409	401	346	283	333	320	279	289	360	373
Lager i % av konsumtionen	28	27	23	18	21	20	17	17	21	21
Ris (skalad)	148	141	116	104	98	100	105	105	124	121

Källa: Vete och fodersäd IGC, ris FAO

4.12.3 Världsmarknadspriser för spannmål

Världsmarknadspriserna för spannmål nådde en historiskt sett mycket hög prisnivå under 2007/08, som till stor del berodde på skördebortfall i delar av världen 2006/07 och 2007/08. Även ökad efterfrågan på främst majs för etanoltillverkning vilket bidrog till kraftiga prisökningar. I slutet av 2007/08 och i takt med ny skörd ifrån 2008/09 har dock priserna fallit men ändå, jämfört med den senaste tioårsperioden, legat på en förhållandevis hög nivå.

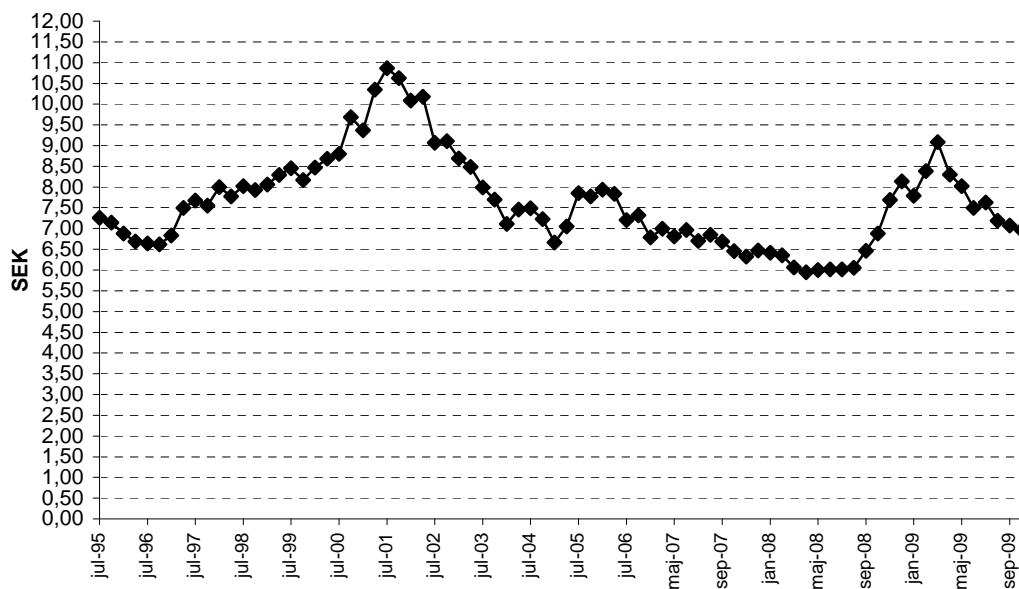

Figur 16 Världsmarknadspris på soft red vete No 2. US Gulf, Chicago Board of Trade, dollar/ton
 World market prices for Soft Red Wheat No 2. US Gulf, Chicago Board of Trade, dollar/metric ton

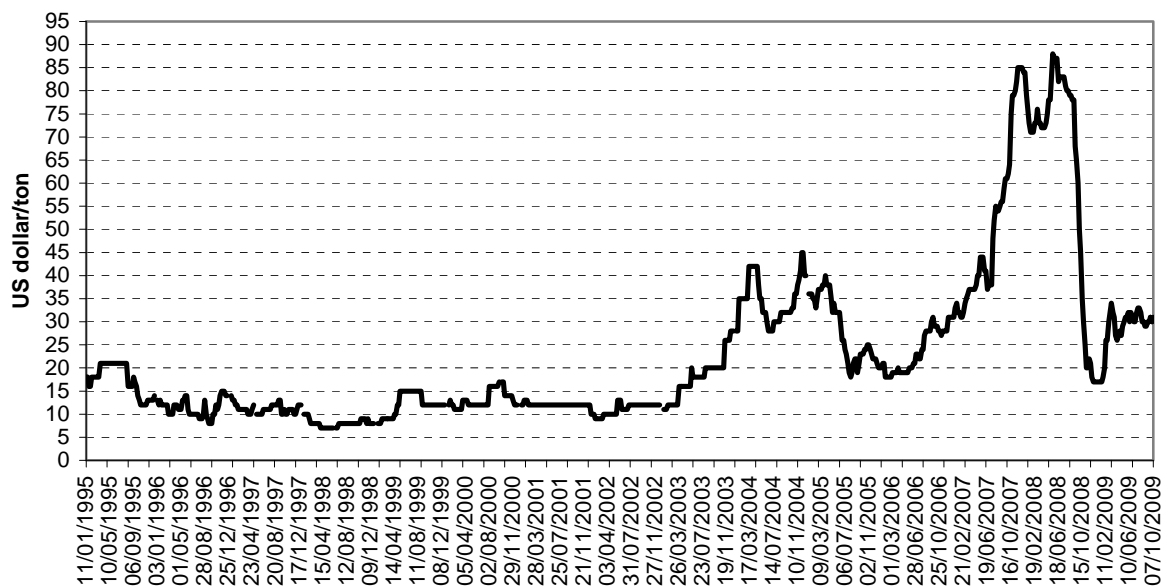
Källa: IGC

En viktig faktor vid handel med spannmål är dollarkursens utveckling. I figur 17 redovisas hur dollarn har utvecklats mot kronan över tiden.

Figur 17 Dollarkursens utveckling 1995-2009, kr/dollar

Även fraktkostnader påverkar handeln med spannmål. Av nedanstående figur framgår bla de rekordhöga fraktpriserna under samma period som spannmålspriserna var höga. I takt med sjunkande och den finansiella oron föll dock även fraktpriserna därefter på den senare tiden återhämta sig något.

Figur 18 Fraktkostnad, US Gulf till EU, dollar/ton

5 OLJEVÄXTER

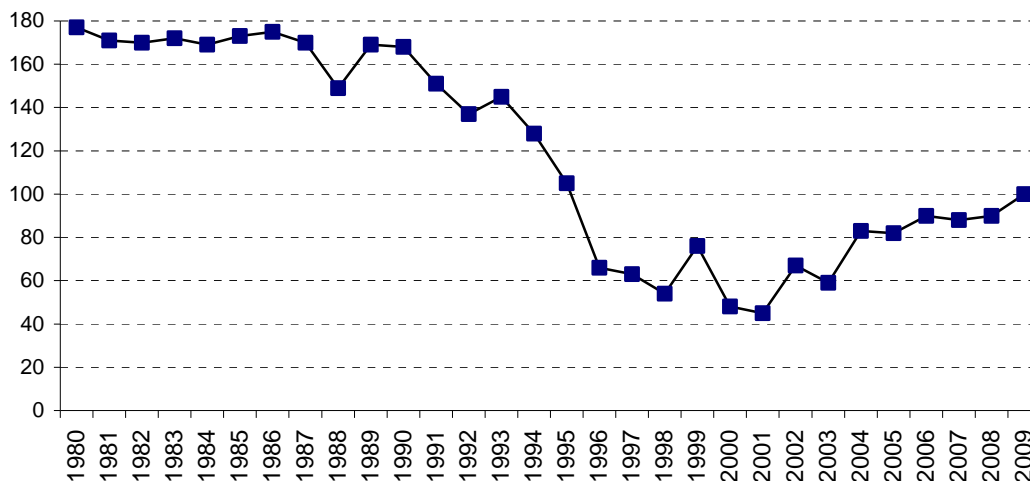
5.1 Areal

Oljeväxtarealen minskade kraftigt under 1990-talet. Från en förhållandevis konstant odling på ca 170 000 hektar under 1980-talet minskade odlingen till ca 100 000 hektar under de första åren på 1990-talet. Efter EU-inträdet minskade arealen ytterligare. Sänkt arealstöd och olämpliga odlingsförutsättningar ledde till att oljeväxtodlingen gick ner till knappt 50 000 hektar under 2000 och 2001. Därefter har arealen successivt ökat. Oljeväxtarealen har ökat med ca drygt 20 procent sedan gårdsstödet infördes medan spannmålsodlingen minskat med ca 7 procent under samma period. För år 2008 ökade odlingen med drygt 1 700 hektar till 89 500 hektar jämfört med föregående år. Preliminära beräkningar för 2009 visar på en ytterligare ökning av den odlade arealen till ca 100 000 hektar. Höstraps odlades på knappt 62 000 hektar, vårraps på ca 24 000 hektar och vårrybs på ca 2 500 hektar under 2008. Motsvarande preliminära siffror för 2009 är ca 69 190, 28 334 respektive 2 142 hektar. För närvarande odlar ca 5 300 lantbrukare oljeväxter.

Odlingen av oljelin ökade kraftigt under perioden 1995-1999 till som högst över 34 000 hektar, men till följd av lägre arealstöd från och med 2000 minskade odlingen kraftigt. För 2008 uppgår odlingen av oljelin till ca 3 500 hektar. Det är en minskning med knappt 800 hektar jämfört med 2007. Preliminära beräkningar för 2009 visar att odlingen av oljelin har ökat markant till 9 875 hektar.

Produktionen av oljeväxtfröer 2008 uppgick till ca 260 000 ton (9 procents vattenhalt) vilket är 37 000 ton mer än 2007 års skörd och ca 30 procent mer än de senaste fem årens genomsnitt. 2006 var produktionen ca 220 400 ton. Den höga produktionen är en följd av att det odlas allt mer höstraps. Odlingen av höstraps ökade med tjugotre procent från 2007 till 2008. För 2009 har odlingen preliminärt beräknats till ca 301 000 ton vilket är en ökning med ca 40 000 ton sedan föregående år.

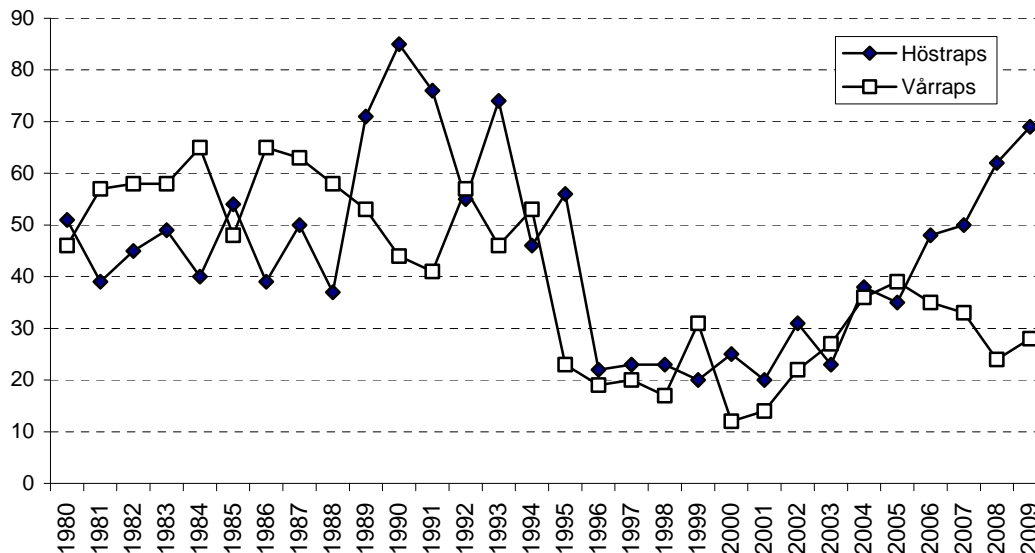
Figur 19 visar arealutvecklingen för oljeväxtgrödorna mellan 1980 och 2009.

Figur 19 Arealutveckling för oljeväxtgrödor (exklusive oljelin) fr.o.m. 1980, 1 000-tal ha
Development of area sown with oilseeds (excluding linseed) from 1980, 1 000 ha

Källa: SCB

Av figur 20 framgår arealutvecklingen för höstraps och vårraps under perioden 1980-2009.

Figur 20 Arealutveckling höstraps och vårraps, 1 000-tal ha
Development of area sown with winter rape and spring rape, 1 000 ha

Källa: SCB

Odlingen av oljeväxter blev kvoterad när Sverige den 1 januari 1995 blev medlem av EU. Sveriges kvot, eller basareal, beräknades som ett genomsnitt av odlingen under perioden 1992-1994. Totalt blev Sveriges kvot 137 000 hektar. I denna kvot ingick en

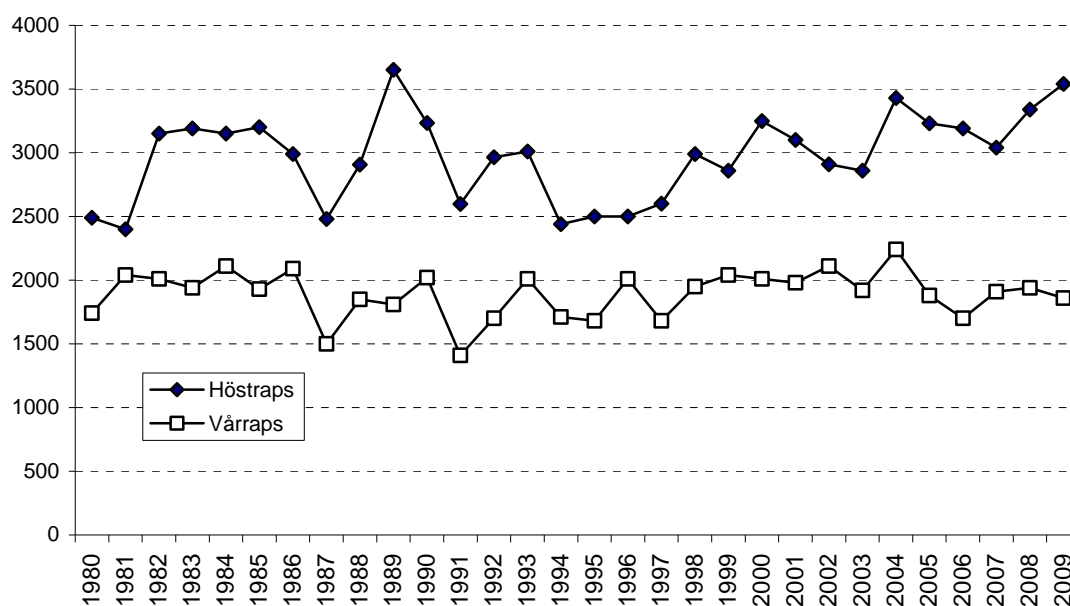
uttagen areal om minst tio procent. I praktiken innebar kvoten således en odling på maximalt 123 300 hektar. Från och med 2005 omfattas oljeväxterna av det frikopplade stödet. I arealuppgifter som angivits ovan ingår både odling av oljeväxter till livsmedelsanvändning och till teknisk användning. Omkring 5 800 ha odlades 2008 för tekniska ändamål. Jämfört med tidigare år är det en minskning med ca 15 200 ha. Den kraftiga ökningen som skedde 2006 och 2007 beror bland annat på att det startades en storskalig produktion av biodiesel i Karlshamn under 2006. Det kraftiga fallet i produktionen som skett under 2008 berodde på sämre lönsamhet till följd av det dåvarande höga prisläget på råvaran.

Den ekologiska oljeväxtodlingen är av liten omfattning. Den KRAV-odlade arealen uppgick 2008 till ca 2 800 hektar. Under de senaste fem åren har arealen ökat med ca 1 600 hektar.

5.2 Hektarskörd

Hektarskördarna för 2008 visar på en avkastningsnivå som ligger strax över femårsgenomsnittet för de vårsådda grödorna och höstraps medan höstrybs ligger något under genomsnittet. Hektaravkastningen för höstraps uppgår till ca 3,3 ton/hektar och ca 1,9 ton/hektar för vårraps. För 2009 uppgår de preliminära beräkningarna till 3,5 ton/hektar respektive 1,9 ton/hektar.

Nedan visas hektarskördarnas utveckling efter 1980 för de vanligaste oljeväxtgrödorna.

Figur 21 Hektarskördar för höst- och vårraps 1980-2009, kg/ha (9 % vattenhalt)

Winter rape and spring rape yield per hectare 1980-2009, kilos/ha (9 % water content)

Källa: Jordbruksverket, Sveriges frö- och oljeväxtodlare

Normskörden (se avsnitt 3.2) för höstraps 1995 beräknades till 3,08 ton/ha och för 2000 till 2,6 ton/ha respektive 3,2 ton/ha för 2008. För 2009 har normskörden beräknats till

3,3 ton/ha. Motsvarande normskördeutveckling för vårraps var 1,89 ton/ha för 1995 samt 1,72 ton/ha avseende 2000 och till 2,2 ton/ha för 2008. För 2009 är den preliminära beräkningen av normskörden på samma nivå som under föregående år.

5.3 Totalskörd

2008 års skörd av oljevaxter uppgår till knappt 260 000 ton (exklusive oljelin) och de preliminära beräkningarna för 2009 visar på att skörden ökade till ca 301 000 ton. I tabell 39 visas totalskördar under perioden 2000-2009.

Tabell 39 Totalskörd av oljeväxtfrö (9 % vattenhalt) 2000-2009, miljoner kg
Total harvest of oilseeds (9 % water content) 2000-2009, mill. kilos

Gröda	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 prel.
Höstraps	81	62	91	67	129	113	151	153	206	245
Vårraps	23	27	46	51	82	73	60	63	48	53
Höstrybs	2	1	3	1	3	3	2	2	1	¹⁾
Vårrybs	15	16	19	11	14	10	7	4	4	3
Oljelin	8	3	5	7	12	16	12	7	5	19
Totalt exkl. oljelin	111	106	159	130	228	199	220	222	259	301

1) uppgift saknas.

Källa: SCB

5.4 Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö

Före EU-medlemskapet löstes skörden av oljeväxtfrö in av staten. Efter Sveriges EU-inträde finns inte längre något inlösenystem för den svenska skörden. Numera köps oljeväxtfröskörden in av kooperativa och privata företag. En mindre del används till fodertillverkning men den största delen säljs vidare till Aarhus-Karlshamn AB för vidareförädling. Den tekniska industrin använder en mindre del av den svenska skörden bland annat till biodiesel. Under 2006 ökade användningen i den tekniska sektorn då Karlshamn ökade tillverkningen, dessutom uppstod flera mindre anläggningar runt om i landet. Lönsamheten för den här verksamheten var dock krympande pga. höga världsmarknadspriser för råvaran. Aarhus-Karlshamns AB täckte merparten av sitt behov av oljeväxtfrö genom import i början av 2000-talet. Ökad odling inom landet på senare tid har dock lett till att importen har minskat de senaste åren. Den största delen av den svenska importen består av raps- och rybsfröer och oljeväxtfrömjöl. Importen av rapsfrö kommer till största delen från Tyskland, Danmark och Frankrike. Exporten av rapsfrön minskade 2008 och uppgick till knappt 6 000 ton. Det är främst Tyskland, Finland och Danmark som köpt svenskt rapsfrö. Det förekommer även export av linfrö

från Sverige. Under 2008 har knappt 3 000 ton linfrö exporterats till Danmark. I tabell 40 redovisas den svenska utrikeshandeln med oljeväxtfröer för 2001-2008.

Tabell 40 Svensk import och export av oljeväxtfröer 2001-2008, ton
Swedish oilseed imports and exports 2001-2008, metric tons

Import	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sojabönor	13 522	3 160	3 954	2 499	1 002	2 122	1 859	19 196
Jordnötter	2 595	2 244	2 103	982	2 454	1 678	2 158	1 646
Kopra	0	0	0	0	1	0	0	0
Linfrö	1 085	931	1 202	1 262	1 496	1 305	1 365	1 639
Raps/rybs	166 653	104 614	102 475	143 074	46 233	58 178	94 611	57 748
Solrosfrö	15 676	17 348	19 597	15 749	14 449	17 168	18 325	14 379
Andra frösorter	19 687	24 628	25 630	11 272	23 016	12 903	6 484	5 965
Oljeväxtfrömjöl	49 626	35 792	100 452	81 472	88 964	104 781	81 812	64 555
Export	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sojabönor	39	47	268	30	39	57	31	39
Linfrö	2 863	822	1 420	6 539	6 307	5 085	4 019	3 878
Raps/rybs	2 569	1 556	1 450	322	2 606	19 959	10 049	5 947
Solrosfrö	805	449	245	873	863	1 153	1 672	1 886
Andra frösorter	796	578	456	462	458	689	298	211
Oljeväxtfrömjöl	4	15	12	3	3	8	16	2

Källa: SCB

5.5 Konsumtion av olja och margarin

Den totala användningen av olja i Sverige uppgår till ca 203 000 ton. Huvuddelen av oljan (raps-, rybs-, solros- och sojaolja) används vid tillverkning av margarin.

Konsumtionsmönstret av matfett direkt till konsument har genomgått en stor förändring i det att den totala konsumtionen minskat och att konsumtionen av de så kallade lättmargarinerna ökat. Det är främst margarinindustrins lättmargarin som ökat. Troligtvis beror förändringen främst på information om bättre kostvanor.

Av de enskilda oljorna används främst rapsolja. Enligt uppgifter från rapsoljeindustrin uppgår nu produktionen till knappt 117 000 ton. Merparten av oljan används som råvara vid framställning av margarin och annat matfett. En mindre andel används till tekniskt bruk, till exempel som smörjmedel eller som tillsats i den kemisk-tekniska industrin. Sveriges största RME-fabrik finns i Stenungsund och ägs av Perstorp AB. Anläggningen har en maximal kapacitet på ca 160 000 ton biodiesel. Rapsolja

importeras till fabriken men i framtiden finns förhoppningar om att svensk råvara kan användas. Flera mindre anläggningar har redan startats upp och flera är under uppförande. Det finns även planer på att starta fabriker där andra råvaror vid sidan om rapsolja kommer att användas. Produktionen och exporten av rapsolja redovisas nedan.

Tabell 41 Produktion och export av rapsolja, 1 000-tal ton

Rape seed oil production and exports, 1 000 metric tons

År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja	År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja
1990	103,5	75,5	2000	98,5	12,0
1991	96,2	63,0	2001	94,4	11,0
1992	96,3	31,5	2002	88,2	11,0
1993	105,0	39,8	2003	82,7	10,3
1994	106,7	25,9	2004	95,2	22,7
1995	118,0	38,0	2005	99,3	20,7
1996	109,2	58,3	2006	88,3	13,6
1997	117,0	50,5	2007	113,3	39,4
1998	95,1	12,7	2008	110,3	25,9
1999	93,7	10,8	2009 prel.	116,9	37,7

1. uppgift saknas.

Källa: Aarhus-Karlshamns AB, SCB

5.6 Regleringen

Före det svenska medlemskapet i EU fanns ett system för inlösen av oljeväxtfröer. I praktiken innebar det att staten garanterade oljeväxtodlarna ett visst pris för oljeväxtfröerna. EU-inträdet innebar att denna reglering togs bort. Från och med 2005 finns inget arealstöd till oljeväxter utan ingår i frikopplat stöd i likhet med stödet till annan vegetabilieproduktion. Priset på oljeväxter kvalitetsregleras efter bland annat vattenhalt, oljehalt, erukasyrahalt, klorofyllinnehåll och renhet. Odlarpriset för oljeväxter påverkas i större utsträckning av världsmarknadspriset jämfört med spannmål eftersom EU:s oljeväxtreglering inte omfattar exportbidrag eller interventionsuppköp, se tabellen nedan.

Tabell 42 Prisutveckling för oljevaxter, kr/kg
Price development for oilseeds, SEK/kilo

År	Oljevaxter	År	Oljevaxter
1993 ¹	-	2001	1,95
1994 ²	2,63	2002	2,01
1995 ³	1,70	2003	2,03
1996	1,75	2004	1,86
1997	1,87	2005	1,98
1998	1,93	2006	2,17
1999	1,32	2007 ⁴	3,09
2000	1,45	2008	3,13

¹ 1993 fastställdes inget inlösenpris

² Fr.o.m. 1994 avser priset en vara med 9 % vattenhalt, tidigare avsåg priset 18 %

³ T.o.m. 1994 avser priset höstraps, fr.o.m. 1995 redovisas endast ett pris för oljevaxter

⁴ Fr.o.m. 2007 avser priset raps

Källa: Jordbruksverket

EU:s reglering på oljeväxtområdet förändrades i början på 1990-talet. EU tvingades att förändra regleringen på oljeväxtområdet redan ett år innan den stora reformen genomfördes på spannmålsområdet. USA anmälde EU:s tidigare stöd till GATT (WTO) som konkurrensnedvridande i förädlingsindustrin och detta tvingade fram en ny reglering. Till skillnad från spannmålen togs allt prisstöd i form av exportbidrag och interventionsuppköp bort.

Odlingen var till och med 2001 begränsad av en kvot som var fördelad på respektive medlemsland. I 1999 års reformbeslut ingick som en del att utjämna arealstödet mellan olika grödor. Det innebar att stödet till oljevaxter sänktes successivt till samma nivå som för spannmål med flera grödor. I reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik har oljevaxter behandlats på samma sätt som spannmål. Det innebär att arealstödet är frikopplat från och med 2005 års odling.

För fettvaror finns en fast tull. För rapsolja är tullen som lägst 6,4 och som högst till 9,6 procent om produkten är avsedd för livsmedelsändamål. Om rapsoljan är avsedd för tekniska ändamål varierar tullnivån mellan 3,2 och 5,1 procent.

De största oljeväxtarealerna inom EU finns i Frankrike, Tyskland och Rumänien. Sveriges areal motsvarar knappt ca en procent av EU:s totala areal. Under det senaste året har EU:s oljeväxtodling ökat med ca 4,6 procent.

Tabell 43 EU-ländernas areal för oljeväxtodling 2006-2009, 1 000-tal ha
EU-countries' oilseeds cultivation 2006-2009, 1 000 ha

Land	2006	2007	2008 prel.	2009 prog.
Belgien/Lux.	15	16	14	14
Danmark	112	179	172	178
Tyskland	1 461	1 567	1 396	1 495
Grekland	10	4	15	15
Spanien	640	618	737	824
Frankrike	2 091	2 163	2 078	2 178
Irland	2	3	7	7
Italien	327	264	271	366
Nederländerna	3	3	3	3
Österrike	103	95	101	108
Portugal	5	9	24	25
Finland	108	90	64	81
Sverige	91	84	91	100
Storbritannien	513	605	601	568
Tjeckien	349	370	386	386
Estland	63	73	78	78
Ungern	714	760	827	836
Lettland	83	99	85	94
Litauen	151	174	162	192
Polen	629	800	774	751
Slovakien	245	228	243	261
Bulgarien	767	656	809	801
Rumänien	1 292	1 296	1 236	1 280
Totalt EU-27	9 777	10 162	10 176	10 646

Källa: Kommissionen

Produktionsutvecklingen inom EU redovisas i tabell 44. Sänkt arealersättning i EU ledde till minskat odlingsintresse i början på 2000-talet. Gynnsam prisutveckling beroende på ökad efterfrågan i energisektorn torde förklara arealökningen. Bulgariens och Rumäniens oljeväxtareal står för ca 10 procent av EU:s totala areal.

Tabell 44 EU:s produktion av oljevaxter 2007-2009, 1 000-tal ton, (9 % vattenhalt)
EU's oilseeds production 2007-2009, 1 000 metric tons, (9 % water content)

	Raps/rybs			Solrosfrö			Sojaböner			Totalt (inkl. Sojaböner)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Frankrike	4 620	4 731	5 487	1 405	1 615	1 592	100	63	98	6 125	6 409	7 177
Tyskland	5 321	5 155	6 224	51	49	56	0	0	0	5 372	5 204	6 280
Spanien	35	23	32	703	822	900	1	0	3	739	845	934
Italien	15	25	58	279	265	335	409	454	592	702	744	985
Storbrit.	1 896	1 973	1 970	2	2	2	4	8	8	1 902	1 983	1 980
Danmark	596	637	669	0	0	0	0	0	0	596	637	669
Österrike	145	175	159	60	80	67	53	54	68	255	308	295
Portugal	0	0	0	17	16	18	0	0	0	17	16	18
Sverige	217	264	299	0	0	0	0	0	0	217	264	299
Finland	119	89	129	0	0	0	0	0	0	119	89	129
Grekland	0	0	0	5	16	19	0	0	0	5	16	19
Belg/Lux.	59	50	52	0	0	0	0	0	0	59	50	52
Holland	12	10	10	0	0	0	0	0	0	12	10	10
Irland	12	23	29	0	0	0	0	0	0	12	23	29
Tjeckien	1 032	1 049	1 001	52	61	58	13	9	12	1 097	1 120	1 070
Ungern	498	656	565	1 043	1 492	1 306	47	74	66	1 589	2 221	1 937
Polen	2 130	2 106	2 145	6	5	4	0	0	0	2 136	2 111	2 149
Estland	132	110	122	0	0	0	0	0	0	132	110	122
Lettland	212	205	209	0	0	0	0	0	0	212	205	209
Litauen	312	330	431	0	0	0	0	0	0	312	330	431
Slovakien	321	424	409	133	192	203	11	11	19	465	628	631
Bulgarien	93	231	247	564	1 301	1 050	0	0	0	657	1 532	1 297
Rumänien	349	682	574	549	1 159	1 110	147	91	89	1 044	1 932	1 773
EU-27	18 140	18 958	20 832	4 867	7 074	6 720	785	765	955	23 793	26 797	28 506

Källa: Kommissionen

Tidigare var det möjligt att odla oljevaxter för icke-livsmedelsändamål på mark som tagits ur produktion men från 2008/09 är uttagsrätten borttagen. För denna odling gavs fullt gårdsstöd. Produktionen är begränsad enligt EU:s avtal med USA, Blaire-House, till en areal motsvarande en miljon ton sojamjölsekvivalenter. För att produktionen ska vara godkänd får värdet av biprodukterna (pressåterstoderna) inte överstiga 50 procent av det totala varuvärdet. All odling måste dessutom ske på kontrakt. 2008/09 odlas ca 5 800 hektar oljevaxter för icke-livsmedelsändamål i Sverige. I hela EU uppgick odlingen av oljevaxter på uttagen areal till ca 830 000 respektive 863 000 hektar under 2006/07 och 2007/08. Under 2007/08 gav det en produktion av foderprodukter som uppgår till ca 0,9 miljon ton sojaekvivalenter. I och med genomförandet av olika

reformer i EU (bl.a. gårdsstödet) kan det förväntas att Blair House avtalets restriktioner avseende produktion inte längre behöver gälla.

2004 infördes det ett särskilt stöd för odling av energigrödor på annan mark än uttagen areal men detta kommer att tas bort från 2010. Stödet uppgår till 45 euro/ha. I Sverige anmäldes ca 20 000 ha för detta stöd 2007/08 för att sedan sjunka rejält till ca 5 800 ha för 2008/09. Orsaken till att det har skett en kraftig minskning av oljeväxtodling för tekniskt ändamål 2008 är att den höga prisnivån på råvaran har bidragit till lägre lönsamhet. Totalt inom EU användes ca 1,5 miljoner hektar för odling av energigrödor med bidraget på 45 euro/ha under 2008/09. Det saknas statistik över hur de olika grödorna fördelas.

Tabell 45 I Sverige odlad oljeväxtareal till icke-livsmedelsändamål 1997/98-2008/09, ha
Area of oilseeds grown for non-food purposes in Sweden 1997/98-2008/09, ha

År	Hektar	År	Hektar
1997/98	1 700	2003/04	3 461
1998/99	2 670	2004/05	2 031
1999/00	4 270	2005/06	10 568
2000/01	3 380	2006/07	25 290
2001/02	2 820	2007/08	26 411
2002/03	3 455	2008/09	5 805

Källa: Jordbruksverket

5.7 Kandidatländernas oljeväxtmarknad

Oljeväxter är viktiga grödor i Turkiet. Bland övriga ansökarländer är odlingen liten. Oljeväxtarealen uppgår till ca drygt en halv miljon hektar och motsvarar ca 7 procent av oljeväxtarealen i EU, se tabell nedan. Bland de enskilda grödorna dominerar odlingen av solrosor i samtliga kandidatländer.

Tabell 46 Oljevåxtarealer i kandidatländerna 2000-2008, 1 000-tal ha
Oilseeds area in candidate countries 2000-2008, 1 000 ha

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kroatien	87	78	89	95	80	120	109	82	98 ¹
Makedonien	8	6	8	6	6	6	4	4	5 ¹
Turkiet	557	527	576,5	575	566	451	590	510	574 ²

1) Källa: Eurostat

2) Källa: Turkish Statistical Institute

Källa: FAO

Hektaravkastningen i Turkiet är ca tre fjärdedelar av avkastningsnivån för solrosor i EU-25. Samtliga ansökarländer är nettoimportörer av oljevaxter.

5.8 Situationen på världsmarknaden

Världsproduktionen av oljevaxter väntas även 2008/09 att vara hög. Världsproduktionen har ökat varje år sedan 1998 dock skedde en liten minskning för år 2007 jämfört med föregående år för att sedan öka igen 2008. Den totala världsproduktionen för 2008/09 beräknas till ca 408 miljoner ton vilket är en ökning med ca 16 miljoner ton sedan föregående år. Världsproduktionen av oljehaltiga fröer samt sojaböner visas i tabell 47 och 48.

Tabell 47 Världsproduktion av oljevåxtfröer 1998/99-2008/09, miljoner ton
World production of oilseeds 1998/99-2008/09, mill. metric tons

	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	Prel. 08/09
Sojaböner	160	160	176	185	197	187	216	221	237	221	223
Bomullsfrö	33	33	33	36	33	36	45	43	45	46	42
Jordnötter	30	29	31	34	31	33	33	34	31	32	35
Solrosfrö	26	27	23	21	24	27	25	30	30	27	32
Rapsfrö	36	43	37	36	33	39	46	49	45	48	57
Kopra	4	5	6	5	5	5	6	6	5	6	6
Palmkärna	6	6	7	7	8	8	10	10	10	11	12
Totalt	295	303	314	325	330	335	381	391	404	392	408

Källa: USDA, Oilseeds

Tabell 48 Världsproduktionen av sojaböner fördelad på de länder med störst produktion 1998/99-2008/09, miljoner ton

World production of soybeans for the leading producer countries 1998/99-2008/09 mill. metric tons

Produktion	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	Prel.	Prog.
										07/08	08/09
USA	75	72	75	79	75	67	85	83	87	73	79
Brasilien	31	34	39	44	52	51	53	57	59	61	59
Argentina	20	21	28	30	36	33	39	40	49	46	51
Kina	15	14	15	15	17	15	17	16	16	14	17
Indien			5	5	4	7	6	6	8	9	10
Paraguay	3	3	4	4	4	4	4	4	6	7	7
Övriga	18	16	9	8	9	10	12	12	13	11	(9)
Totalt	162	160	176	185	197	187	216	220	238	219	235

Källa: USDA, Oilseeds

5.8.1 Internationell handel

Handeln med oljeväxtfröer väntas öka under 2008/09 och beräknas till ca 94 miljoner ton. Det är framförallt handeln med sojaböner och raps som ökar.

USA:s andel av världshandeln med sojaböner ökade under 2007/08 och förväntas öka ytterligare under 2008/09. Bland importländerna är det i första hand Kina som väntas importera mer än under föregående år. EU:s import av sojaböner väntas minska.

I tabell 49 och 50 redovisas exporten och importen av olika sojaprodukter samt sojaböner fördelat på länder.

Tabell 49 Export av sojaböner samt produkter därav, miljoner ton
Soybean and soybean product exports, mill. metric tons

Export	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	Prel. 07/08	Prog. 08/09
<u>Sojaböner</u>										
USA	27	27	29	28	24	30	26	30	32	35
Brasilien	11	15	15	20	20	20	26	23	25	29
Totalt	47	54	53	63	54	64	64	71	80	76
<u>Sojamjöl</u>										
USA	7	7	7	6	5	7	7	8	8	8
Brasilien	10	11	12	14	15	14	13	13	12	13
Argentina	14	14	16	18	19	20	24	26	27	25
Totalt	39	36	42	42	45	47	51	54	56	53
<u>Sojaolja</u>										
Totalt	7	7	8	9	9	9	10	11	11	9

Källa: USDA, Oilseeds

Tabell 50 Import av sojaböner samt produkter därav, miljoner ton
Soybean and soybean product imports, mill. metric tons

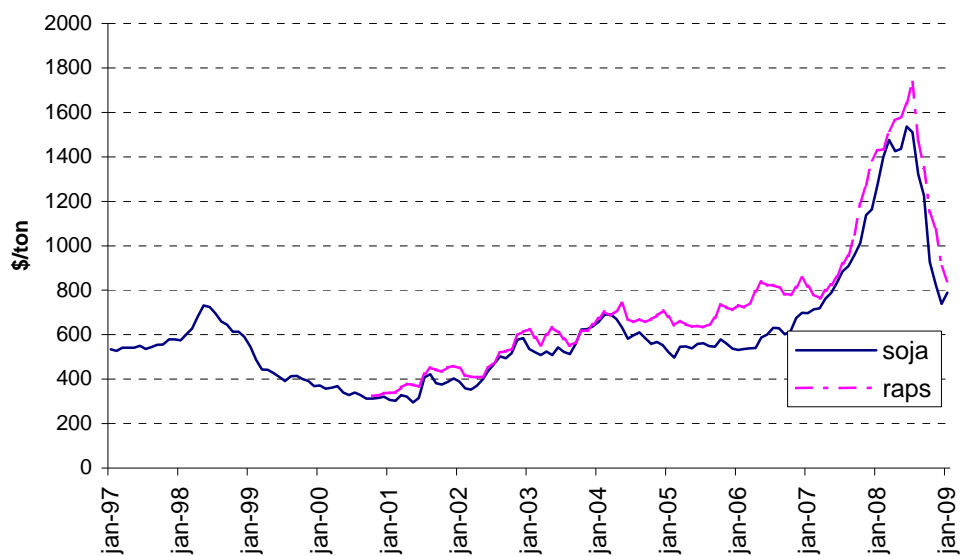
Import	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	Prel. 07/08	Prog. 08/09
<u>Sojaböner</u>										
EU	16	18	19	17	15	15	14	15	15	13
Japan	5	5	5	5	5	4	4	4	4	3
Kina				21	17	26	28	29	38	40
Totalt	48	53	54	63	54	63	64	69	78	74
<u>Sojamjöl</u>										
EU	20	18	20	20	22	22	23	22	24	22
Totalt	40	36	41	42	45	46	51	53	54	52
<u>Sojaolja</u>										
Totalt	7	7	8	8	8	9	9	10	10	9

Källa: USDA, Oilseeds

5.8.2 Världsmarknadspriser på oljor

I figur 22 redovisas världsmarknadspriset på soja- och rapsolja. Priserna steg kraftigt från mitten av 2007 för att nå sin topp i juli 2008. En viktig förklaring till stigande priser är ökat intresse för att använda vegetabilisk olja för energiändamål. Under den senare delen av 2008, och i samband med den finansiella krisen i världen, sjönk priset

tillbaka till nivån innan den kraftiga uppgången. Priset på rapsolja ligger något högre än priset för sojaolja.

Figur 22 Världsmarknadspriset för sojaolja och rapsolja 1997-2009, dollar/ton fob Rotterdam
Worldmarket soybean oil price 1997-2009, dollar/metric ton fob Rotterdam

Källa: USDA, Oilseeds

6 PROTEINFODER

Till gruppen proteinfoder som används i Sverige räknas följande:

- Oljekraftfoder (rapsmjöl, sojamjöl med flera)
- Glutenfoder (proteinfoderprodukt som erhålls vid majsstärkelsestillverkning)
- Fiskmjöl
- Köttfodermjöl
- Potatisprotein
- Rapsfrö
- Ärtor och åkerböna

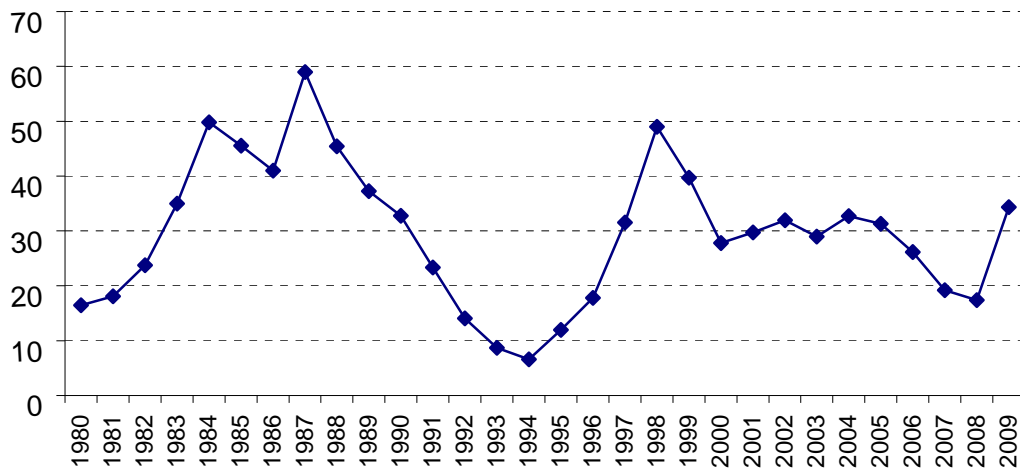
Av de proteinfodermedel som används i större utsträckning kommer ärtor, åkerböna och rapsmjöl från inhemsk odling och produktion. Även köttfodermjöl är till övervägande del inhemskt. Sojamjöl utgör den största importvaran av proteinfodermedlen.

6.1 Produktion av inhemskt foder

6.1.1 Foderbaljväxter

I arealstatistiken särskiljs inte mellan de olika baljväxterna. Det redovisas dock uppgifter för avkastning och produktion fördelat mellan ärtor och åkerböner. Odlingen av baljväxter har ökat kraftigt sedan det svenska EU-medlemskapet 1995. 1994 uppgick arealen till ca 6 600 hektar men ökade därefter kraftigt för att 1998 nå en toppnivå på ca 48 000 hektar. Mellan 1999 och 2000 sänktes arealersättningen till ärtor, vilket ledde till att intresset för odlingen minskade. Mellan 2000 och 2005 har arealen legat runt 30 000 hektar men har sedan dess sjunkit till lägre nivåer. 2007 odlades knappt 20 000 hektar och under 2008 minskade den odlade arealen ytterligare till 17 400 hektar. Enligt preliminära beräkningar har arealen ökat till 34 300 hektar under 2009.

Arealutvecklingen för baljväxter framgår av figuren nedan. Skörden av ärtor för 2008 uppgår enligt jordbruksstatistiken till 29 100 ton vilket är en halvering jämfört med det senaste femårsgenomsnittet. Skörden av åkerböna uppgick till ca 13 700 ton. Enligt preliminära beräkningar för 2009 uppgår skörden av ärtor och åkerböna till ca 51 800 respektive ca 23 700 ton.

Figur 23 Arealutveckling baljväxter* 1980-2009, 1 000-tal ha

Development of area for pulses 1980-2009, 1 000 ha

* Matärsarealen brukar vara i storleksordningen 5 000 ha.

Källa: SCB, Jordbruksverket

6.1.2 Rapsmjöl

Förutom olja utvinns ett proteinrikt fodermjöl ur raps- och rybsfröerna. Mjölet ingår främst i foderblandningar till nötkreatur och svin. 2007 uppgick förbrukningen till ca 248 000 ton vilket motsvarar närmare hälften av den totala förbrukningen av proteinfodermedel. Under 2008 minskade användningen av rapsmjöl med ca 38 000 ton. Totalt sett ökade användning av proteinfodermedel under 2008, se tabell 51.

6.2 Förbrukning av proteinfodermedel

Förbrukningen av oljekraftfoder har varit lägre under 2000-talet gentemot slutet av 1990-talet. Orsaken till den minskade förbrukningen är bl.a. den lägre produktionen av griskött i Sverige.

Importen av sojabönsprodukter görs till största delen via hamnar i Norge, Nederländerna, Italien, Danmark och Tyskland. Av praktiska skäl är det svårt att ta in de stora fartygen från Sydamerika till svenska hamnar, därför sker det omlastningar på mindre båtar för vidare leverans till Sverige. Merparten av sojamjölet som importerats till Sverige kommer ursprungligen från Brasilien.

I december 2000 beslutade EU om ett temporärt förbud mot användning av köttmjöl. I Sverige har användningen av köttmjöl minskat kraftigt redan tidigare och under de senare åren har förbrukningen uppgått till ca en halv procent av den totala förbrukningen av proteinfodermedel.

Tabell 51 Förbrukning av proteinfodermedel 2002-2008, 1000-ton*Protein feed consumption 2002-2008, 1000- ton*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Raps-, rybs- och senapsmjöl	255	215	251	303	327	248	286
Sojamjöl	310	269	285	266	248	232	255
Övriga	132	132	113	97	126	72	70
Summa oljekraftfoder	697	616	649	665	701	552	611
Fiskmjöl	10	8	8	6	4	6	5
Köttfodermjöl	3	3	3	3	2	3	3
Ärter, åkerbönor, lupiner	25	37	38	36	26	15	10
Glutenfoder (majs gluten)	8	9	10	7	7	8	4
Summa animaliskt proteinfoder, gluten och baljväxtproteinfoder	46	57	59	52	39	32	22

Källa: Jordbruksverket, Fodermedelskontrollen

6.3 Regleringen

Sveriges medlemskap i EU från och med den 1 januari 1995 innebär att fodermedelsmarknaden är helt avreglerad med några få undantag.

Speciella regler gäller för import av tapioka. Det finns särskilda kvoter för import till reducerad tull när tapioka importeras från angivna länder. När importen överstiger kvoterna ska den ordinarie tullen erläggas.

EU:s senaste reform av CAP den s.k. Hälsokontrollen innebär att stödet för proteingrödor kommer att avvecklas från och med 1 januari 2010. Sedan reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik har grundstödet för proteingrödorna behandlas på samma sätt som spannmål och ingått i det frikopplade stödet. Det extra stödet på 55,57 euro/ha kommer däremot även 2009 att betalas ut som ett kopplat produktionsstöd. 2008 betalades stödet ut för ca 30 300 hektar till 2 770 odlare.

För proteingrödor som ärter och bönor (dock inte konservärter) har man sedan 2004 gett ett extra stöd som uppgått till 55,57 euro/hektar. Stödet är begränsat till 1,648 miljoner hektar för EU i sin helhet. Arealkvoten är inte fördelad på respektive land och vid ett överskridande görs en reducering av stödet. 2009 är sista året som stödet kommer att betalas ut.

6.3.1 EU:s utgifter för proteingrödor

EU:s utgifter för proteingrödorna har varit omkring en halv miljard euro per år under hela 1990-talet. Reformen 2003 innebar att stödet (det kopplade stödet) till proteingrödor ökade under 2003-2005 men har sedan åter minskat för att sedan helt avskaffas 2010.

Tabell 52 EU:s totala utgifter för proteingrödor 1995-2008, miljarder euro
EU's total expenses for protein crops 1995-2008, bill. EUR

År	Utgifter, mdr. euro	År	Utgifter, mdr. euro
1995	0,57	2002	0,48
1996	0,56	2003	0,49
1997	0,51	2004	0,51
1998	0,60	2005	0,78
1999	0,64	2006	0,62
2000	0,47	2007	0,58
2001	0,47	2008	0,43

Källa: EU-kommissionen

För 2008 beräknas stöden till ca 430 miljoner euro. I Sverige betalades ca 15 miljoner kronor ut i stöd för år 2008. Prognosen för 2009 är att utbetalningarna kommer att öka något eftersom arealen ökat.

6.4 Världsproduktion av proteinfoder

Världsproduktionen av proteinfoder har ökat kraftigt de senaste åren men den kraftiga tillväxten förväntas plana ut och tom minska något under 2008/09. Mellan 2007/08 och 2008/09 beräknas minskningen bli ca 2 miljoner ton, vilket innebär en total produktion 2008/09 på ca 229 miljoner ton. Produktionen förväntas minska främst för sojamjöl och bomull medan en tillväxt förväntas för solrosor och raps.

USA har under lång tid varit världens största producent av proteinfodermedel. Under 2005/06 passerades dock USA av Kina och under 2008/09 har Kina befast sin ställning som ledande producent i världen. Kina beräknas under 2008/09 producera ca 49 miljoner ton medan produktionen i USA uppgår till drygt 38 miljoner ton. Argentina har under de senaste åren passerat Brasilien i produktion och beräknas under 2008/09 uppnå nästan 27 miljoner ton. Brasilien och EU producerar omkring 25 miljoner ton. EU är världens största importör av proteinfodermedel med en import på ca 27 miljoner ton vilket motsvarar ca 40 procent av den totala världshandeln.

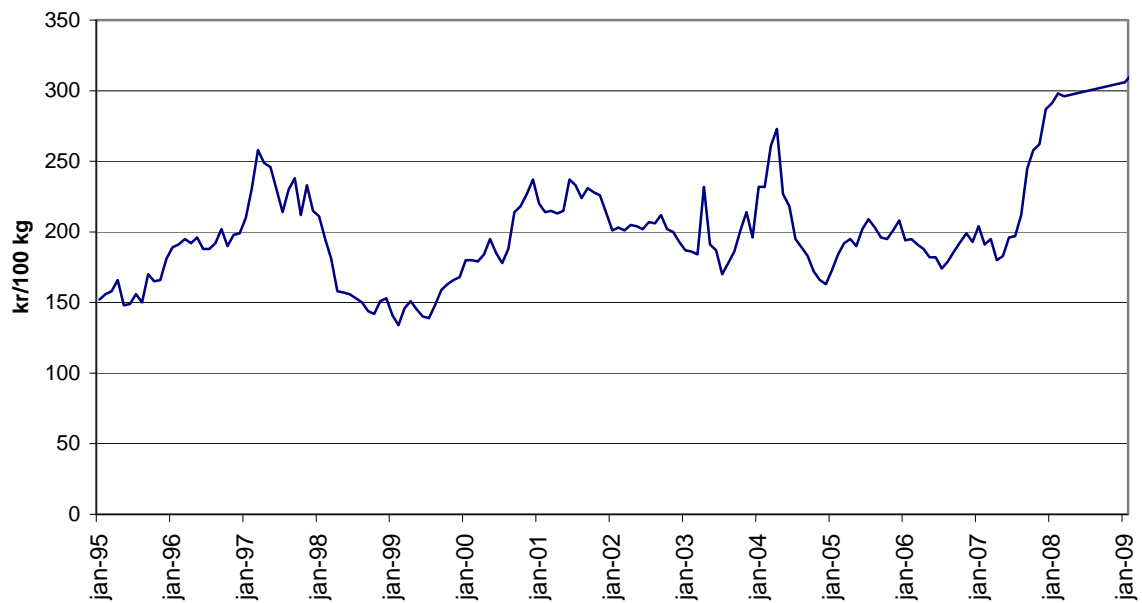
Tabell 53 Världsproduktionen av de viktigaste proteinfodermedlen 2001/02-2008/09, miljoner ton
World production of most important varieties of protein feed 2001/02-2008/09, mill. metric tons

Mjölslag	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	Prel. 2007/08	Prog. 2008/09
Soja	125	130	128	139	146	154	159	152
Bomull	12	11	12	15	15	15	16	14
Jordnöt	6	5	6	6	6	5	6	6
Solros	8	9	10	10	12	12	10	12
Raps	20	19	22	24	27	26	28	31
Fisk	6	5	5	6	5	5	5	5
Totalt	183	185	190	206	216	224	231	229

Källa: Oilseeds, USDA

6.5 Världsmarknadspriser på proteinfoder

Prisutvecklingen på proteinfoder redovisas i figur 24. Diagrammet redovisar priset på sojamjöl vid import till Sydsverige (cif, tom december 2006 därefter FOB Hamburg). Priserna på sojamjöl föll mycket kraftigt under 1997/98 och 1998/99. Jämfört med 1996/97 halverades nästan priserna. Under hösten 1999 noterades de lägsta priserna sedan 1972 på USA-marknaden. Under hösten 2000 steg priserna bland annat beroende på EU:s förbud mot användning av köttmjöl. Stor odling av sojaböner i USA under 2001/02 pressade åter ner priserna. Under 2002/03 ledde oro för väderutvecklingen i USA samt den politiska oron i Sydamerika till att priserna åter började stiga. Rekordskörd av sojaböner i USA under 2004 ledde till ett prisfall under hösten 2004. Den kraftiga prisuppgången vi har sett under 2007 beror på att det har skett en ökad efterfrågan på bland annat foder och biobränsle. Prisnivån ligger fortfarande på en hög nivå även om den har planats ut under 2008.

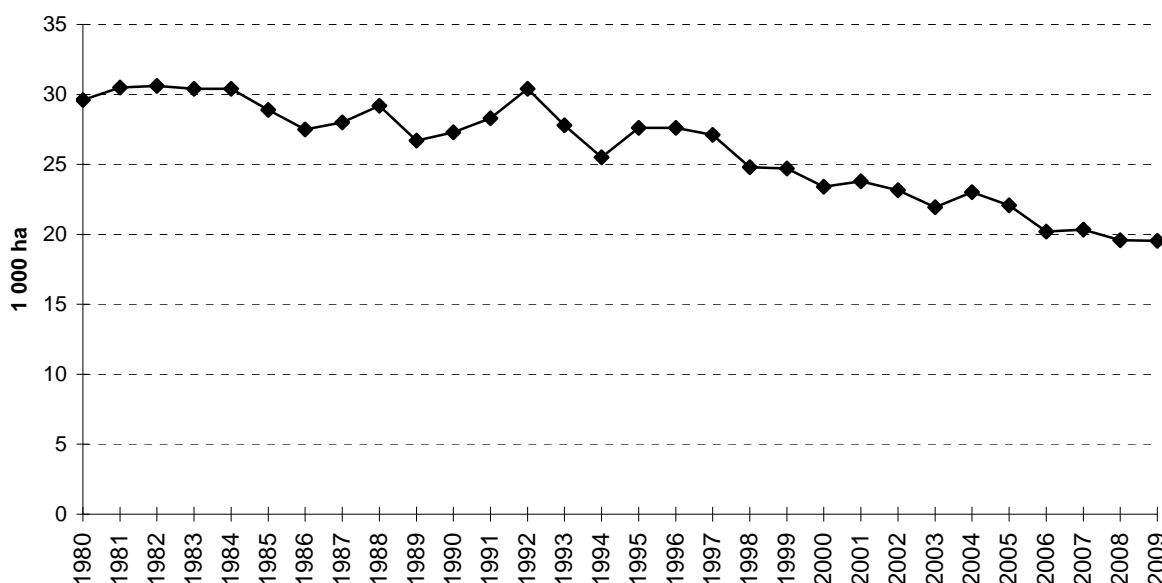
Figur 24 Världsmarknadspris sojamjöl, 1995-2009, kr/ton
Soybean meal world market price 1995-2009, SEK/ton

Källa: USDA, Prisnoteringar avser Hamburg FOB, from 1 jan 2007

7 MATPOTATIS

7.1 Areal

Den yrkesmässigt odlade matpotatisarealen 2008 uppgick till knappt 19 600 hektar, vilket är ca 700 hektar mindre jämfört med föregående års odling. Preliminära beräkningar visar att den odlade arealen är ca 19 500 hektar för 2009. Odling av matpotatis förekommer nästan i hela landet. De största odlingarna finns i Skåne län där det under 2008 odlades 6 489 hektar samt i Hallands och Västra Götalands län med 2 157 hektar respektive 3 066 hektar. 2004 avstannade den nedåtgående trenden med arealminskning för att återigen fortsätta under 2005. Arealuppgifter för 2008 visade på en marginell minskning av arealen jämfört med 2007. Från 1980-talets början har arealen matpotatis minskat med ca 10 000 hektar. Förändringar i matpotatisarealen enskilda år beror delvis på föregående års prisnivåer. År med höga skördar som leder till relativt låga priser ger ofta mindre arealer nästkommande år.

Figur 25 Arealutveckling matpotatis 1980-2009, 1 000-tal ha
Development of area for potatoes for human consumption 1980-2009, 1 000 ha

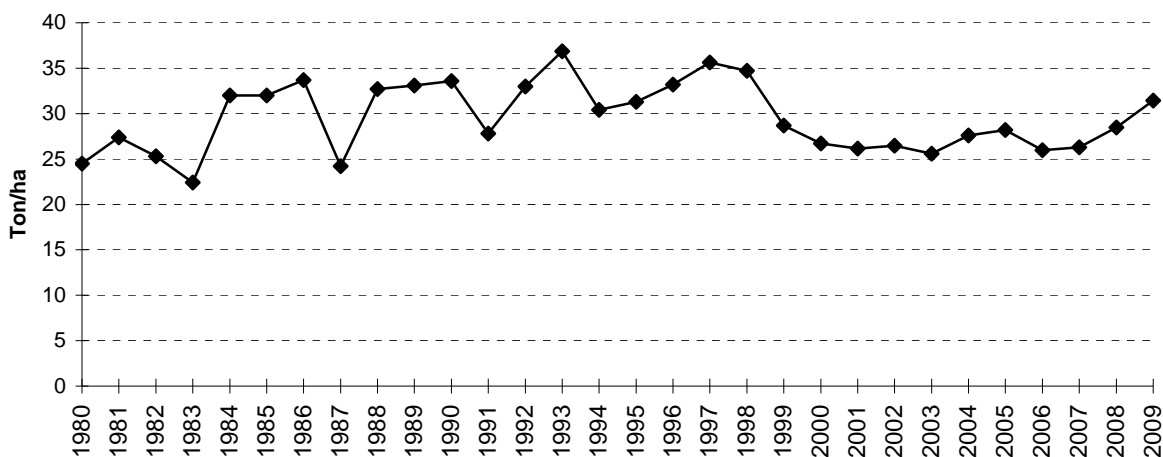
Källa: Jordbruksverket, SCB

7.2 Hektarskörd

Hektaravkastningen uppgick för 2008 till 28 490 kg/hektar. Det senaste femårsgenomsnittet ligger på 26 740 kg/hektar. Enligt preliminära beräkningar är hektaravkastningen 31 450 kg/hektar för 2009. I Götalands södra slättbygder, produktionsområdet med störst andel odlingar, uppgick hektarskörd till 32 050 kg/hektar för 2008, vilket var ca 12 procent högre än riksgenomsnittet för samma år. Skörden i produktionsområdena nedre och övre Norrland var däremot ca 40 – 50

procent lägre än riksgenomsnittet. I figur 26 visas hektarskördens utveckling 1980 - 2008. 2008 uppgick hektarskörden till 28 490 kg/hektar, vilket är ca 8 procent högre än föregående år.

Skördeuppskattningarna bygger från och med 1998/99 på en ny sorts undersökningar, vilket innebär att uppskattningarna inte längre går att jämföra fullt ut med föregående års skördenivåer, eftersom felmarginalen i skattningarna kan ha förändrats.

Figur 26 Hektarskörd matpotatis 1980-2009, ton/ha

Yield per hectare of potatoes for human consumption 1980-2009, metric tons/ha

Källa: Jordbruksverket, SCB

För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 3.2) för matpotatis 1995 till 31,9 ton/ha och för 2000 till 35,1 ton/ha respektive 29,9 ton/ha för 2008. Enligt preliminära beräkningar är normskörden 29,5 ton/ha för 2009.

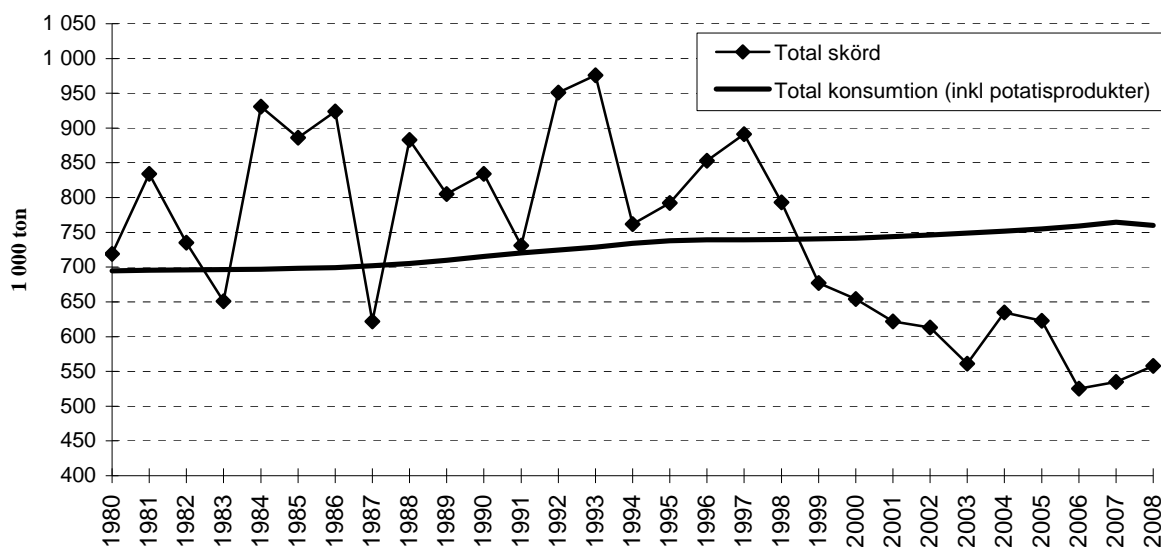
7.3 Totalskörd

2008 uppgick skörden till 558 200 ton. Det är en ökning med 23 500 ton jämfört med föregående år. Enligt preliminära beräkningar uppgår totalskörden till 563 900 ton för 2009. De största odlingarna i landet finns i Skåne, Västra Götalands, Hallands och Östergötlands län. Tillsammans svarar dessa fyra län för ca 75 procent av den totala matpotatisskörden.

I figur 27 visas totalskördens utveckling under perioden 1980-2008. Skördestatistiken omfattade odlingar över 0,5 hektar fram till 1999. Från och med 2000 ingår även potatisodlingar med mindre än 0,5 hektar.

Utöver den areal som finns med i statistiken finns det arealer för husbehovsodlare. SCB uppskattar enligt särskild undersökning husbehovsodlingen till 100 000 - 200 000 ton. Skördevariationen i denna odling är dock stor. Behovet av matpotatis som omsätts i handeln kan därför variera från år till år.

Figur 27 Total matpotatisskörd 1980-2008, 1 000 ton

Total harvest of potatoes for human consumption 1980-2008, 1 000 metric tons

Källa: SCB, Jordbruksverket

I nedanstående tabell sammanfattas areal- och skördeutfallet för 1990-2009. I tabellen redovisas även besädd areal. Den besädda arealen är lägre beroende på den reducering för vändtegar och diken som görs samt att företag med mindre än 0,5 hektar odling inte ingick i arealen. Den besädda arealen användes tidigare vid beräkning av totalskörden. Från och med 2000 är det dock arealen enligt LBR/IAKS-systemet⁸ som skörden beräknas utifrån. Därmed ingår numera odlingar som är mindre än 0,5 hektar.

⁸ Lantbruksregistret (LBR) och administrativa system för arealbaserade stöd (IAKS).

Tabell 54 Areal och skörd av matpotatis 1990-2009, ha, %, kg/ha och ton
Area and harvest of potatoes for human consumption 1990-2009, ha, %, kilos/ha and metric tons

År	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Areal, ha	Besådd areal, ha	$[(2) - (1)]/(1)$ Differens, procent	Hektarskörd, kg/ha	(4) x (2) eller (1) t.o.m. 1999 Totalskörd, ton
1990	27 305	25 300	- 7,34	33 060	834 200
1991	28 269	26 550	- 6,08	27 600	730 900
1992	30 414	29 000	- 4,65	32 850	950 600
1993	27 815	26 530	- 4,62	36 870	975 900
1994	25 449	25 120	- 1,29	30 430	762 800
1995	27 630	25 350	- 8,25	31 280	791 500
1996	27 577	25 690	- 6,84	33 210	853 200
1997	27 100	24 380	-10,04	35 640	874 300
1998 ¹⁾	25 133	22 820	- 9,20	34 720	792 500
1999 ¹⁾	24 422	23 430	- 4,06	28 820	675 200
2000 ¹⁾	24 490 ²⁾			26 720	654 400
2001 ¹⁾	23 780			26 160	621 900
2002 ¹⁾	23 142			26 470	612 500
2003 ¹⁾	21 932			25 580	560 800
2004 ¹⁾	23 010			27 610	629 700
2005	22 081			28 200	622 700
2006	20 212			25 990	525 300
2007	20 330			26 300	534 700
2008	19 590			31 200	558 200
2009	19 543			31 450	563 900
prel.					

1) Beroende på ny undersökningsmetod kan ej direkt jämförelse med tidigare år göras. Fr.o.m. 2000 är IAKS statistisk källa för arealen.

2) Korrigerad med +878 ha beroende på felredovisning av fabrikspotatis i statistiken.

Källa: SCB, Jordbruksverket

7.3.1 Ekologisk produktion

Ekologisk potatis odlas utan bekämpningsmedel och handelsgödsel. Skördarna blir därför, jämfört med konventionellt odlad potatis, betydligt lägre. Ett miljöstöd

uppgående till 2 200 kr/hektar lämnas till ekologisk odling av potatis. Enligt Jordbruksstatistisk årsbok var arealen 790 ha för 2007, vilket var 4,3 procent av den totala matpotatisarealen. För 2008 ökade arealen till 890 ha, motsvarande ca 4,6 procent av den totala arealen. Skörden 2007 uppgick till 10 500 ton (ca 2,0 procent av den totala skörden) och 2008 uppgick skörden till 14 300 ton (ca 2,5 procent av den totala skörden). Hektaravkastningen för ekologisk odlad matpotatis var drygt hälften av hektaravkastningen för konventionellt odlad potatis 2008.

Tabell 55 Ekologisk odling i Sverige 1999 - 2008, ha och %

Organic cultivation in Sweden 1999-2008, ha and %

År	Areal, ha ¹⁾	Andel av total areal, %
1999	1 386	5,7
2000	1 500	6,1
2001	1 441	5,2
2002	1 557	6,7
2003	1 020	4,7
2004	970	4,2
2005	970	4,7
2006	870	4,3
2007	790	4,3
2008	890	4,6

1) Fram till 2002 avses potatis inklusive fabrikspotatis och sockerbeter. From 2003 avses enbart matpotatis med miljöstödd för ekologisk produktion

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok

7.4 Konsumtion och utrikeshandel

Konsumtionsuppgifterna för obearbetad potatis är mycket osäkra och bygger på gamla undersökningar. Konsumtionen av de förädlade produkterna bygger på uppgifter från företag i branschen och dessa uppgifter anses säkrare. Av tabell 56 framgår totalkonsumtionen, konsumtionsutvecklingen för obearbetad potatis och konsumtionen av potatisprodukter uttryckt som färdigvara.

För 2005 uppskattade Jordbruksverket totalkonsumtionen till ca 755 000 ton. Per capita konsumtionen av obearbetad potatis är beräknad till 46,5 kg/person och för potatisprodukter till 37,1 kg/person. Trenden mot mer konsumtion av färdigprodukter har avstannat och efter en längre tids nedgång i konsumtionen av obearbetad potatis har denna trend brutits samt att motsvarande konsumtionsminskning för bearbetade potatisprodukter verkar ha skett för 2005. För 2006 har den totala konsumtionen av potatis- och potatisprodukter beräknats öka till ca 759 000 ton. Fördelningen mellan obearbetad och bearbetad potatis beräknas att åter visa på ökning för bearbetad potatis.

Den totala konsumtionen ökade till ca 765 000 ton för 2007 och även under detta år har obearbetad potatis minskat i konsumtion medan bearbetade potatisprodukter har ökat.

Tabell 56 Konsumtion av potatis och vissa beredda potatisprodukter 1996-2007, miljoner kg och kg/person

Consumption of potatoes and some processed potato products 1996-2007, mill. kilos and kilos/person

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 prel.
	Total konsumtion uttryckt som potatis, milj kg										
Potatis	443,9	422,9	424,7	418,3	409,3	397,1	388,5	410,9	420,1	417,7	410,7
Potatisprodukt	<u>295,6</u>	<u>317,0</u>	<u>315,8</u>	<u>323,4</u>	<u>334,4</u>	<u>349,0</u>	<u>360,4</u>	<u>341,0</u>	<u>334,8</u>	<u>341,4</u>	<u>354,1</u>
Totalt	739,5	739,9	740,5	741,7	743,7	746,1	748,9	751,9	754,9	759,1	764,8
	Total konsumtion uttryckt som potatis, kg/person										
Potatis obearbetad, inkl. skalad	50,2	47,8	47,9	47,1	46,0	44,5	43,4	45,7	46,5	45,9	44,9
Potatisinnehåll i bearbetade produkter	<u>33,4</u>	<u>37,9</u>	<u>37,7</u>	<u>36,5</u>	<u>39,6</u>	<u>39,1</u>	<u>40,2</u>	<u>37,9</u>	<u>37,1</u>	<u>37,7</u>	<u>38,7</u>
Totalt	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6
	Konsumtion av vissa potatisprodukter, uttryckt som färdigvara, kg/person										
Potatis och rotmospulver	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Potatisstärkelse	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Pommes frites och andra potatisprodukter, djupfrysta	6,8	7,4	7,6	7,9	8,4	8,9	9,1	8,3	8,3	8,4	8,7
Konserverad potatis	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3
Andra potatisprodukter (chips m.m.)	1,4	1,6	1,4	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4	1,6

Källa: Jordbruksverket

I nedanstående tabell redovisas importen för matpotatis (exklusive utsädespotatis), vilken i huvudsak består av införsel från andra EU-länder till Sverige. 2008 var den totala importen ca 60 000 ton vilket är ca 18 procent mer än föregående år. Export av matpotatis från Sverige förekommer inte i någon större utsträckning. En viss export av utsädespotatis förekommer dock.

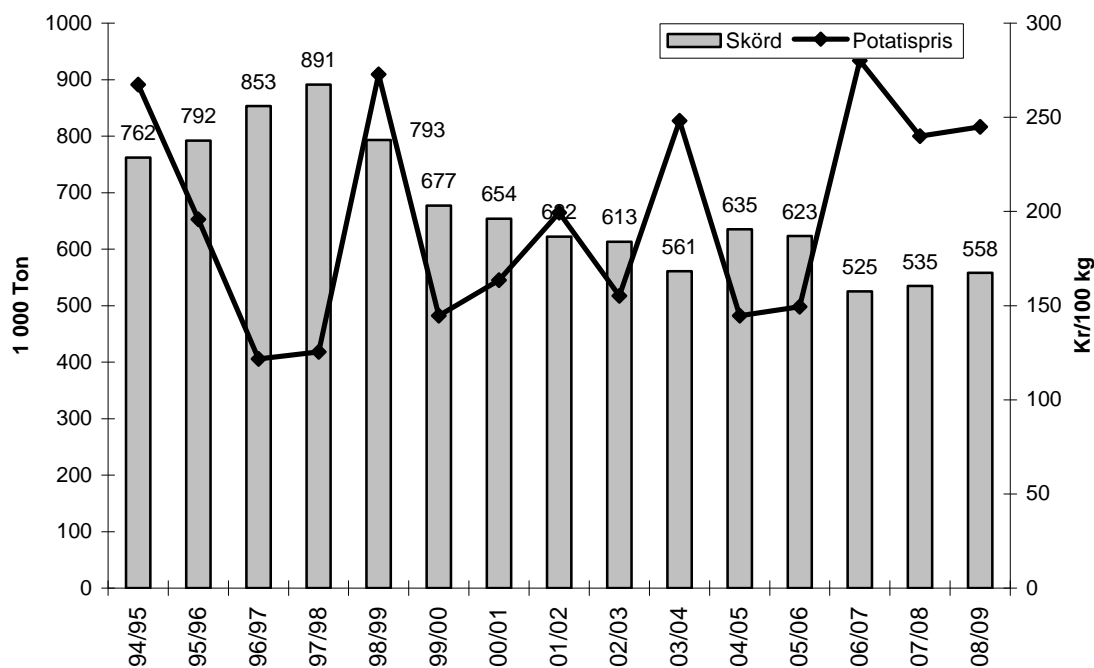
Tabell 57 Import och införsel av matpotatis till Sverige 1998-2008, ton
Potato imports to Sweden 1998-2008, metric tons

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Import											
Nyskördad potatis	1	843	724	1 118	337	760	185	65	0	399	347
Höst- och vinterpotatis	67	261	0	23	2	161	6	1	15	2	30
Införsel											
Nyskördad potatis	2 036	5 429	2 034	1 883	1 264	3 263	4 349	1 987	991	1 101	1 903
Höst- och vinterpotatis	23 200	42 427	41 721	64 680	56 506	70 225	64 535	43 969	48 675	49 756	57 852
Totalt	25 236	47 856	43 755	66 563	57 770	73 488	68 884	45 956	49 666	50 857	60 132

Källa: SCB

7.5 Matpotatispriset

Genomsnittliga matpotatispriser i nedanstående figur inkluderar enbart höst/vinterpotatis och inte färskpotatis under sommarmånaderna. Höst/vinterpotatis avsätts i regel under perioden oktober – april/maj i mån av tillgång. Därefter är det färskpotatis som dominerar den svenska marknaden. Priserna för färskpotatis är i regel högre än motsvarande priser för höst- och vinterpotatis. Det genomsnittliga odlarpriset för höst- och vinterpotatis under 2007/08 uppgick till 240 kr/100 kg, vilket var något lägre än föregående års genomsnittliga prisnivå. För säsongen hittills 2008/09 uppgår genomsnittspriset till ca 245 kr/100 kg. I figur 28 visas odlarprisets utveckling för åren 1994 - 2008. Av diagrammet framgår att höga priser ett år oftast följs av låga priser nästa år beroende på högre skördar det året samt att det motsatta förhållandet råder. Skördeåren innan 1998/99 är dock inte direkt jämförbara med efterföljande skördeår beroende på ändringar av statistikmetod för att beräkna skördens storlek.

Figur 28 Matpotatisprisets utveckling 1994/95-2008/09, kr/100 kg

Development of price for potatoes for human consumption 1994/95-2008/09, SEK/100 kilos

Källa: Jordbruksverket

7.6 Regleringen i EU

I likhet med det svenska systemet innan EU-medlemskapet den 1 januari 1995 tillämpas ingen intern marknadsreglering och exportbidrag för matpotatis i EU. Den europeiska potatisodlingen skyddas dock av olika tullar vid import från tredje land. Arealen för matpotatisodling ger till skillnad från förut upphov till stöd i enlighet med beslutet i halvtidsöversynen (se kapitel 1). Eftersom Sverige har valt en så kallad regionmodell ingår matpotatisarealer i det frikopplade stödet. Grunden för detta stöd kan dock bara baseras på odlingen 2003.

7.6.1 Gränsskydd

Tullsatserna vid import av potatis till EU för 2008/09 enligt följande:

Tabell 58 Tullsatser vid import av potatis, 2008/09

Duties for potato imports as of 2008/09

	tull (%)
Utsädespotatis	4,5
Matpotatis	11,5
Stärkelsepotatis	5,8

Ovanstående tullsatser är en följd av WTO-avtalet som trädde i kraft den 1 juli 1995. EU:s åtagande för potatis är att tullsatserna har reducerats med 36 procent fram till år 2000/2001. Tullnivån för 2000/2001 gäller även tills vidare vid import av potatis.

7.6.2 Växtskydd

Vid införsel och import av potatis till EU finns särskilda regler som är relaterade till skyddet mot spridning av växtskadegörare. Den dokumentation som krävs vid import utgörs av ett sundhetscertifikat. Detta certifikat intygar att EU:s krav på frihet från växtskadegörare är uppfyllda.

På begäran av enskilda medlemsländer kan dock EU-kommissionen på särskilda villkor fatta beslut om undantag från importförbud. Om ett sådant beslut fattas gäller det i hela gemenskapen. Ovanstående krav på frihet från allvarliga växtskadegörare ska även vid dessa fall kunna garanteras. Det finns också vissa möjligheter för ett medlemsland att införa restriktioner för handeln inom EU, till exempel skyldighet att anmäla till växtskyddskontroll.

Vid handel med potatis inom EU krävs att varan är märkt med odlarens eller packeriets officiella registreringsnummer för att på så sätt kunna spåra odlingsplatsen där eventuella växtskadegörare förekommer.

Vid handel med utsädespotatis inom EU ska denna vara förses med ett växtpass.

7.7 Potatismarknaden i EU

I tabell 59 redovisas både totalskörden och hektarskörden för olika medlemsländer. I totalskörden ingår även ca åtta miljoner ton potatis för framställning av stärkelse. Det är i Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Danmark, Österrike, Finland och Sverige som denna framställning sker. Total potatisproduktion i EU-27 uppgår 2008 till drygt 55 miljoner ton, vilket är ca 2 miljoner ton mindre än föregående år. Den största potatisproduktionen i EU finns i Tyskland, Nederländerna, Frankrike och Polen. För de nya medlemsländerna beräknas skörden uppgå till ca 17 miljoner ton. Polen har en särställning bland de nya medlemsländerna vad gäller produktion av potatis. Den polska produktionen var under den tidigare delen av 1990-talet i stort sett i nivå med hela EU:s potatisproduktion. Under senare delen av 1990-talet har dock den polska produktionen minskats kraftigt. Utmärkande för de nya medlemsländerna är att avkastningsnivåerna är mycket låga i förhållande till övriga EU:s.

Tabell 59 Potatisproduktionen i EU-27 2006-2008, 1 000-tal ha, ton/ha och 1 000-tal ton,
Potato production in EU-27 2006-2008, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons

Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Tyskland	274	275	260	36,0	43,0	44,0	10 031	11 644	11 369
Frankrike	158	159	156	40,2	45,4	43,3	6 363	7 206	6 765
Italien	73	70	66	24,6	25,6	25,6	1 783	1 782	1 694
Nederländerna	156	157	152	40,0	43,8	46,0	6 240	6 870	6 993
Belgien	67	68	64	38,6	47,0	46,1	2 593	3 190	2 947
Luxemburg	1	1	1	27,7	31,9	36,0	16	20	22
För. Kungariket	141	140	144	40,3	1)	1)	5 684	1)	1)
Irland	12	12	12	33,4	34,0	31,1	383	399	372
Danmark	39	41	41	35,3	39,4	35,0	1 361	1 626	1 417
Grekland	36	33	34	23,8	25,0	25,3	855	829	848
Spanien	87	89	85	28,8	28,2	27,8	2 515	2 518	2 365
Portugal	41	42	39	14,8	15,6	14,6	611	657	567
Österrike	22	23	23	29,9	29,5	33,2	655	669	757
Finland	28	28	27	20,5	25,4	25,8	576	702	684
Sverige	28	28	27	27,6	27,8	31,7	773	789	853
EU-15	1 162	1 165	1 129	34,8	33,0	33,5	40 437	38 901	37 653
Tjeckien	30	31	30	23,1	25,7	25,8	692	821	770
Estland	12	11	9	13,3	17,3	14,2	153	192	125
Cypern	4	4	6	29,0	33,1	22,0	125	143	132
Lettland	45	40	38	12,2	15,6	17,8	551	630	673
Litauen	57	52	48	7,9	10,9	14,8	454	572	710
Ungern	17	17	15	25,0	22,5	26,9	275	296	256
Malta	1	1	1	22,5	21,1	26,7	19	15	19
Polen	597	549	530	15,0	21,5	19,8	8 982	11 791	10 462
Slovenien	6	6	4	18,1	22,9	22,7	107	131	100
Slovakien	18	18	14	14,3	15,8	17,2	263	288	245
Rumänien	278	268	255	14,4	13,9	14,3	4 016	3 712	3 649
Bulgarien	25	22	22	15,8	13,3	16,3	386	299	353
EU-27	2 258	2 195	2 111	25,1	26,8	27,1	56 748	57 791	55 147

1) Uppgift saknas

Källa: EUROSTAT

Av tabellerna 60 och 61 framgår bland annat att handeln inom EU och export till tredje land domineras av framförallt Nederländerna. De största exportörerna av potatis inom EU är Frankrike, Tyskland och Nederländerna. Förutom Nederländerna är Belgien, Tyskland och Spanien de länder som har störst införsel.

Tabell 60 Handeln med matpotatis inom EU-27 2006-2008, ton
Trade in potatoes for human consumption for the EU 2006-2008, metric tons

Land	2006		2007		2008	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Frankrike	421 063	1 793 159	401 073	1 818 708	406 685	1 749 425
Nederländerna	1 033 598	680 533	851 557	583 270	889 115	776 158
Tyskland	576 956	1 038 498	429 977	1 163 883	520 985	1 087 197
Italien	361 032	179 123	357 817	193 113	465 383	213 283
Förenade Kungariket	213 212	152 364	218 764	135 384	355 143	160 377
Irland	42 010	1 971	41 677	2 117	44 496	2 531
Danmark	64 256	89 605	79 681	61 165	82 399	105 617
Grekland	45 405	18 223	39 615	17 753	67 802	21 617
Portugal	231 488	15 596	235 162	21 758	285 960	23 295
Spanien	662 350	244 994	550 772	232 262	732 527	254 053
Belgien	1 166 801	734 355	1 358 662	664 160	1 240 205	676 654
Luxemburg	7 568	788	6 862	929	5 251	4 961
Sverige	49 666	15 038	50 858	12 912	64 056	4 555
Finland	7 312	3 240	9 341	2 483	15 511	5 092
Österrike	82 298	60 521	88 030	50 088	98 719	56 550
Malta	4 497	3 879	4 983	2 257	5 062	1 090
Estland	2 733	33	17 532	7	2 231	8
Lettland	5 742	256	4 699	118	3 253	621
Litauen	24 603	913	31 652	2 478	19 254	498
Polen	94 467	1 709	143 559	3 171	86 203	8 620
Tjeckien	93 584	68 607	105 905	138 790	76 814	35 565
Slovakien	39 556	41 282	33 142	102 652	36 547	12 479
Ungern	27 133	12 404	25 023	3 472	27 865	6 056
Slovenien	18 380	7 241	16 868	11 809	21 095	8 394
Cypern	919	79 055	1 409	107 660	9 835	84 488
Bulgarien	6 218	38	7 582	256	17 188	662
Rumänien	75 891	120	29 517	918	43 937	348
Totalt	5 358 738	5 243 545	5 141 719	5 333 573	5 623 519	5 300 192

Källa: EUROSTAT

Tabell 61 EU-27: s handel med tredjeland med matpotatis för EU-27 2006-2008, ton
Trade in potatoes for human consumption for the EU-27 2006-2008, metric tons

	2006		2007		2008	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Frankrike	78 194	19 841	94 603	16 674	70 045	97 153
Nederländerna	23 070	256 138	46 969	288 615	43 960	741 928
Tyskland	30 615	39 800	37 562	27 664	9 685	48 575
Italien	93 967	9 412	111 675	2 825	117 131	6 676
Förenade Kungariket	107 258	9 612	132 376	7 190	136 252	64 630
Irland	2 722	0	3 238	50	6 191	0
Danmark	0	23 039	0	29 558	115	53 106
Grekland	56 660	4 765	71 230	2 177	70 932	2 441
Portugal	194	2 498	214	3 332	105	3 222
Spanien	37 066	10 094	43 293	9 260	26 337	6 845
Belgien	46 598	25 275	20 941	62 961	22 675	34 445
Luxemburg	0	0	0	0	23	0
Sverige	15	5 529	401	1 322	377	785
Finland	0	15 734	0	5 841	76	7 504
Österrike	458	5 421	302	1 471	261	3 536
Malta	0	276	81	42	3	147
Estland	39	0	0	1	0	260
Lettland	0	3 628	0	17	0	108
Litauen	0	1 686	0	2 350	8	3 619
Polen	194	10 067	266	18 404	93	30 330
Tjeckien	0	570	500	0	601	181
Slovakien	0	0	204	40	44	782
Ungern	24	30	48	0	24	204
Slovenien	6 588	758	11 285	316	8 151	930
Cypern	12	5 854	0	4 020	4	4 522
Bulgarien	4 454	74	13 636	64	604	38
Rumänien	60 350	4 620	11 873	4 552	4 765	6 397
Totalt	548 478	454 721	600 697	488 746	518 463	1 118 363

Källa: EUROSTAT

I tabell 62 redovisas konsumtionen fördelat på olika medlemsländer. Polen, baltiska länderna, Malta samt Irland har den högsta per capitakonsumtionen i EU.

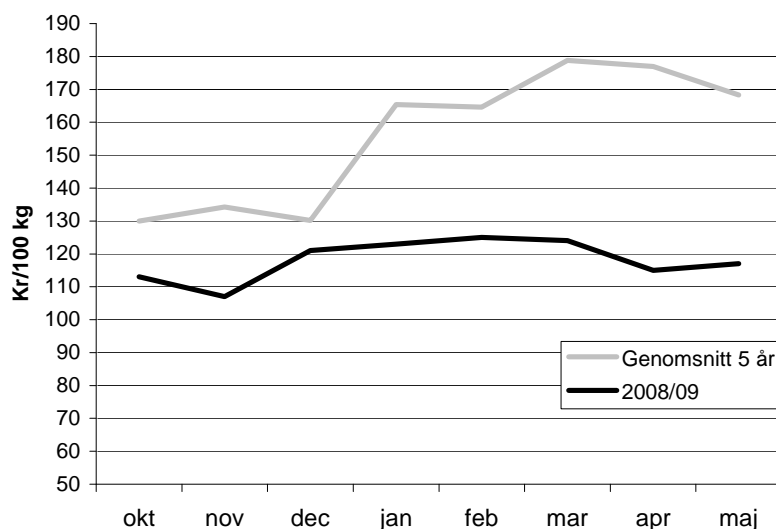
Tabell 62 Konsumtion av potatis i EU-27, 1 000-tal ton och kg/capita*Consumption of potatoes (excluding potato products) in EU-27, 1 000 metric tons and kilos/cap.*

Land	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
	1 000 ton	1 000 ton	1 000 ton	1 000 ton	kg/cap.	kg/cap.	g/cap.	kg/cap.
Tyskland	5 486	5 193	5 643	4 964	66,5	63,0	68,5	60,4
Frankrike	2 871	2 963	3 205	3 194	45,8	47,1	50,5	49,9
Italien	2 720	2 531	2 646		46,6	43,1	44,7	
Nederländerna			1 222	1 456			74,7	88,7
Belgien	882	874	924		84,4	83,1	87,2	
För. Kungariket	6 382	6 125	5 894		106,3	101,4	96,9	
Irland	466	518		421	113,3	123,1		95,9
Danmark	298	299			55,1	55,1		
Grekland	1 119	1 044	1 044		101,0	93,9	93,5	
Spanien								
Portugal	973	934	943	949	92,4	88,4	89,0	89,4
Österrike	448	443	455	465	54,6	53,6	54,9	55,9
Finland	449	436	417	418	85,5	82,9	79,1	78,9
Sverige	752	755	747	765	83,5	83,4	82,0	83,3
Tjeckien	775	770			75,8	75,1		
Estland	97	144	146	148	72,0	107,1	109,0	109,9
Cypern								
Lettland	292	338	234	342	126,8	147,4	102,3	105,5
Litauen	404	395	269	304	118,0	116,0	79,4	90,4
Ungern	710	659	598	603	70,3	65,4	59,4	60,1
Malta	50	39	41	44	123,0	95,3	100,1	107,8
Polen	4 940	4 820	4 601	4 615	129,4	126,3	120,7	121,1
Slovenien								
Slovakien	360	324	293	353	66,9	60,0	54,3	65,3
Bulgarien	465	296			59,9	38,3		
Rumänien	2 151	1 851	1 968	1 526	99,3	85,6	91,2	70,9
EU-27	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)

1) Uppgift ej tillgänglig

Källa: EUROSTAT

Figur 29 redovisar vad uppsamlade handel betalat för potatisen (exklusive nypotatis) på den europeiska marknaden den senaste femårsperioden. Det är dock oftast frågan om överskottskvantiteter som noteras på Rotterdambörsen, varför det enskilda odlarpriset (bland annat beroende på att kontraktsodling med fasta priser också tillämpas) kan vara högre än redovisat pris enligt Rotterdambörsen. För 2008/09 är genomsnittspriset för potatis 24 % lägre än genomsnittet för 2003/04-2007/08. Medelpriset för 2008/09 uppgick till ca 119 kr/100 kg.

Figur 29 Matpotatisprisets utveckling enligt Rotterdambörsen 5-årsgenomsnitt 2003/04-2007/08 och 2008/09, kr/100 kg (Bintje 40-70 mm, den 1 i varje månad, fr.o.m. 2005/06 pris för packad potatis, fastkok)

Development of price for potatoes for human consumption according to Rotterdam Exchange 5-year average 2003/04-2007/08 and 2008/09, SEK/100 kilos (Bintje 40-70 mm, from 2005/06 fimcooking packed)

Källa: Jordbruksverket

7.8 Kandidatländer

Situationen avseende areal och produktion av potatis i ansökarländerna (länder som förhandlar/ansöker om medlemskap i EU) sammanfattas i nedanstående tabell. Turkiets potatisskörd är i dagsläget i samma storleksordning som i några av de största producentländerna i EU.

Tabell 63 Potatissektorn i kandidatländerna 2005-2007, 1 000-tal ha, ton/ha och 1 000-tal ton,

The potato sector in the Candidate Countries 2005-2007, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons

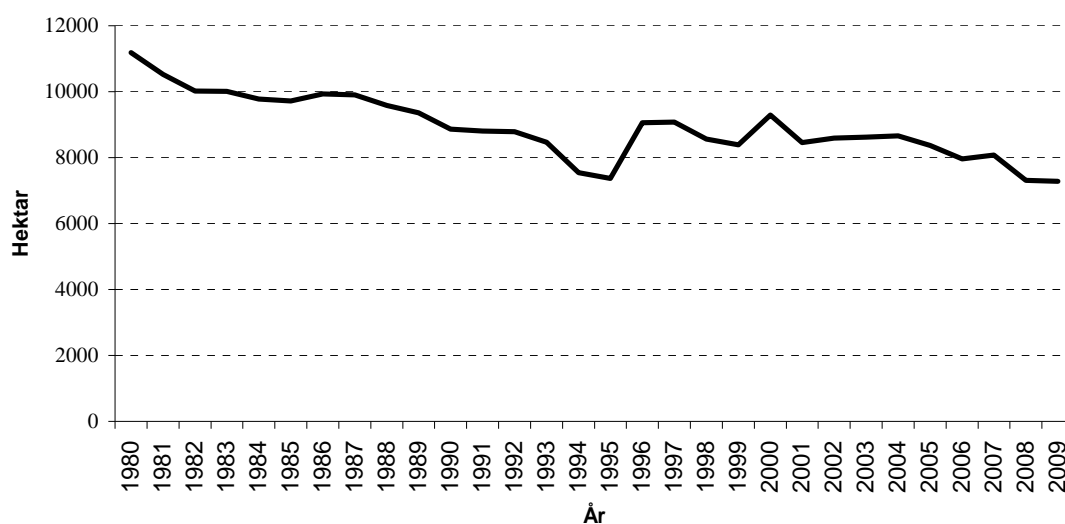
Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Kroatien	19	17	17	14,5	16,4	17,1	273	275	296
Turkiet	154	159	154	26,5	27,6	27,6	4 090	4 397	4 246

Källa: FAOSTAT

8 POTATIS FÖR STÄRKELSEFRAMSTÄLLNING

8.1 Areal

Odlingen av fabrikspotatis sker uteslutande på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin. Det ger en förhållandevis stabil grund för odlingen från år till år. Den totala arealen (inklusive utsäde) uppgår enligt jordbrukstatistiken till ca 7 300 hektar för 2008, vilket är ca 760 hektar mindre än föregående år. För 2009 uppgår arealen enligt preliminära beräkningar till ca 7 270 hektar. Sett över en längre period har odlingen fallit tillbaka de senaste åren efter att tidigare ha ökat i samband med EU-inträdet. Odlingen är koncentrerad till Skåne, Blekinge och Kalmar län.

Figur 30 Arealutveckling fabrikspotatis 1980-2009, 1 000-tal ha
Development of area for potatoes for industrial use 1980-2009, 1 000 ha

Källa: SCB

8.2 Hektarskörd och totalskörd

SCB:s statistik över fabrikspotatisskördens storlek visar en hektaravkastning 2008 på ca 40,6 ton per hektar vilket är ca 3 ton högre än normskörd men samma hektaravkastning som gällde för 2008. Totalskörd för 2008 uppgick till ca 295 000 ton vilket är ca 16 procent mer än under föregående år. Enligt preliminära beräkningar uppgår totalskörd till ca 290 400 ton och hektaravkastningen till ca 40 ton per hektar för 2009.

För en jämförelse mot de faktiska hektarskörderna beräknades normskörden (se avsnitt 4.2) för fabrikspotatis 1995 till 37,7 ton/ha och för 2000 till 40,4 ton/ha respektive 37,3 ton/ha för 2008. För 2009 beräknas normskörden till 37,0 ton/ha.

8.3 Skördens användning

8.3.1 Stärkelse

Den svenska stärkelsekvoten uppgår till 62 066 ton för perioden 2001/02-2008/09 efter avdrag enligt tidigare politiska beslut. Under perioden 2001/02-2003/04 överskreds kvoten inte någon gång. Under 2004/05 och 2005/06 överskreds kvoten. Produktionen 2008 uppgår till 59 183 ton, vilket är ca 2,5 % högre än föregående år. Den högre stärkelseproduktionen 2007 jämfört med fjolåret beror på den betydligt högre stärkelsehalten i fabrikspotatisen. För 2008 uppgick denna till 19,3 %, vilket kan jämföras med 20,2 % för fjolåret. Det senaste femårsgenomsnittet över stärkelsehalten uppgår till 19,7 %. I nedanstående tabell framgår använd mängd fabrikspotatis enligt kontrakt och tillhörande producerad mängd stärkelse.

Tabell 64 Produktion av stärkelse under perioden 1991/92-2008/09, ton

Starch production between 1991/92 and 2008/09, metric tons

År	Fabrikspotatis	Stärkelse	År	Fabrikspotatis	Stärkelse
1991/92	192 900	45 000	2000/01	294 196	66 104
1992/93	207 200	44 500	2001/02	256 994	55 688
1993/94	283 400	61 000	2002/03	267 356	61 539
1994/95	204 000	43 800	2003/04	258 750	58 937
1995/96	210 600	46 500	2004/05	286 663	65 163
1996/97	269 980	58 721	2005/06	268 983	61 951
1997/98	277 214	61 147	2006/07	223 087	49 290
1998/99	298 735	65 848	2007/08	246 617	57 695
1999/00	267 454	59 178	2008/09	264 550	59 183

Källa: Stärkelsen, Lyckeby Stärkelsen

8.3.2 Stärkelse och stärkelsederivat

Stärkelse och stärkelsederivat används både som livsmedel och som råvara i industrin, främst pappersindustrin. Totalt förbrukas årligen ca 200 000 ton inom landet. Stärkelse används som nativ stärkelse, modifierad stärkelse, stärkelsehydrolysat, isoglukos eller till såväl kristalliserat dextros som till polyoler (söttningsmedel med låg kalorihalt) och för produktion av bearbetade produkter, godis, fruktprodukter och läskedrycker. Den del av stärkelseproduktionen som inte avsätts inom livsmedels- och fodersektorn används vid tillverkning av bland annat papper, wellpapp och lim. Merparten av den stärkelse som används i industrin utgörs av derivat.

Ca 60 000 ton utgörs av stärkelse framställd ur inhemsk potatisråvara. Det övriga behovet täcks av import. I tabell 65 och 66 redovisas svensk import respektive export av de olika stärkelseslagen under perioden 2006-2008. Exporten av nativ potatisstärkelse från Sverige har varit av mycket ringa omfattning sedan EU-medlemskapet medan handeln med derivat varit något mera omfattande. Sverige har ett betydande handelsunderskott på stärkelseområdet. Den största delen av importen kommer från andra EU-länder.

Tabell 65 Svensk införsel och import av stärkelse och stärkelseprodukter 2006-2008, ton
Swedish starch and starch product imports 2006-2008, metric tons

	2006			2007			2008		
	Införsel	Import	Totalt	Införsel	Import	Totalt	Införsel	Import	Totalt
Potatisstärkelse	17 424	1	17 425	17 542	21	17 563	19 139	22	19 161
Majsstärkelse	12 165	24	12 189	13 155	13	13 168	13 289	57	13 346
Vetestärkelse	6 505	2	6 507	6 686	0	6 686	6 129	137	6 266
Kassavastärkelse	32	3 162	3 194	372	4 815	5 187	87	5 030	5 117
Annan stärkelse	341	9	351	347	2	349	353	5	358
Totalt	36 467	3 199	39 666	38102	4 851	42 953	38 997	5 251	44 248
Stärkelsederivat	140 305	545	140 850	130 615	3 891	134 506	133 066	8 864	141 930

Tabell 66 Svensk utförsel och export av stärkelse och stärkelseprodukter 2006-2008, ton
Swedish starch and starch product exports 2006-2008, metric tons

	2006			2007			2008		
	Utförsel	Export	Totalt	Utförsel	Export	Totalt	Utförsel	Export	Totalt
Potatisstärkelse	96	1 863	1 959	1 343	309	1 652	230	48	278
Majsstärkelse	137	86	223	98	290	388	84	279	363
Vetestärkelse	0	11	11	0	15	15	104	0	104
Kassavastärkelse	0	1	1	5	29	34	28	26	55
Annan stärkelse	8	0	8	9	2	11	3	2	5
Totalt	241	1 961	2 202	1 455	645	2 100	449	355	805
Stärkelsederivat	4 943	1 354	6 321	1 517	3 477	4 994	2998	1 614	4 612

Källa: SCB

Av den inhemskt producerade stärkelsen används omkring hälften i pappers- och derivatindustrin och resterande del för tillverkning av stärkelsesirap samt i livsmedelsindustrin och för direktkonsumtion av hushållen.

8.3.3 Sprit

Sprittillverkningen i Sverige som baseras på jordbruksprodukter sker uteslutande på vete. Produktionen av sprit baserad på potatis upphörde under 1995. Det finns för

närvarande tre spritfabriker i Sverige. I Åhus (Vin och Sprit) tillverkas spriten för Absolut Vodka. Produktionen i Åhus uppgår till knappt 39 miljoner liter råsprit och i produktionen förbrukas ca 97 000 ton vete. I Lidköping (Reppe AB) tillverkas sprit för det övriga sortimentet Vin- och Sprit tillverkar. Vid fabriken i Lidköping tillverkas dessutom stärkelse som används för vidareförädling till stärkelsesirap.

Under 2000/01 öppnades en fabrik i Norrköping (Agroetanol) som producerar sprit (etanol) för drivmedelsändamål. Under 2008 skedde en utbyggnad av produktionskapaciteten för industrisprit vilket ledde till att produktionen uppgick till ca 210 miljoner liter och för detta ändamål används ca 550 000 ton spannmål. Merparten utgörs av vete men även korn och rågvete används i produktionen.

Totalt uppgår spannmålsförbrukningen för framställning av sprit och stärkelse i dagsläget till ca 718 000 ton.

Tabell 67 Produktion av spannmålssprit (100-procentig) för dryckesändamål 1999/00-2008/09, miljoner liter

Production of grain alcohol (100 %) for human consumption 1999/00-2008/09, mill. litres

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Spannmålssprit ¹⁾	35,9	32,3	32,1	37,9	38,4	40,8	37,8	44,9	44,3

1) Uppgifterna avser fabrikerna i Åhus och Lidköping

Källa: Vin och Sprit och Reppe AB

8.3.4 Regleringen i EU

Regleringen på stärkelseområdet ändrades från och med den 1 januari 1995 genom Sveriges medlemskap i EU. I princip blev skillnaden inte så stor men den praktiska tillämpningen är annorlunda i EU jämfört med det tidigare svenska systemet.

I regleringssammanhang betraktas stärkelse inom EU som förädlad spannmål och åtgärderna följer därför i stort de regleringar som tillämpas på spannmålsområdet. I och med reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik reformerades regleringen för stärkelse och den nya regleringen gäller från och med 2005. Reformens innebörd för stärkelse finns att läsa under rubrik 8.3.8. EU:s stärkelsereglering består av följande delar:

- Minimipris
- Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning
- Gränsskydd
- Exportbidrag
- Kompensationsbetalning för potatisodlare
- Produktionsbidrag för teknisk industri
- Premie till potatisstärkelseproducenter

8.3.5 Kvotsystem för potatisstärkelsestillverkning

En viktig del av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU 1992 var att skapa förutsättningar för en bättre marknadsbalans. På spannmålsområdet infördes ett system där möjligheten att erhålla arealbidrag kopplades till trädesplikt. I detta sammanhang undantogs odlingen av fabrikspotatis från trädessystemet. I samband med att nivån på premien till potatisstärkelseproducenterna fastställdes för perioden 1993/94-1995/96 beslutades om möjligheten att vidta särskilda åtgärder om produktionen skulle överskrida 1,5 miljoner ton 1993/94 eller 1994/95. Produktionen blev större än denna kvantitet redan första året.

Man beslöt att införa en kvot för stärkelse i juli 1994. Denna kvot som först uppgick till 1 592 000 ton 1994 omförhandlades under 1995 på grund av Sveriges, Finlands och Österrikes medlemskap i EU och kom att uppgå till 1 759 750 ton. I juli 1998 omförhandlades kvoten återigen och utökades till 1 864 304 ton på grund av att Tyskland förhandlat sig till en större kvot.

Problem med obalans på marknaden ledde fram till att det i samband med reformbeslut år 1999 fattades beslut om att skära ner kvoterna för potatisstärkelse under regleringsåren 2000/01 och 2001/02. De större producentländerna fick en förhållandevis större reduktion än de mindre länderna. I början av 2002 beslutades om en förlängning av nuvarande kvotsystem för ytterligare en treårsperiod. Under 2005 beslutades om förlängning med ytterligare två år med oförändrade kvoter. Under 2007 skedde en ytterligare förlängning av kvotsystemet med två år.

Tabell 68 Fördelning av kvoten för produktion av potatisstärkelse 1999/00 – 2008/09, ton
Allocation of quota for potato starch production, metric tons

Land	Kvot		
	1999/00	2000/01	2001/02-2008/09
Tyskland	696 271	676 680	656 298
Nederländerna	538 307	523 161	507 403
Frankrike	281 516	273 595	265 354
Danmark	178 460	173 439	168 215
Sverige	63 900	63 001	62 066
Finland	54 750	53 980	53 178
Österrike	49 100	48 409	47 691
Spanien	2 000	1 972	1 943
Tjeckien			33 660
Lettland			5 778
Estland			250
Litauen			1 211
Polen			144 985
Slovakien			729
Totalt	1 864 304	1 814 237	1 948 761

Källa: EU-kommissionen

Industrin ska upprätta kontrakt med odlarna, dock högst för en kvantitet som motsvarar tilldelad kvot. Det är inte tillåtet att producera potatisstärkelse inom kvoten av potatis som är utanför kontraktet. Tillverkas mer stärkelse än vad kvoten tillåter ska varan exporteras till tredje land utan exportbidrag. Det är möjligt att flytta över maximalt fem procent av kvoten till nästa år, det vill säga varan behöver inte exporteras utan exportbidrag. Denna regel utnyttjade Sverige för första gången 1998/99. Även för 2000/01 överskreds kvoten i Sverige med ca fem procent vilket innebar ett avdrag på kvoten för 2001/02. Den faktiska produktionen under 2001/02 blev dock betydligt mindre än kvoten vilket innebar att Sverige fullt ut fick utnyttja kvoten för 2002/03. Under 2002/03 – 2003/04 var stärkelseproduktionen mindre än kvoten medan kvoten åter överskreds både 2004/05 och 2005/06. För 2007 års odling innebar det att en areal som motsvarar knappt 95 procent av den svenska kvoten kunde tecknas.

8.3.6 Gränsskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft. WTO-tullarna för stärkelse följer samma nedskrivningstakt som spannmål, alltså en nedskrivning med sex procent per år. För 1995/96 och för 2001/02 (samma tullnivå tillämpas 2001/02 och till dess att ett nytt WTO-avtal har slutits som under 2000/01) har tullarna fastställts till följande:

Tabell 69 Tullar för stärkelse 1995/96 och 2008/09 euro/ton och kr/ton
Starch tariffs 1995/96 and 2008/09, EUR/metric ton and SEK/metric ton

Produkt	Euro/ton		Kr/ton ¹⁾	
	1995/96	2008/09	1995/96	2008/09
Potatisstärkelse	244	166	2 350	1 780
Vetestärkelse	329	224	3 170	2 401
Majsstärkelse	244	166	2 350	1 780
Risstärkelse	318	216	3 060	2 316

¹⁾ Valutakurs i oktober 1995: 9,63 och i december 2008: 10,72

Källa: EU-kommissionen) Taric, Sveriges Riksbank

8.3.7 Exportbidrag

EU:s reglering ger möjlighet att få bidrag vid export av stärkelse till tredje land. Exportbidraget för stärkelse följer samma regler som för övriga spannmålsprodukter. Beräkningen av bidraget baseras på världsmarknadspriser och EU-priser på majs. Bidraget fastställs månadsvis. I följande tabell redovisas exportbidraget för nativ potatis-, majs-, och vetestärkelse i euro/ton. Höga världsmarknadspriser under senare delen av 2006 och för hela 2007 innebar att exportbidraget för stärkelse togs bort. Under 2008 och 2009 är prisnivån på spannmål betydligt lägre men inte på en så låg nivå att exportbidrag har återinförts.

Tabell 70 Exportbidrag (gällande bidrag den 1: a i varje månad) för nativ stärkelse 2006-2008, euro/ton

Export refunds (valid refunds as of day one in each month) for native starch 2006-2008, EUR/metric ton

Period	Exportbidrag, euro/ton	
	Vetestärkelse	Majs- och potatisstärkelse
2006		
Januari	0	55,98
Februari	0	62,38
Mars	0	54,16
April	0	62,51
Maj	0	60,11
Juni	0	57,97
Juli	0	62,45
Augusti	0	51,17
September	0	53,47
Oktober	0	43,06
November	0	6,43
December-	0	0

Källa: EU-kommissionen

Exporten av stärkelse berörs av WTO-restriktionerna, där stärkelse ingår i kvoten för fodersäd. Uppgifter över exporten av stärkelse som ingående råvara i olika bearbetade produkter finns inte tillgängliga efter 1999 då totalt ca 12 milj kr utbetalades. Omkring 30 000 – 35 000 ton stärkelse brukade användas i bearbetade produkter som exporteras med bidrag.

8.3.8 Kompensationsbetalning för potatisodlare

Reformen av EU:s jordbrukspolitik 1992 innebar att jordbrukarna fick lägre spannmålspriser men i gengäld gavs ett arealbidrag. För att upprätthålla konkurrensen mellan olika råvaror i stärkelseindustrin sänktes det så kallade minimipriset för potatis med motsvarande som för spannmål. Till skillnad från spannmålsodlarna där kompensationen gavs som arealbidrag fick potatisodlarna ett pristillägg i form av kompensationsbetalning. Det sammanlagda odlarpriset uppgår alltså minst till fastställt minimipris och med tillägg för kompensationsbeloppet. I praktiken är det stärkelsetillverkaren som utbetalar minimipriset och kompensationsbeloppet till odlaren. Stärkelsetillverkaren erhåller därefter ett belopp från staten som motsvarar utbetalt kompensationsbelopp.

1999 års reformbeslut innebar en fördjupning av 1992 års reform. Minimipriset för stärkelse sänktes på samma sätt som interventionspriset för spannmål och odlarna

kompenserades genom högre kompensationsbelopp. Minimipriset sänktes i två etapper ner till en nivå på 178,31 euro/ton och kompensationsbeloppet höjdes till 110,54 euro/ton.

Reformen i juni 2003 innebar att 40 procent av kompensationsbeloppet överfördes till det nya frikopplade stödet. Resten av kompensationsbeloppet behölls precis som tidigare kopplat till produktionen av potatisstärkelse. Det produktkopplade stödet uppgår till 66,32 euro/ton stärkelse efter det att reformen genomförts och 44,22 euro/ton stärkelse har överförts till det frikopplade stödet. Förändringen genomfördes från och med 2005 års odling. I och med hälsokontrollen kommer kompensationsbeloppet och minimipriset att avskaffas 2012. Potatisodlarna får i stället ett tilläggsbelopp till sina ägda stödrätter. Tilläggsbeloppet beräknas på odlarens kontrakterade produktion när stödet avskaffas.

Tabell 71 Minimipris och kompensationsbelopp för fabrikspotatis innehållande 17 % stärkelsehalt 1999/00-2008/09 euro/ton och kr/ton

Minimum price and amount of compensation for potatoes for industrial use with 17 % starch content 1999/00-2008/09 EUR/metric ton and SEK/metric ton

	euro/ton		kr/ton	
	Minimipris	Komp. Belopp	Minimipris	Komp. Belopp
1999/00	41,96	17,39	366,84	152,03
2000/01	38,81	19,75	330,93	168,41
2001/02	35,66	22,11	348,70	216,20
2002/03	35,66	22,11	324,79	201,38
2003/04	35,66	22,11	323,97	200,87
2004/05	35,66	22,11	321,97	201,20
2005/06	35,66	13,26	340,20	119,72
2006/07	35,66	13,26	330,91	123,05
2007/08	35,66	13,26	327,86	121,91
2008/09	35,66	13,26	346,86	128,98

Eurokurs den 1 oktober resp år.

Källa: EU-kommissionen, ECB

8.3.9 Premie till potatisstärkelsestillverkare

För att potatisstärkelsestillverkarna ska kompenseras för extra produktionskostnader vid produktion av potatisstärkelse jämfört med vid produktion av spannmålsstärkelse utbetalas en särskild premie. Ett villkor för utbetalning av premien är att potatisodlarna erhåller minimipris för den odlade fabrikspotatisen. Minimipriset är det lägsta priset industrin får betala till jordbrukarna för att industrin ska få rätt till premien. Premien omfattades inte av reformbesluten 1999 och 2003 men som en följd av hälsokontrollen kommer premien att avskaffas 2012. Tills dess kommer premien att uppgå till 22,25 euro/ton (avser stärkelsehalt 17 procent). I tabell nedan redovisas utbetalda premier och kompensationsbelopp till svenska stärkelsestillverkare och fabrikspotatisodlare sedan EU-inträdet.

Tabell 72 Utbetalda premier till stärkelsestillverkare och kompensationsbelopp för fabrikspotatis 1995/96-2008/09, kr

Premiums paid to starch manufacturers and amount of compensation for potatoes for industrial use 1995/96-2008/09, SEK

År	Premie	Kompensationsbelopp	Totalt
1995/96	9 787 609	38 240 099	48 027 708
1996/97	11 296 431	44 131 106	55 427 537
1997/98	11 905 649	46 516 355	58 422 004
1998/99	13 484 756	52 680 259	66 165 015
1999/00	11 405 423	44 557 478	55 962 901
2000/01	12 540 040	55 647 640	68 187 680
2001/02	11 835 771	58 803 513	70 639 284
2002/03	12 488 166	62 042 029	74 530 195
2003/04	11 855 961	58 901 742	70 757 703
2004/05	13 128 141	65 222 184	78 350 325
2005/06	12 996 410	36 756 637	49 753 047
2006/07	10 110 291	28 568 000	38 678 291
2007/08	11 897 222	33 369 000	45 266 222
2008/09	12 888 204	36 462 323	49 350 527

Källa: Jordbruksverket

8.3.10 Produktionsbidrag för teknisk industri

EU:s reglering medger att stärkelse som används för tekniska ändamål kan erhållas till i princip världsmarknadspris. Det finns dock inte någon kvantitetsbegränsning inom EU:s system.

Bidraget beräknas med ledning av prisutvecklingen för majs och en omräkning görs med hjälp av en teknisk koefficient. Bidraget beräknas varje månad. På grund av mycket höga priser på majs inom EU under 2003/04 beslutades det i januari 2004 att särskilja på stödet till spannmåls- och potatisstärkelse.

Bidraget söks av den som använder stärkelse vid tillverkning av vissa godkända

slutprodukter som t.ex. papper och lim. På grund av höga världsmarknadspriser har produktionsbidrag lämnats endast under korta perioder 2006. Från och med oktober 2006 har dock inga produktionsbidrag hittills utbetalats beroende på rådande höga priser för spannmål på världsmarknaden. I tabell 73 redovisas produktionsbidragsnivåerna från 2006 och framåt och i tabell 74 visas utbetalda produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige sedan EU-inträdet.

Tabell 73 Produktionsbidrag för teknisk stärkelse 2006-2008, euro/ton och kr/ton
Production aid for starch for technical purposes 2006-2008, EUR/metric ton and SEK/metric ton

Period	Spannmål		Potatis	
	euro/ton	kr/ton	euro/ton	kr/ton
2006				
27/1-16/2	29,20	270,04	19,39	179,32
17/2-23/3	20,06	188,72	11,60	109,13
24/3-20/4	28,32	264,95	17,22	161,10
21/4-27/4	20,14	187,38	9,74	90,62
28/4-18/5	25,62	238,24	18,08	168,13
19/5-29/6	22,91	214,32	14,83	138,73
30/6-13/7	22,08	203,67	15,82	145,92
14/7-27/7	12,02	110,67	0	0
28/7-30/8	15,33	141,45	10,86	100,21
31/8-21/9	7,62	70,46	5,07	46,78
22/9-4/10	0	0	3,02	27,96
5/10-	0	0	0	0

Källa: EU-kommissionen

Tabell 74 Produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige, kr
Production aid in Sweden for starch for technical purposes, SEK

År	Bidrag	År	Bidrag
1995	31 751 005	2002	4 844 900
1996	12 354 509	2003	3 372 000
1997	13 598 867	2004	6 360 000
1998	14 810 893	2005	3 492 000
1999	27 090 033	2006	6 806 000
2000	36 659 875	2007	0
2001	23 554 408	2008	0

Källa: Jordbruksverket

8.3.11 EU:s totala utgifter för stärkelseregleringen

Av stärkelseslagen är potatisstärkelse det stärkelseslag som är dyrast att framställa. Orsaken är den korta tillverkningsperioden och avsaknaden av värdefulla biprodukter vid stärkelseproduktion från potatis. EU:s utgifter för stärkelseregleringen redovisas i tabell 75. Under ett antal år har det inte gjorts någon uppdelning i EU:s budget på olika stärkelseslag vilket medfört att endast uppgifter för potatisstärkelse redovisas sedan 2001/02.

Tabell 75 EU:s utgifter för stärkelseregleringen 1995/96-2008/09, miljoner euro
EU expenditure within starch Common Market Organisation 1995/96-2008/09, mill. EUR

	Potatisstärkelse	Majsstärkelse	Vetestärkelse	Totalt
1995/96 (okt-okt)	217	71	36	325
1996/97 (okt-sep)	312	32	7	350
1997/98	245	34	8	287
1998/99	236	28	7	271
1999/00	268	86	28	382
2000/01	279	94	26	399
2001/02	272	1)	1)	1)
2002/03	259	1)	1)	1)
2003/04	287	1)	1)	1)
2004/05	253	1)	1)	1)
2005/06	252	1)	1)	1)
2006/07	139	1)	1)	1)
2007/08 prel	145	1)	1)	1)
2008/09 prog	143	1)	1)	1)

¹ Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

8.4 Prisutveckling för stärkelse

Prissättningen på fabrikspotatis uttryckt i stärkelse som råvara för stärkelse och sprit omfattas inte av regleringen. Priset fastställs av marknadens parter. Stärkelsetillverkaren måste dock minst betala det fastställda minimipriset för att bli berättigad till den så kallade premien. Odlarpris för fabrikspotatisen framgår av följande tabell.

Tabell 76 Odlarpris på stärkelse 1991/92-2008/09 kr/100 kg
Producers' prices for starch 1991/92-2008/09, SEK/100 kilos

År	Pris uttryckt i 100 kg stärkelse	Pris uttryckt i 100 kg fabrikspotatis
1991/92	266,80	52,71
1992/93	268,70	47,30
1993/94	268,70	45,14
1994/95	268,70	45,14
1995/96 ¹	285,85	57,17
1996/97 ¹	256,50	51,30
1997/98 ¹	256,70	51,34
1998/99 ¹	277,55	55,51
1999/00 ¹	259,45	51,89
2000/01 ¹	249,65	49,93
2001/02 ¹	281,95	56,39
2002/03 ¹	263,10	52,62
2003/04 ¹	262,40	52,48
2004/05 ¹	261,60	52,32
2005/06 ¹	229,95	45,99
2006/07 ¹	227,00	45,40
2007/08	224,90	44,98
2008/09	237,90	47,58

¹ Avser minimipris adderat med kompensationsbidrag vid 17 % stärkelsehalt. Eurokurs den 1 okt resp. år.

Källa: Jordbruksverket, EU-kommissionen

Ovanstående priser är ett grundpris vid en stärkelsehalt på 17 procent. Tillägg/avdrag görs för högre/lägre stärkelsehalter. Högre stärkelsehalter än 17 procent är vanligt för svensk stärkelsepotatis. För 2008 var medelstärkelsehalten ca 19,3 procent. Tillägg eller avdrag beräknas även beroende på smutshalten på potatisen.

8.5 Vetestärkelse

Under en period i början av 1980-talet förekom det tillverkning av vetestärkelse i Lantmännens försöksanläggning i Lidköping. Produktionen lades dock ner och under några år tillverkades ingen vetestärkelse. I slutet av 1980-talet påbörjade Stärkelsen tillverkning i en fabrik i Blekinge. Därefter har produktionen återupptagits av Reppe AB i Lidköping.

Den totala tillverkningen av vetestärkelse (ej stärkelsesirap) i Sverige kan beräknas till ca 25 000 ton, vilket motsvarar en spannmålsmängd på ca 40 000 ton. En stor del av produktionen avsätts till livsmedelsindustrin medan användningen i den tekniska industrin är relativt begränsad. I tabellen nedan beskrivs tillverkningens ungefärliga storlek i Sverige.

Tabell 77 Tillverkning av vetestärkelse i Sverige 1995-2008, ton

Production of wheat starch in Sweden 1995-2008, metric tons

År	Produktion, ton	År	Produktion, ton
1995	15 000	2002	25 000
1996	15 000	2003	22 000
1997	15 000	2004	25 000
1998	15 000	2005	24 500
1999	20 000	2006	33 000
2000	20 000	2007	26 200
2001	20 000	2008, prel	24 700

Källa: Reppe AB Lidköping

8.6 EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion

Inom EU produceras stärkelse av potatis, majs och vete. Stärkelseslagen har olika egenskaper. Avgörande för stärkelseslagens utbytbarhet är en kombination av kvalitetsegenskaper och pris. Några viktiga kvalitetsegenskaper är stärkelsegranulernas storlek och proteinhalten i stärkelsen. Förbrukningen av stärkelse kan delas upp i användning inom livsmedels- och foderindustrin (ca 55 procent), och i användning inom pappersindustrin och i textil- och glasfiberindustrin (ca 45 procent). I tabell 78 redovisas EU:s totala produktion av stärkelse uppdelat på de tre stärkelsesorterna.

Tabell 78 EU:s produktion av stärkelse 1988-2004/05, milj. Ton*EU's starch production 1988-2004/05, mill. metric tons*

	1988	1992	1995/96	1998/99	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
Majsstärkelse	2,6	3,5	3,6	3,7	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0
Vetestärkelse	0,9	1,1	1,6	2,2	2,8	3,0	3,0	3,1	3,3
Potatisstärkelse	1,1	1,8	1,7	1,8	2,0	1,8	1,9	1,6	2,0
Totalt	4,6	6,4	6,9	7,7	8,7	8,8	8,9	8,7	9,4

Källa: EPA, EU-kommissionen

De största producenterna av potatisstärkelse i EU är Tyskland, Nederländerna, Frankrike och Danmark, se tabell 79. Av de nya medlemsländerna har Polen en relativt stor produktion. Det finns en mindre produktion även i bl.a. Lettland och Tjeckien. Svensk stärkelseindustri har samarbete med bl.a. Tjeckien och Tyskland.

Tabell 79 EU:s areal för fabrikspotatis och produktion av stärkelse 2002-2007, ha och 1000-tal ton*EU's area for potatoes for processing and starch production 2002-2007, ha and 1 000 metric tons*

Land	Areal, ha					Stärkelseproduktion, ton				
	2003	2004	2005	2006 prel.	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Tyskland	95 701	97 087	90 892	90 791		515,6	692,6	659,4	483,9	518,7
Nederländerna	48 794	51 211	50 000	50 000		401,3	524,3	499,4	377,9	¹⁾
Frankrike	27 424	28 236	27 728	27 520		258,5	280,8	259,2	241,9	242,0
Danmark	20 462	19 378	19 026	19 000	20 880 ²⁾	161,4	175,2	168,0	125,9	¹⁾
Österrike	5 882	6 266	6 621	6 164		31,9	46,4	50,1	41,1	41,1
Sverige	8 620	8 660	8 370	7 970	7 293 ³⁾	58,9	65,2	62,0	49,3	49,0
Finland	8 600	8 600	8 100	8 300		39,0	45,2	51,3	40,1	40,1
Tjeckien	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾		¹⁾	33,5	34,3	25,0	¹⁾
Estland	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾		¹⁾	0,3	0,3	0,3	0
Lettland	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾		¹⁾	5,8	4,7	2,4	2,4
Litauen	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾		¹⁾	0,8	¹⁾	0	0
Polen	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾		¹⁾	150,4	120,2	78,7	79,0

¹⁾ Uppgift saknas²⁾ Källa: Danmarks statistik³⁾ Källa: Jordbruksverket*Källa: ZMP, Potato Market, SJV, EU-Kommissionen*

8.7 Kandidatländer

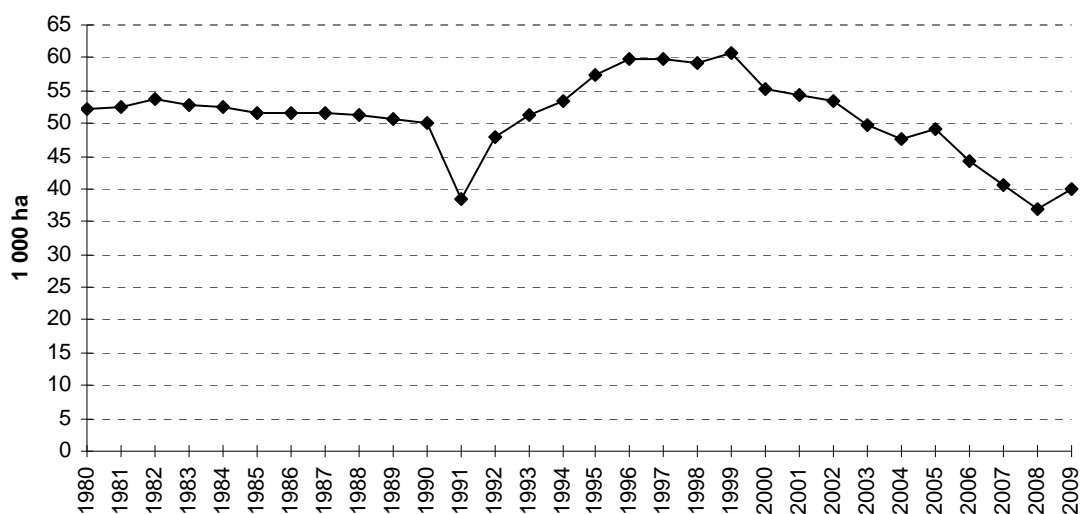
Det finns inte någon produktion av potatisstärkelse i Turkiet. Det finns däremot industri som tillverkar stärkelse baserad på spannmål. I Turkiet produceras majsstärkelse i sex olika fabriker (avser förhållandena 2006). Produktionen har ökat under den senaste femårsperioden och uppgår enligt de senast kända uppgifterna till drygt 90 000 ton.

9 SOCKERBETOR - SOCKER

9.1 Areal och sysselsatta

Odlingen av sockerbetor sker på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin, Nordic Sugar AB (ingår i Nordzucker Group). Kontrakten avser en viss mängd socker som odlaren har rätt att leverera till fastställt pris. Det är sedan upp till odlaren att avgöra hur stor areal som krävs för att uppfylla kontraktsvillkoren. Huvuddelen av odlingen är belägen i Skåne, där drygt 95 procent av arealen återfanns 2008. Sockerbetsodling förekommer dessutom i Hallands och Blekinge län samt i mindre omfattning även i Kalmar län och på Gotland.

Mellan 2005 och 2008 har både arealen för sockerbetsodling och antalet sysselsatta inom sockerbetsodlingen minskat kraftigt. Arealen har minskat med 25 % från 49 182 till 36 778 ha. Den förhållandevis stora arealminskningen beror på minskat arealbehov pga. stegvis lägre produktionskvoter som också ledde till att sockerbruket i Köpingsbro lades ner 2006 (se avsnitt 9.7.8). Preliminära uppgifter från 2009 visar på att arealen har ökat sedan det tidigare året och uppgår till 39 894 ha. Antalet sysselsatta inom sockerbetsodlingen har minskat ännu kraftigare med 32 % från 3 523 till 2 399 personer. Sedan EU-inträdet - 1995 - har antalet sockerbetsodlare mer än halverats.

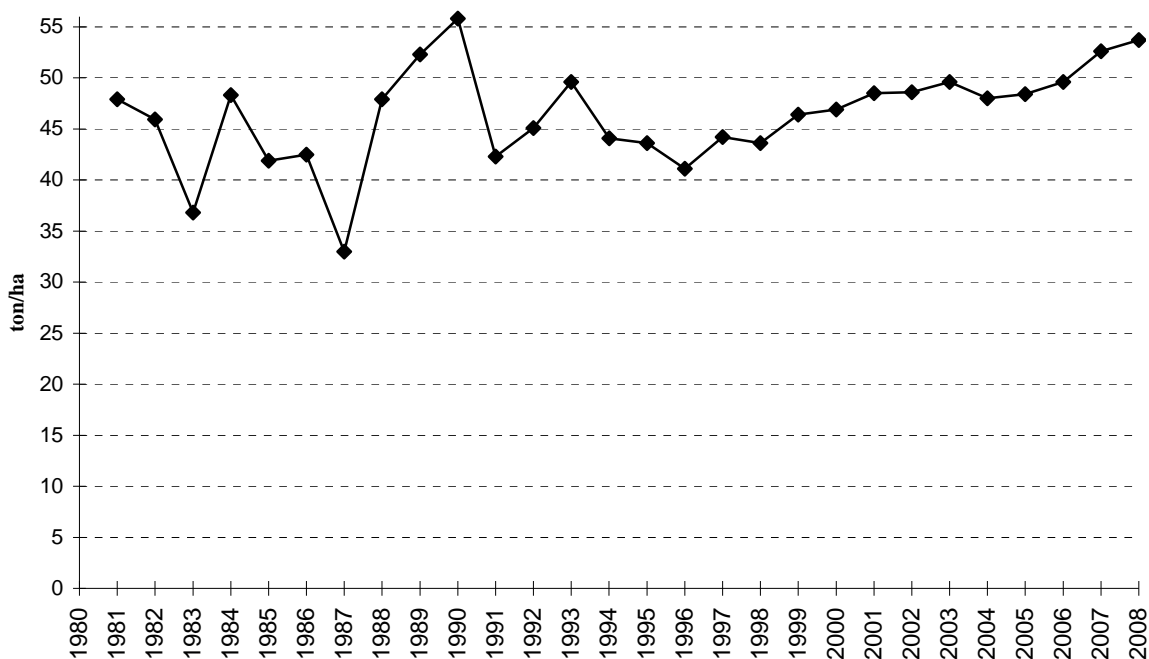

Figur 31 Sockerbetsodlingens utveckling 1980-2009, 1 000 ha
Development of sugar-beet cultivation 1980-2009, 1 000 ha

Källa: SCB, Nordic Sugar AB

9.2 Hektarskörd

Hektarskörden av sockerbeter uppgick 2008 till 53,7 ton, vilket är ca 6 % högre än det senaste femårsgenomsnittet och den högsta avkastningen sedan i början på 1990-talet. Högst rotskörd i de huvudsakliga odlingsområdena finns Skåne med 53,9 ton/hektar. Blekinge hade 51,2 ton/hektar och Halland 51,3 ton/hektar. Sockerhalten i 2008 års skörd uppgick till 17,4 procent. Motsvarande uppgifter för 2007 års odling uppgick till 52,6 ton/ha i sockerbetsavkastning och 17,7 procent i sockerhalt. Preliminära uppgifter från 2009 visar på att hektarskörden är 60,4 ton/ha. Sockerhalten uppgick till 17,9 procent.

Figur 32 Hektaravkastning sockerbeter 1980-2008, ton/ha

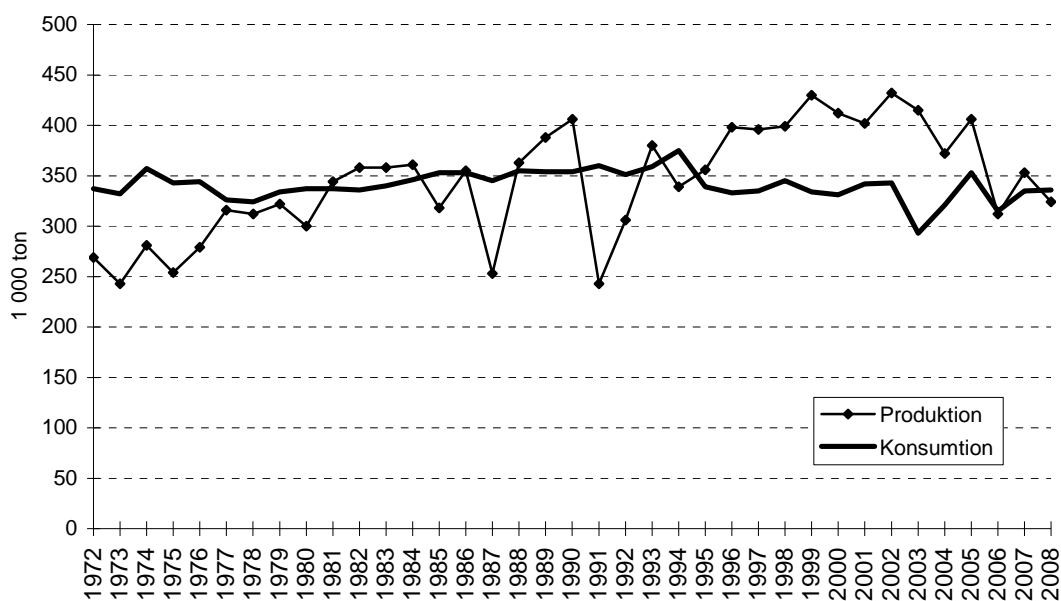
Sugar-beet yield per hectare 1980-2008, metric tons/ha

Källa: SCB, Jordbruksverket

För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 4.2) för sockerbeter 1995 till 46,8 ton/ha och för 2000 till 46,3 ton/ha respektive 49,12 ton/ha för 2008. Preliminära uppgifter från 2009 visar på att normskörden ökat till 51,7 ton/ha.

9.3 Totalskörd

Den totala kvantiteten betor 2008 uppgick till ca 2,0 miljoner ton. Det motsvarade en vitsockerskörd på 324 493 ton, vilket är en minskning med ca 8 procent jämfört med 2007. Förklaring till den lägre skörden 2008 beror på minskad areal som följd av minskad sockerkvot. Produktionen 2008 överskred återigen den nationella produktionskvoten av vitsocker (se avsnitt 9.7.1). Enligt uppgifter om den preliminära arealen för 2009 (se tabell 80) så verkar den öka till 39 894 ha.

Figur 33 Total produktion av vitsocker 1972/73-2008/09 (okt-sept), 1 000-tal ton

Total white sugar production 1972/73-2008/09 (Oct-Sept), 1 000 metric tons

Källa: Nordic Sugar AB, SCB, Jordbruksverket

I nedanstående tabell sammanfattas areal- och skördeutvecklingen för 1990 - 2009.

Tabell 80 Areal och produktion 1990-2009, ha, kg/ha, ton, ton/ha och %

Area and production 1990-2009, ha, kilos/ha, metric tons, metric tons/ha and %

År	Areal, ha	Hektaravkastning betor, kg/ha	Totalskörd betor, ton	Produktion vitsocker, ton	Sockerskörd, ton/ha	Sockershalt, %
1990	49 951	55 800	2 775 500	405 600	8,12	17,60
1991	38 502	43 200	1 627 700	243 700	6,33	17,73
1992	47 963	45 100	2 136 000	306 221	6,38	17,40
1993	51 287	49 600	2 534 000	380 703	7,42	17,83
1994	53 353	44 100	2 349 800	339 312	6,36	17,25
1995	57 518	43 600	2 478 500	356 971	6,21	16,47
1996	59 223	41 100	2 430 000	397 817	6,72	18,27
1997	59 654	44 200	2 639 000	396 350	6,64	17,46
1998	58 961	43 600	2 571 700	399 376	6,77	17,49
1999	59 310	46 400	2 753 000	430 506	7,25	17,53
2000	55 484	46 900	2 585 800	412 042	7,43	17,60
2001	54 543	48 500	2 643 500	401 511	7,36	16,75
2002	54 800	48 600	2 664 300	432 197	7,89	18,00
2003	50 100	49 600	2 484 400	416 003	8,30	18,16
2004	47 419	48 000	2 274 646	371 632	7,84	17,52
2005	49 182	48 400	2 381 200	406 408	8,26	18,40
2006	44 184	49 600	2 189 000	312 034	7,16	15,50
2007	40 682	52 600	2 137 700	353 540	8,69	17,66
2008	36 778	53 700	1 974 900	324 493	6,04	17,38
2009 prel.	39 894	60 400	2 410 000	403 000	10,1	17,9

Källa: Nordic Sugar AB, SCB, Jordbruksverket

9.3.1 Ekologisk odling

Arealen för ekologiskt odlade sockerbetor i Sverige framgår av följande tabell. Det statliga miljöstödet för denna odling uppgår till 2 200 kr/hektar. From 2006 odlas inte sockerbetor ekologiskt för sockerproduktion i Sverige beroende på lägre lönsamhet i den odlingen.

Tabell 81 Ekologisk odling i Sverige 1995-2008, ha och %
Organic cultivation in Sweden 1995-2008, ha and %

År	Areal, ha	Andel av total areal, %
1995	122	0,2
1996	145	0,2
1997	198	0,3
1998	342	0,6
1999	351	0,6
2000	426	0,8
2001	612	1,1
2002	540	1,0
2003	502	1,0
2004	319	0,7
2005	295	0,6
2006	0	0
2007	0	0
2008	0	0

Källa: Nordic Sugar AB

9.4 Förädling

Industrin omfattar numera endast ett sockerbruk i Örtofta (bruket i Köpingsbro lades ned 2006) samt ett raffinaderi i Arlov. Investeringar i bruket i Örtofta har genomförts, vilket innebär att bruket tillhör den större storleksklassen i EU. Bruket i Köpingsbro lades ned beroende på ändrade villkor i och med den nya sockerregleringen i EU (se avsnitt 9.7).

Fabrikstyp	Ort	Kapacitet, ca ton betor/dygn
Vitsockerbruk	Örtofta	18 000
Raffinaderi	Arlöv	Kapacitet, ca ton råsocker/dygn 850

9.5 Konsumtion

I nedanstående tabell redovisas konsumtionen i Sverige för perioden 1997/98 – 2008/09. Direktförbrukningen av socker (exklusive konsumtionen sockerinnehållet i importerade förädlade produkter) för skördeåret 2006/07 uppgick till ca 315 000 ton, vilket är knappt 40 000 ton lägre än föregående år. Preliminära uppgifter för 2007/08 och 2008/09 visar att direktförbrukningen har ökat till ca 335 000 ton. Den totala

konsumtionen (inklusive konsumtionen av sockerinnehållet i importerade förädlade produkter) 2006/07 är lägre än föregående år medan uppgifterna för 2007/08 och de preliminära för 2008/09 visar på en ökad total konsumtion som ligger i nivå med den totala konsumtionen för 2005/2006. Den låga konsumtionsnivån som redovisas för 2004/05 beror bl.a. på att en viss del av produktionen 2004/05 kom att omfattas av EU:s stödsystem när det gäller interventionslagring. Interventionslagring innebär uppköp av kommersiella lager som sedan säljs ut på marknaden igen av EU om efterfrågan finns. Utförsäljningar ifrån dessa svenska interventionslager har dock skett efter 2004/2005 som delvis förklarar att konsumtion ökat under 2007/2008 och 2008/2009. Den förhållandevis höga konsumtionen, totalt sett av socker i Sverige, beror på konsumtionen av bearbetade produkter med sockerinnehåll. Direktförbrukningen av socker (socker, sirap mm) har i genomsnitt för hela perioden (1997/98-2008/09) varit omkring 382 000 ton socker per år.

Tabell 82 Produktion, förbrukning och självförsörjningsgrad av socker, 1 000-tal ton (okt-sep år)
Production, consumption and self sufficiency level for sugar, 1 000 metric tons (oct-sept years)

	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 prel.	2008/09 prel.
Socker- produktion	396	430	398	402	415	432	416	372	406	312	353	324
Konsumtion	335	345	334	331	342	350	321	293	353	315	335	336
Självförsörj- ningsgrad (produktion jmf med konsumtion), procent	118	125	119	121	121	123	130	106	115	99	105	96,4
Konsumtion, kg/capita	37,9	39,0	37,7	37,3	38,4	39,2	35,8	35,5	38,7	34,3	36,2	36,3
Total konsumtion (inkl. sockerinne- hållet i importerade förädlade produkter)	373	378	375	371	393	405	380	351	406	369	392	391
Total konsumtion, (inkl. sockerinne- hållet i importerade förädlade produkter) kg/capita	42,2	42,7	42,3	41,8	44,1	45,3	42,4	38,9	44,5	40,2	42,4	42,2

Källa: Nordic Sugar AB avseende produktion, i övrigt Jordbruksverket/SCB

9.6 Sockerbetspriser i Sverige

All odling av sockerbetor i Sverige sker på kontrakt. Kontrakten tecknas mellan respektive odlare och Nordic Sugar AB. Varje odlare tecknar ett kontrakt för en viss mängd utvinnbart socker. Kvantiteten socker har fram t.o.m. odlingssäsongen 2005/06 delats upp på en A-kvot, en B-kvot och eventuellt en C-kvot (produktion över kvoten).

Fr.o.m. 2006/07 gäller att det endast finns en kvot genom att en sammanslagning av A- och B-kvoterna har skett. Produktion utöver kvoten benämns fr.o.m. 2006/07 utomkvotsocker.

Grundpriserna för sockerbetor (minimipriser) inom kvoten gäller vid en sockerhalt på 16 procent. Avdrag och tillägg görs beroende på lägre och högre sockerhalt (även andra kvalitetsaspekter medför avdrag eller tillägg i priset). Priset för sockerbetor som använts för att producera socker utöver kvoten har bestämts efter kampanjen och är beroende av vilket pris detta socker har kunnat säljas till.

Tabell 83 Betpriser i Sverige 1993/94-2009/10 kr/100 kg
Basic sugarbeet prices in Sweden 1993/94-2009/10 SEK/100 kilos

År	Grundpris ¹⁾ vid 16 % sockerhalt	År	Grundpris ¹⁾ vid 16 % sockerhalt
1993/94	28,85	2002/03	41,78
1994/95	28,85	2003/04	41,06
1995/96	43,63	2004/05	40,86
1996/97	39,06	2005/06	43,90
1997/98	40,09	2006/07	30,65
1998/99	40,90	2007/08	27,37
1999/00	39,40	2008/09	25,57
2000/01	45,73	2009/10	26,71
2001/02	43,73		

1) 1995/96 – 2005/06 sammanvägt minimipris för A- och B-betor, omräknat med gällande kurs den 1/10 i början av kampanjen. Fr.o.m 2006/07 gäller endast ett minimipris för kvotsocker, kurs 1/10.

Källa: Jordbruksverket

Av ovanstående tabell kan konstateras att i samband med EU-medlemskapet steg de svenska betgrundpriserna med ca 50 procent (de faktiska betpriserna till odlare är normalt högre än ovanstående minimipriser eftersom olika kvalitetstillägg tillkommer på betpriset). I tabell 84 nedan redovisas även vitsockerpriset i Sverige och av denna framgår att priset mot konsument steg med drygt 40 procent vid EU-inträdet.

Fr.o.m. 1 juli 2006 gäller ett nytt regelverk för sockersektorn samt även nya sockerbetspriser och priser mot industri inom EU. Dessa priser kommer successivt att sänkas fram till 2009/10. Den nya regleringen beskrivs i avsnitt 9.7.

Tabell 84 Vitsockerpris i bulk i Sverige 1994-1995, 2000-2009, kr/100 kg
Bulk white sugar prices in Sweden 1994-1995, 2000-2009, SEK/100 kilos

Period	Nordic Sugar AB:s listpriser i bulk
1994	
December	478,00
1995	
Januari	679,00
2000	
Januari	630,56
Juli	630,56
December	624,67
2001	
Januari	652,81
Juli	674,49
December	691,72
2002	
Januari	691,72
Juli	666,79
December	667,41
2003	
Januari	671,93
Juli	672,19
December	663,00
2004	
Januari	666,27
Juli	666,13
December	655,63
2005	
Januari	659,88
Juli	688,00
December	692,34
2006	
Januari	686,55
Juli	643,61
December	633,67
2007	
Januari	631,53
Juli	643,86
December	658,19
2008	
Januari	658,19
Juli	655,52
December	674,83
2009	
Januari	714,10
Juli*	730,12
December*	622,79

Källa: Nordic Sugar AB * Efter juni 2009 finns inte "bulkpriser" utan i stället anges vitsockerpriset för 1000 kg förpackningar.

9.7 Reglering i EU

Regleringen inom EU omfattar förutom socker, sirap och andra sockerlösningar även sockerbeter och sockerrör, melass, isoglukos, inulinsirap, konstgjord honung och betmassa. Från och med 1 juli 2006 gäller en ny reglering för sockersektorn inom EU. De huvudsakliga skillnaderna mot tidigare reglering är:

- Sammanslagning av A- och B-kvoter till en nationell kvot.
- Avskaffandet av begreppet C-socker. Socker som produceras över fastställd kvot benämns utomkvotsocker. Utomkvotsockret kan avsättas inom gemenskapen till den kemisk/tekniska industrin i EU.
- Införandet av referenspris i stället för interventionspris och en sänkning av detta stödpris genomförs.
- Införandet av ett enda betminipris eftersom endast en nationell produktionskvot för socker finns. Sänkning sker också av sockerbetspriserna.
- Begränsning av möjligheten att lämna socker för interventionslagring samt införs möjlighet att tillämpa ett stöd till privat lagring av socker.
- Kompensation till sockerbetsodlare för prissänkningen lämnas inom ramen för gårdsstödet. Kompensationen i Sverige fördelas både som en höjning av grundbeloppen (regionalisering) och som ett särskilt tilläggsbelopp till odlare med sockerkvot 2006. Kompensationen för socker är frikopplad från produktionskrav.
- Tillfälliga övergångsstöd införs för att underlätta omstruktureringen som väntas ske i EU i och med prissänkningarna. Stödet för omstrukturering finansieras via en tillfällig omstruktureringsavgift som belastar produktionskvoterna.

9.7.1 Produktionskvoter och produktionsavgifter

All produktion av socker, isoglukos och inulinsirap är kvoterad inom EU. Dessa produktionskvoter är nationella och regleringens olika stöd som till exempel exportbidrag och produktionsbidrag kan erhållas för denna produktion. Varje medlemsland har en nationell kvot som tilldelas godkända sockerföretag inom respektive land. De nationella kvoterna kan inte flyttas över landsgränserna.

Produktionskvoterna består fr.o.m. den 1 juli 2006 av *en nationell produktionskvot* för respektive sötmedelsslag. Produktion över den fastställda kvoten benämns *utomkvotsocker*. Den del av utomkvotsockret som används för den kemiska-tekniska industrin benämns *industrisocker*. Den del av utomkvotsockret som inte används eller överlagras benämns *överskottssocker*. Överskottssockret belastas med en överskottsavgift för att förhindra överskottsproduktion inom EU.

T.o.m. fanns 2005/06 en A-kvot och en B-kvot. Produktionen därutöver benämndes C-socker för vilket inget stöd kunde erhållas. Finansiering av regleringens olika stöd har t.o.m. 2005/06 delvis skett genom att industri och odlare betalat in fastställda produktionsavgifter. För 2004/05 uppgick dessa avgifter för sockerproduktion till 12,638 euro/ton för socker inom A-kvoten och till 236,963 euro/ton för socker inom B-kvoten. Utöver dessa avgifter fanns också en möjlighet att ta ut så kallade tilläggsavgifter om produktionsavgifterna inte räckte för att täcka kostnaderna som

uppstod i regleringen. I Sverige inbetalades totalt ca 133 miljoner kronor i produktionsavgifter 2004/05. För 2005/06 återbetalades ca 12 miljoner kronor till industrin eftersom den slutliga avgiftsnivån blev mycket lägre än vad som täcktes av förskottsbetalningar från industri och odlare (den lägre nivån beror framförallt på att en kvotreduktion genomfördes, se nedan).

I den nya regleringen har kopplingen mellan finansiering och produktionsavgifter brutits. I stället måste varje sockerföretag och dess odlare tillsammans betala en avgift på 12 euro/ton socker- och inulinsirapskvot varje år. Motsvarande avgift för företag med isoglukoskvot är 6 euro/ton kvot och år. Avgiften ska betalas oavsett vilka kostnader som uppstår i regleringen.

I tabell 86 framgår de olika medlemsländernas fastställda kvoter för socker, isoglukos och inulinsirap. Dessa kvoter har justerats till nuvarande nivå, dels beroende på att företagen med kvot i de olika medlemsländerna har köpt till en kvot (tilläggskvot) och dels pga. rätten att sälja kvot som en del i omstruktureringsprogrammet (se avsnitt 9.7.8).

Om den strukturella balansen på EU-marknaden innebär att stödprisnivån (referensprisnivå) inte kan upprätthållas eller om problem uppstår med WTO-åtagandet avseende subventionerad export reduceras kvoterna för ett år i taget. Nedanstående tabell redovisar när detta har inträffat

Tabell 85 Reducering av produktionskvoter för i EU-25

Reduction of Sugar and isoglucose production quotas, metric tons

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Kvot reduktion socker, ton	478 277	0	829 988	206 646	0	1 805 961	1 803 189	2 012 058
Kvot reduktion isoglukos, ton	9 351	0	17 173	4 291	0	52 570	338 087	0
Kvot reduktion inulinsirap, ton	10 592	0	18 314	4 576	0	10 387	¹⁾	¹⁾
Totalt	498 220	0	847 161	215 513	0	1 868 919	2 141 266	2 012 058

¹⁾ Produktionskvoten för inulinsirap har upphört i och med omstruktureringsfondens stödmöjlighet vid nedläggning.

För 2007/08 har de totala nationella kvoterna reducerats i ett första steg med totalt ca 2 miljoner ton för EU-25 beroende på överskottsproblem. Året efter genomförda kvotreduceringar återgår produktionskvoterna till sin fastställda nivå vilken återges i tabell 86. Den reducerade mängden kvot ett givet år räknas dessutom som en del av nästa års kvotproduktion eller så kan det i vissa fall betraktas som industrisocker. Hela arrangemanget med reduktion av kvoter benämns som återtag i den nya regleringen. För

2008/09 skedde inga återtaganden.

Tabell 86 Produktionskvoter socker och isoglukos 2009/10, ton
Sugar and isoglucose production quotas 2009/10, metric tons

Land	Socker Landskvot	Isoglukos Landskvot
Danmark	372 383,0	0
Tyskland	2 898 255,7	56 638,2
Grekland	158 702,0	0
Spanien	498 480,2	53 810,2
Frankrike (exkl. DOM)	2 956 786,7	0
Franska utomeuropeiska departementen	480 244,5	0
Irland	0	0
Italien	508 379,0	32 492,5
Nederländerna	804 888,0	0
Österrike	351 027,4	0
Portugal (exkl. Azorerna)	0	12 500,0
Azorerna	9 953,0	0
Finland	80 999,0	0
Sverige	293 186,0	0
Belgien	676 235,0	114 580,2
Luxemburg	0	0
Förenade kungariket	1 056 474,0	0
Polen	1 405 608,1	42 861,4
Ungern	105 420,0	220 265,8
Tjeckien	372 459,3	0
Slovenien	0	0
Estland	0	0
Slovakien	112 319,5	68 094,5
Litauen	90 252,0	0
Lettland	0	0
Cypern	0	0
Malta	0	0
Bulgarien	0	89 198,0
Rumänien	104 688,8	0
EU-27	13 336 741,2	690 440,6

Källa: EU-kommissionen

9.7.2 Administrativt fastställda priser

Inom regleringen har olika priser fastställts som utgör grunden för olika stöd inom sektorn. *Referenspriset*, vilket bl.a. används som utgångspunkt vid försäljning av överskott till interventionsorgan, kan beskrivas som lägsta marknadspris inom EU. Utifrån detta pris fastställs också ett *minimipris* för sockerbetor. Minimipriset får inte understigas och gäller vid 16 procent sockerhalt (tillägg respektive avdrag på priset görs

beroende på den faktiska sockerhalten i betorna). De olika priserna och dess förändring i och med ny reglering fr.o.m. den 2006/07 framgår av nedanstående tabell.

Tabell 87 Fastställda stödpriser, euro/ton

Stipulation of support prices, EUR/tonne

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 och framåt
Referenspris, vitsocker	631,9	631,9	541,5	404,4
Referenspris, råsocker	496,8	496,8	448,8	335,2
Minimipris, sockerbetor	32,86	29,78	27,83	26,29

I nedanstående tabell sammanfattas de priser (exkl. interventionspriset för råsocker som uppgick till 523,7 euro/ton) fram till och med 2005/06, vilket är det sista året innan den nya marknadsregleringen träder i kraft. I den gamla regleringen fanns, som förut nämnts, två olika produktionskvoter (A-kvot och B-kvot) med olika sockerbetpriser.

Tabell 88 Administrativa priser i EU t.o.m. 2005/06, euro/100 kg och euro/ton

Administrative prices in the EU, EUR/100 kilos and EUR/metric ton

Period	Interventionspris, vitsocker, euro/100 kg	Minimipris A-betor, euro/ton	Minimipris B-betor, euro/ton
2005/06	63,19	47,21	47,21
2004/05	63,19	46,72	28,84
2003/04	63,19	46,72	33,99
2002/03	63,19	46,72	37,48
2001/02	63,19	46,72	28,84
2000/01	63,19	46,72	36,83
1999/00	63,19	46,72	28,84
1998/99	63,19	46,72	28,84
1997/98	63,19	46,72	29,14
1996/97	63,19	46,72	29,32

Källa: EU-kommissionen

9.7.3 Industrisocker

Den kemiska industrin inom gemenskapen likställs med motsvarande industri utanför EU genom att den kan erhålla socker som råvara vid tillverkning av vissa kemiska produkter till i princip världsmarknadspris. I huvudsak har detta skett t.o.m. 2005/06 genom att ett produktionsbidrag har beviljats som har sänkt råvarukostnaden ner till världsmarknadsprisnivå. Produktionsbidragets totala storlek i Sverige för 1996 – 2005, framgår av tabell 89. För nivåerna på produktionsbidraget i EU, se tabell 90.

Totalt för 2004/05 utbetalades 4,1 miljoner kronor i Sverige. Föregående regleringsår utbetalades 6,3 miljoner kronor. Det är i huvudsak till läkemedelsindustrin som produktionsbidraget utbetalas. Den minskning som inträffat sedan 1997/98 beror på att

företag som förut använde socker i sin tillverkning av vissa kemisk/tekniska produkter har bytt råvarukälla och använder numera stärkelse i stället. En viss ökning av produktionsbidraget skedde dock under 2002/03 – 2003/04 beroende framförallt på höjda produktionsbidrag p.g.a. lägre världsmarknadspriser. Högre världsmarknadspriset 2004/05 har gett en lägre totalkostnad. Minskningen i kostnader fortsatte under 2005/06 beroende på fortsatt hög världsmarknadsprisinivå. Utnyttjande av produktionsbidrag har hittills inte skett sedan sockerreformen genomfördes eftersom industrisocker används av den kemiska industrin i i stället. Om det inte finns något industrisocker till konkurrenskraftiga priser kan dock produktionsbidrag och även tullfria importkvoter av socker komma att beviljas.

Tabell 89 Utbetalda produktionsbidrag i Sverige 1996/97-2005/06, miljoner kr

Production aid paid in Sweden 1996/97-2005/06, mill. SEK

År	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Milj. Kr	10,4	4,2	3,2	4,7	5,1	1,9	7,4	6,3	4,1	1,9

Källa: Jordbruksverket

Tabell 90 Produktionsbidrag i EU, euro/100 kg och kr/100 kg

Production aid in the EU, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Period	Euro/100 kg	Sek/100 kg, valutakurs per den 1: e i perioden
2003		
Januari	40,610	370,65
Februari	40,966	378,26
Mars	39,525	364,51
April	40,754	373,94
Maj	41,622	379,46
Juni	42,632	388,50
Juli	44,398	408,33
Augusti	44,221	408,17
September	43,237	396,54
Oktober	43,887	398,71
November	45,510	412,91
December	46,208	416,74
2004		
Januari	45,448	411,30
Februari	46,618	429,73
Mars	46,411	429,35
April	45,414	419,35
Maj	43,181	394,78
Juni	43,060	391,93
Juli	43,062	395,36
Augusti	41,257	380,03
September	40,388	369,02

Period	Euro/100 kg	Sek/100 kg, valutakurs per den 1: e i perioden
Oktober	40,118	362,22
November	39,120	348,37
December	39,480	352,94
2005		
Januari	38,829	349,62
Februari	38,519	350,54
Mars	34,203	309,67
April	33,012	302,44
Maj	31,805	292,30
Juni	33,848	309,47
Juli	33,17	313,67
Augusti	31,325	294,31
September	34,551	322,48
Oktober	33,838	314,68
November	33,715	321,88
December	33,550	319,18
2006		
Januari	31,180	293,32
Februari	30,408	280,71
Mars	26,917	254,02
April	23,731	223,83
Maj	21,902	203,80
Juni	21,564	199,74

Källa: EU-kommissionen. Inga produktionsbidrag har fastställts efter juni 2006

9.7.4 Importtullar och förmånsimport

Gränsskyddet inom EU består av fasta tullar och eventuella tilläggstullar. Dessa tillkom i samband med att WTO-avtalet trädde i kraft den 1 juli 1995. Den bundna WTO-tullen för vitsocker uppgick till 524 euro/ton 1995/96 och reducerades till 419 euro/ton för 2000/01. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tullnivån enligt 2000/01.

Vid import av så kallat AVS-socker (socker från vissa afrikanska, stilla havs- och karibiska stater) gäller dock att inga avgifter erläggs vid import. Detta system är ett speciellt avtal som EU har med dessa stater. Totalt AVS-socker (inklusive socker från Indien) som är föremål för denna förmånsbehandling uppgår till ca 1,3 miljoner ton. Utöver denna avgiftsfria import kan (om så skulle krävas) en särskild kvot av särskilt AVS-socker importeras till reducerad avgift. AVS-avtalet kommer dock att upphöra from den 30 sep 2009 och ersättas av EPA-avtal (Economic Partnership Agreements) som EU har ingått med AVS-länder. EPA-avtalet omfattar inte bara socker utan även andra jordbruksprodukter som AVS-länderna ska kunna exportera tullfritt till EU.

Det har också beslutats att import från de 49 minst utvecklade länderna (MUL-länder) ska förmånsbehandlas. Tullarna för socker ska reduceras successivt med början år 2006 (reduceringstakten blir 20 procent, 50 procent samt 80 procent) för att vara helt

upphävda den 1 juli 2009. Parallellt med denna nedtrappning av tullarna öppnades för MUL-länderna en tullfri importkvot om 74 185 ton råsocker med början den 1 juli 2001. Denna kvot ska fram till 2009 ökas med 15 procent varje år.

Ytterligare förmånsbehandlad import gäller för en mindre kvantitet av socker och vissa blandningar från ULT-länderna (utomeuropeiska länder och territorier) samt för vissa Balkanländer som Serbien, Montenegro, Kroatien, Makedonien, Bosnien-Hercegovina och Albanien som har rätt till att exportera egenproducerat socker utan att några tullar ska gälla vid införandet till EU.

9.7.5 Exportbidrag

Möjlighet till att exportera överskott från gemenskapen ges i form av exportbidrag. Exportbidragen fastställs dels genom veckovisa anbudsomgångar och dels månadsvis av kommissionen genom ett fast beräkningssätt. Via de veckovisa anbudsomgångarna sker den största exporten medan de fasta bidragen är mer till för mindre kvantiteter. Enligt WTO-avtalet finns både kvantitativa och budgetmässiga begränsningar vad beträffar export med bidrag under WTO-avtalets period. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tills vidare åtaganden gjorda för 2000/01.

Tabell 91 Tillåten exportkvantitet och belopp enligt WTO-avtalet, 1 000-tal ton och miljoner euro
WTO-ceilings for the EU in quantity and aid amount, 1 000 metric tons and mill. EUR

	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09
Kvantitet, 1000 ton	1 330	1 273	1 273	1 273	1 273	1 273	1 273	1 374	1374	1374
Utfall, 1000 ton	975	882	1 052	600	690	1 135	1 215	1 337	1)	1)
Belopp, milj. euro	546	499	499	499	499	499	499	514	514	514
Utfall, milj. euro	472	372	483	292	339	469	443	470	1)	1)

Källa: EU-kommissionen och WTO. P.g.a. av utvidgningen har EU:s åtaganden höjts mellan 2005/06 och 2006/07 till 1,374 miljoner ton resp. 513,9 miljoner euro. 1) Ej tillgänglig

Fram till 2001/02 var det inte några problem för EU att respektera exportåtagandet. Som förut nämnts reducerades också produktionskvoterna under perioden 2000/01 – 2007/08 får att på så sätt lättare kunna respektera WTO-åtagandet. Tidigare är det beloppstaket som visat sig ha störst begränsningseffekt men numera är även kvantitetstaket en begränsning då all export ifrån EU (oavsett om den erhåller exportbidrag eller ej) ska betraktas som subventionerad enligt WTO. WTO anser att en korssubvention föreligger för EU-socker eftersom det finns två prisnivåer, en för kvotsocker och en för utomkvotsocker. I takt med att de nya prissänkningarna börja gälla i den nya regleringen förväntas produktionen inom EU minska och därmed minskar även behovet att med hjälp av bidrag exportera överskott ut ur EU.

Tabell 92 Exportbidrag för vitsocker, euro/100 kg
White sugar export refunds, EUR/100 kilos

Period	Anbudsberoende exportbidrag i mitten av varje månad	SEK/100 kg, valutakurs i mitten av varje månad
2000		
Januari	52,940	458,99
Mars	51,734	435,08
Maj	48,207	398,19
Juli	45,063	371,77
September	39,195	330,81
December	42,558	365,57
2001		
Januari	43,573	
Mars	45,960	386,471
Maj	42,019	420,396
Juli	37,458	345,014
September	41,453	397,580
December	42,160	399,01
2002		
Januari	39,678	365,12
Mars	43,403	396,42
Maj	46,042	427,71
Juli	47,896	441,98
September	48,570	449,15
December	46,607	424,45
2003		
Januari	47,140	432,45
Mars	47,670	438,83
Maj	49,930	457,25
Juli	49,549	453,20
September	51,600	472,46
December	51,850	466,24
2004		
Januari	53,164	487,19
Mars	50,557	467,97
Maj	49,401	452,71
Juli	47,100	433,11
September	46,100	420,32
December	46,014	415,69
2005		
Januari	42,899	387,31
Mars	38,396	349,48
Maj	40,811	376,62
Juli	37,900	354,93
September	41,250	385,25
December	37,750	356,13

Period	Anbudsberoende exportbidrag i mitten av varje månad	SEK/100 kg, valutakurs i mitten av varje månad
2006		
Januari	29,908	279,26
Mars	29,800	278,94
Maj	27,802	261,03
Juli	28,424	261,700
September	32,813	303,21
December	29,338	265,79
2007		
Januari	29,766	268,62
Mars	26,793	248,57
Maj	35,085	321,29
Juli	39,313	364,25
September	40,545	380,39
December	37,062	347,55
2008		
Januari	35,033	330,04
Mars	32,947	311,37
Maj	33,848	315,26
Juli	29,036	274,08
September	23,951	227,59
Oktober -	0	0

Källa: Kommissionen

9.7.6 Intervention och privat lagringsstöd

Intervention, det vill säga uppköp av överskott till garanterade priser av medlemsländernas interventionsorgan hade inte förekommit sedan en mindre kvantitet på 1980-talet lämnades för interventionslagring. Intervention i större skala inträffade dock 2004/05. Totalt har drygt 1,9 miljoner ton accepterats för interventionslagring. Genom kontinuerliga utförsäljningar från lagren återstår (t.o.m. juni 2008) dock en mindre kvantitet som uppgår till ca 380 000 ton. De största lagren återfinns i Italien med ca 245 000 ton, i Sverige med ca 25 000 ton råsocker (i övriga EU-länder lagras vitsocker), i Slovakien och Tjeckien med drygt 30 000 ton vitsocker vardera.

Inköp till interventionslagring är fr.o.m. 1 juli 2006 maximerad till högst 600 000 ton per år i EU och det pris som gäller vid uppköp för interventionslagring uppgår till 80 % av gällande referenspris. Möjligheten till interventionslagring kommer att upphöra efter 2009/10. Det privata lagringsstödet (lagring hos tillverkaren/säljaren utan att äganderätten ändras) som införs fr.o.m. 1 juli 2006 kommer att aktiveras om marknadspriserna är låga (80 % av gällande referenspris) och att de förväntas vara detta under en längre tid, vilket hittills inte har inträffat.

9.7.7 EU:s regleringsekonomi på sockerområdet

I tabell 93 redovisas sockerregleringens faktiska inkomster och utgifter för 1998/99-2006/07

Tabell 93 Sockerregleringen i EU 2000/01-2008/09, miljoner euro
EU sugar Common Market Organisation 2000/01-2008/09, mill. EUR

Intäkt/Utgift	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Intäkter¹⁾									
Produktionsavgift	505,0	768,1	472,1	559,6	790,3	100,6	0	155,4	132,6
Tilläggsavgift	0,0	63,9			133,6				
Tillgodohavande	0,0	0,0				123,0			
Lagringsavgift ²⁾	275,0	-31,3							
Budgetmedel ³⁾	<u>717,2</u>	<u>595,3</u>	<u>805,3</u>	<u>856,1</u>	<u>806,0</u>	<u>1 296,4</u>	<u>455,5</u>	<u>320,2</u>	<u>13,7</u>
TOTALT	1 497,2	1 396,0	1 277,4	1 415,7	1 729,9	1 520,7	455,5	475,6	146,3
Utgifter⁴⁾									
Exportbidrag	1 008,2	1 168,2	1 021,4	1 125,3	1 221,7	1 116,9	509,3	501,4	179,0
Lagerersättning ³⁾	281,4	16,6							
Produktionsbidrag	133,7	156,7	200,2	239,3	270,1	215,0	24,0	0,4	0,04
Offentlig lagring						134,5	-87,0	-26,7	-32,9
Övrigt, raffineringstödd m.m.)	74,7	54,1	55,4	56,8	301,1	54,3	9,2	0,5	0,17
Återkrav m.m.	<u>-0,8</u>	<u>0,4</u>	<u>0,4</u>	<u>-5,7</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2,0</u>
TOTALT	1 497,2	1 396,0	1 277,4	1 415,7	1 792,9	1 520,7	455,5	475,6	146,3

1) Juli/juni år

2) Tillgodohavande från lagerersättningsystemet som upphörde efter 2001/02 redovisas här som negativt eftersom ett motsvarande avdrag gjordes på inbetalade produktionsavgifter

3) Egen beräkning, uppskattad beroende på olika tidsperioder för intäkter och utgifter

4) Okt / okt år

Källa: EU-kommissionen

Av tabellen framgår att den dominerande utgiftsposten för socker är beviljade exportbidrag. Dessa utgifter täcks till viss del av inbetalade produktions- och tilläggsavgifter inom gemenskapen. Utgifterna för 2006/07 beräknas bli betydligt lägre än föregående år beroende främst på att kostnaderna för exportbidragen blev lägre i och med prissänkningar och minskat behov av exportbidrag i och med reformen som gäller fr.o.m 2006/07. Tillfälligt för 2006/07 behövde ej heller sockerföretagen och sockerbetsodlare betala några produktionsavgifter beroende på det nya regelverket fr.o.m. 1 juli 2006. Produktionsavgifter kommer dock fr.o.m 2007/08 att även i fortsättningen tas ut av sockerföretag och sockerbetsodlare, men dessa kommer ej längre finansiera några särskilda kostnader inom sockerregleringen. Inkomsterna ska i stället

ses som årlig avgift som ger producenten rätt till att producera socker inom en viss kvotnivå. Inkomsterna från produktionsavgifterna hänförs direkt till EU-budgetens inkomstsida.

Den största budgetutgiften framöver kommer troligen inte längre att vara exportbidrag beroende på reformens effekter. Den största budgetposten blir i stället den kompensation som utbetalas till odlarna för den prissänkning som sker. Sverige har valt att fördela en del av kompensationen dels på all åkermark och betesmark, vilket innebär att grundbeloppen höjts samt att en del av kompensationen (tilläggsbelopp) enbart gavs till sockerbetsodlare med sockerkvot. Grundbelopp och tilläggsbelopp kommer att justeras i takt med att prissänkningar sker enligt reformen (t.o.m. 2009/10). Kompensationen är vidare frikopplad vilket innebär att det inte finns något produktionskrav för att erhålla kompensationen. Andra villkor (olika skötselvillkor m.m.) gäller dock om ingen produktion sker och kompensation erhålls.

Nedanstående tabell redovisar stödbelopp inom gårdsstödet till följd av sockerreformen.

Tabell 94 Nya stödbelopp beroende på sockerreformen, euro/ha

Region	Grundbelopp 2009, euro/ha	Tilläggsbelopp 2006/07, euro/ton socker	Tilläggsbelopp 2007/08, euro/socker	Tilläggsbelopp 2008/09, euro/ton socker	Tilläggsbelopp 2009/10 och framåt, euro/ton socker
1	276,33	10,1	24,2	38,4	45,9
2	238,94	17,7	31,8	46,0	53,5
3	200,27	17,7	31,8	46,0	53,5
4	157,66	17,7	31,8	46,0	53,5
5	125,68	17,7	31,8	46,0	53,5

9.7.8 Tillfälligt omstruktureringsstöd

Beroende på reformens förhållandevis stora stödprissänkning har betydande produktionsminskningar skett inom EU. Olika stödåtgärder har därför beslutats för att underlätta för omstruktureringen. En särskild omstruktureringsfond har inrättats och de olika stödåtgärderna inom denna fond framgår av nedanstående redovisning.

9.7.8.1 Tillfällig omstruktureringsfond

Ett fyraårigt uppköpsprogram av sockerkvoter införs inom omstruktureringsfonden. Sockerkvoter kan avsägas av företagen och därmed kan produktionskapacitet försvinna inom EU, vilket är ett av syftena med sockerreformen. Ersättning för avsagda kvoter betalas ut till företagen. Stödbeloppen betalas ut under perioden 2006/07 – 2009/10 och varierar mellan 182 euro/ton och 730 euro/ton per avsagd sockerkvot. Stödets storlek varierar beroende på när avsägelse sker, under vilka villkor nedläggning av fabriker sker (helt eller delvis) samt om hela eller delar av sockerkvoten avsägs. Maximalt 10 % av stödet ska reserveras för odlare och maskinföretag som har sin verksamhet inom sockerbetsodling. Nedanstående medlemsländer har hittills deltagit i omstruktureringsfonden och avsagt sig produktionskvoter.

Tabell 95 Inlämnade produktionskvoter, ton

Land	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10	
	Socker	Inulin-sirap	Socker	Iso-glukos	Socker	Iso-glukos	Socker	Iso-Glukos
Danmark			80 083					
Tyskland			757 199					
Grekland				20 636 ¹⁾	158 800			
Spanien	93 119		256 578	3 000	16 679	5 000		69 613
Frankrike		24 521	683 655			27 664	132 106	
Irland	199 260 ¹⁾							
Italien	778 737		245 467	4 192,5	24 861			
Nederländerna		80 950	126 547	14 563 ¹⁾				
Österrike			54 785					
Portugal (exkl. AZ)	35 218		15 000 ¹⁾	2 047,8				
Finland			9 001	18 999 ¹⁾	56 087			
Sverige	42 562		50 236					
Belgien (Lux noll kvot)		215 247	206 066					
Förenade kungariket			165 000					43 592 ¹⁾
Polen			366 869					
Ungern			193 171		108 093			
Tjeckien					102 473			
Slovenien					52 973 ¹⁾			
Estland								
Slovakien			33 584		70 133			
Litauen			20 758					
Lettland					66 505 ¹⁾			
Cypern								
Malta								
Bulgarien			4 752					
Rumänien			4 475					15 879 ¹⁾
Totalt	1 148 896	320 718¹⁾	3 273 266	60 569	676 103	32 664	132 106	129 084

¹⁾ Hela produktionskvoten har därmed avsakts.

Källa: EU-kommissionen

Omstruktureringsfonden finansieras av en avgift som tas ut på alla produktionskvoter. Avgiften uppgår till 126,4 euro/ton för 2006/07, till 173,8 euro/ton för 2007/08 samt 113,3 euro/ton för 2008/09. Avgiften inbetalas av industri och odlare genom att ett avdrag motsvarande avgiften görs ifrån referenspriset.

9.7.8.2 Tillfälligt diversifieringsstöd

Under perioden 2006/07 – 2009/10 utgår ett extra stöd för diversifieringsåtgärder till de områden där kvotnedläggningar har genomförts. Stödbeloppet uppgår till 109,5 euro/ton avsågd sockerkvot de första två åren och till 93,8 euro/ton det tredje året samt till 78,0 euro/ton det fjärde året. Dessa stödnivåer kan ökas med 50 %, 75 % respektive 100 % beroende på hur mycket kvot som avsågs i det berörda landet. Stödet kan erhållas för olika diversifieringsåtgärder som medlemsländerna ska fastställa. Bland annat avses åtgärder enligt förordningen 1698/05 för landsbygdsutveckling. Exempel på stödåtgärder under axel I i denna förordning är förbättrad konkurrenskraft inom jord- och skogsbruk och inom axel III finns åtgärder som syftar till livskvalitet och diversifierad ekonomi på landsbygden.

9.7.8.3 Ytterligare stödåtgärder

Ett tillfälligt produktionskopplat stöd till sockerbetsodlare under fem år inom perioden 2006/07 – 2013/14 är möjligt om kvoten för socker har avsågts/lagts ned med mer än 50 % i ett land. Stödet motsvarar 30 % av inkomstförlusten för odlaren som uppkommit pga. prissänkningen. Detta stöd kommer att ingå som ett extra anpassningsstöd inom regelverket för gårdsstödet där kompensationen motsvarande 60 % respektive 64,2 % av stödprissänkningen också ingår.

Sverige har rätt till ett stöd på 5 miljoner euro till sockerbetsodlare på Gotland och Öland när dessa upphör att odla sockerbetor för sockerproduktion. Det är dock möjligt att odla sockerbetor för andra ändamål. Österrike har rätt till 9 miljoner euro för investeringar gällande betuppsamlingsställena.

Heltidsraffinaderier i EU som raffinerar råsocker till vitsocker kan erhålla ett övergångsstöd på totalt 150 miljoner euro under perioden 2006/07 – 2009/10.

Underskottsländerna Finland, Irland, Portugal, Spanien och Storbritannien som hade en högre garanterad prisnivå än övriga medlemsländer i den gamla regleringen har rätt till en ytterligare stödsumma under fem år som motsvarar 60 % av tidigare höjning av garanterade prisnivån för dessa länder.

9.8 Areal och sockerproduktion i EU

Den största produktionen av socker inom EU finns i Frankrike, Tyskland och Polen. Dessa tre länder producerar omkring hälften av den totala produktionen i de tjugosju medlemsländerna. Därutöver tillhör även Italien, Spanien och Storbritannien de större producentländerna. Sverige tillsammans med bland andra Finland och Grekland samt de övriga nya medlemsländerna tillhör de mindre producenterna inom EU, vilket också framgår av tabell 96. Skörden för 2005/06 var förhållandevis hög beroende på att höga hektarskörden uppnåddes förklarar det relativt goda skördeutfallet. Skörden 2006/07 minskade betydligt och uppgick till ca 17 miljoner ton. Ogynnsam väderlek i vissa delar av Europa samt att flera medlemsländer har avsågt sig produktionskvoter (se tabell 95) är förklaringar till den lägre skörden. Under de två senaste produktionsåren har skörden minskat ytterligare och skörden för 2008/2009 uppgick till ca 15 milj ton.

Tabell 96 Areal och produktion av socker (inklusive från melass och uttryckt som vitsocker) 2005/06-2008/09, ha och ton

White sugar area and production 2005/06-2008/09, ha and metric tons

Land	2005/06		2006/07		2007/08		2008/09	
	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod 1 000 ton
Danmark	47	475	42	375	39	380	36	397
Tyskland	419	4 040	360	3 262	391	3 906	364	3 638
Grekland	42	310	27	197	14	78	14	100
Spanien	102	1 083	104	1 040	60	711	51	608
Frankrike	340	4 140	276	4 173	265	4 620	242	4 024
Irland	31	205	0	0	0	0	0	0
Italien	253	1 804	92	657	86	700	65	455
Nederländerna	91	976	83	872	70	908	64	904
Österrike	44	489	39	408	37	379	33	439
Portugal	4	37	2	25	2	14	0	0
Finland	31	179	24	130	16	101	14	70
Sverige	48	406	44	314	40	354	37	327
Belgien	87	925	84	856	85	875	60	725
Storbritannien	126	1 341	107	1 157	107	1 049	102	1 150
Lettland	14	71	11	43	0	0	0	0
Litauen	21	126	17	97	15	125	9	64
Polen	278	2 054	240	1 706	215	1 919	176	1 366
Tjeckien	63	559	56	470	44	354	40	415
Slovakien	30	238	29	217	19	146	11	109
Ungern	58	491	46	349	35	226	17	104
Slovenien	5	47	7	43	0	0	0	0
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0	0	0	0	0
Cypern	0	0	0	0	0	0	0	0
Rumänien	19	72	29	119	22	80	19	105
Bulgarien	1	2	2	5	0	0	0	0
Totalt	2 154	20 070	1 721	16 515	1 562	16 925	1 354	15 000

Källa: CEFS Sugar statistics 2009

Av tabell 97 framgår att konsumtionen inom EU har varit oförändrad under en längre tid men att en viss ökning kan noteras för de senare åren. Innan Sverige, Finland och Österrike blev medlemmar var konsumtionen i EU-12 drygt 11,6 miljoner ton. I samband med utvidgningen till tjugofem medlemsländer uppgår konsumtionen i EU-25 till 15 - 16 miljoner ton årligen. För 2006/07 som dels är ett utvidgat regleringsår som

omfattar 15 månader i stället för normala 12 månader (2006/07 är ett övergångsår p.g.a. reformen som beslutades den 1 juli 2006) och dels i och med den senaste utvidgningen med Bulgarien och Rumänien beräknas konsumtionen uppgå till ca 20 miljoner ton för 2006/07. För 2007/08 är konsumtionen av kvotsocker preliminärt beräkna till ca 16,5 milj ton, vilket är lägre än föregående år beroende på återgång till ett normalt regleringsår med 12 månader.

Tabell 97 Konsumtion av vitsocker 2002/03-2009/10, 1 000-tal ton

White sugar consumption 2002/03-2009/10, 1 000 metric tons

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 prel.	2009/10 prognos
EU-27	15 369	16 020	15 360	15 532	20 265¹⁾	16 310	16 500	16 500

Källa: EU-kommissionen

1) Omfattar 15 månader

I nedanstående tabell redovisas skillnaden i den industristruktur som finns i de nya medlemsländerna (EU-12) jämfört med de gamla EU-länderna (EU-15). Rationaliseringen mot större sockerbruk fortsätter i och med den omstrukturering som sker inom sektorn (se avsnitt 9.7.8.), antalet sockerbetsbruk har minskat från drygt 200 för 2003/2004 till 108 stycken för 2008/2009. Produktionen av sockerbetor i EU sker till ca 85 procent i EU-15. Generellt är fabrikskapaciteten i de nya medlemsländerna endast en tredjedel av den i de gamla medlemsländerna. De största fabriker i EU-15 har en dygnskapacitet på över 15 000 ton/betor dygn. I de nya medlemsländerna finns ingen fabrik med dygnskapacitet på över 15 000 ton/betor per dygn.

Tabell 98 Industristruktur för sockerbetsproduktion i EU-27 2008/09

Industry structure for sugar beet production in EU 2008/09

	Antal sockerbetsbruk	Produktion av sockerbetor (1 000 ton)	Beräknad fabrikskapacitet (1 000 ton/år)	Areal för sockerbets- produktion (1000 ha)
EU-15	73	12 837	176	1 082
EU-12	35	2 163	62	271
EU-27	108	15 000	139	1 353

Källa: CEFS, egen beräkning.

I tabell 99 redovisas dels import och export av socker och dels handeln mellan EU-länderna. Den störste exportören inom EU är Frankrike (både vad gäller försäljning till andra EU-länder och till länder utanför EU). Förutom Frankrike är även Tyskland, Storbritannien och Polen relativt stora exportörer av vitsocker till länder utanför gemenskapen. Storbritannien är det land som importerar mest socker från icke EU-länder. Importen till Storbritannien och även resten av EU består i huvudsak av tullfritt AVS-socker. Även Belgien har en stor handel både med andra medlemsländer och länder utanför EU. En stor del av denna handel utgörs av transithandel. För 2007 och 2008 har exporten minskat betydligt beroende bl.a. på nya regler enligt WTO för hur mycket socker EU har rätt till att exportera med hjälp av exportbidrag (ett minskat utrymme har beslutats enligt WTO-panel). Handeln inom EU i förhållande till de totala nuvarande produktionskvoterna uppgår, enligt EUROSTAT, till omkring 30 procent.

Tabell 99 Handel inom EU och med länder utanför EU av vitsocker 2005-2008, ton
Intra and extra community white sugar trade 2005-2008, metric tons

Land	2005		2006		2007		2008	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Frankrike	215 262	1 257 670	217 806	1 453 158	254 216	1 625 042	271 053	1 681 383
Nederländerna	148 148	160 387	128 039	171 755	109 711	167 086	175 129	163 813
Tyskland	518 857	732 163	492 439	501 611	480 153	489 821	664 990	665 555
Italien	465 838	33 372	441 780	37 676	728 860	18 035	803 857	22 388
Förenade Kungariket	223 950	121 351	225 162	186 400	202 793	424 993	230 105	470 892
Irland	62 070	69 593	110 015	61 336	90 017	18 964	112 249	1 088
Danmark	30 827	24 460	68 564	29 843	73 823	68 593	115 030	131 110
Grekland	43 065	191	56 582	2 147	175 541	8 506	181 907	28 492
Portugal	11 502	81 593	18 392	87 627	21 609	145 296	29 110	205 036
Spanien	413 298	29 019	433 980	65 963	546 327	97 760	603 647	74 304
Belgien	1 330 934	492 415	1 138 693	278 932	370 909	300 532	392 486	336 665
Luxemburg	3 658	291	3 378	214	3 086	101	3 128	331
Sverige	28 959	22 910	37 975	53 053	39 184	29 511	56 620	70 741
Finland	18 514	12 388	34 172	17 580	37 701	15 950	32 542	18 103
Österrike	123 507	168 089	155 643	151 477	236 599	106 770	372 936	132 626
Malta	9 720	0	21 687	0	10 966	2	10 397	79
Estland	37 885	5 847	39 502	3 929	69 284	5 791	50 674	9 717
Lettland	13 639	22 004	15 760	15 928	30 477	4 478	72 147	316
Litauen	26 643	21 961	31 679	30 721	30 736	38 151	45 725	49 237
Polen	33 504	112 780	57 376	80 384	41 056	181 243	91 711	249 168
Tjeckien	36 271	196 446	53 107	157 861	73 205	123 589	76 896	185 179
Slovakien	28 596	81 264	53 196	111 459	46 119	147 569	106 309	63 887
Ungern	24 294	86 099	38 235	120 110	40 218	97 116	62 298	97 169
Slovenien	22 395	35 826	22 985	72 092	17 352	116 415	33 269	38 412
Cypern	13 167	2	19 303	83	19 412	4	19 510	119
Bulgarien					22 215	33 300	65 457	82 979
Rumänien					84 538	4 010	125 798	17 740
Totalt	3 884 500	3 768 119	3 915 448	3 691 336	3 856 107	4 286 656	4 804 980	4 796 525

Land	2005		2006		2007		2008	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Frankrike	121 427	1 112 846	147 753	991 481	160 359	360 694	160 841	305 795
Nederländerna	30 909	251 568	46 121	299 010	32 334	128 048	25 352	117 664
Tyskland	31 323	1 079 394	31 899	748 482	44 627	128 128	58 946	120 614
Italien	275 907	67 726	205 593	222 164	161 641	47 459	53 911	8 799
Förenade Kungariket	1 215 468	668 437	1 194 900	678 987	1 204 997	142 664	1 282 424	137 859
Irland	138	25 763	206	31 993	56	24	49	19
Danmark	8 111	199 125	4 747	211 612	11 248	117 469	13 263	108 202
Grekland	81 981	65 004	96 024	190 353	87 649	35	90 388	13
Portugal	297 146	16 907	292 084	37 735	478 726	64 783	452 880	5 831
Spanien	101 900	38 078	70 652	124 931	45 507	17 201	62 456	2 248
Belgien	23 551	1 463 312	35 575	1 499 329	17 707	247 039	21 870	284 894
Luxemburg	0	0	0	0	0	0	0	0
Sverige	1 784	92 020	1 108	84 495	2 215	14 576	4 454	43 118
Finland	51 379	38 837	59 642	20 981	67 025	2 250	55 380	2 242
Österrike	41 209	109 387	39 199	82 267	34 356	6 068	21 150	20 098
Malta	11 710	0	20 368	22	26 497	6	11 547	2
Estland	33	14	0	82	0	66	0	15
Lettland	133	2 368	468	6 397	416	34	807	14
Litauen	34 326	105 509	95 560	13 007	1 672	21	31 843	1
Polen	14 509	544 957	10 413	621 757	4 555	165 021	33 628	154 492
Tjeckien	316	107 374	3 077	90 559	10 971	509	7 665	2 719
Slovakien	1 341	49 371	10 846	77 692	11 796	0	9 028	32
Ungern	40 826	115 939	55 379	92 688	59 035	49 536	192 511	47 913
Slovenien	13 421	98	63 044	23 706	120 468	58	53 194	57
Cypern	737	0	1 422	0	2 127	12	1 552	0
Bulgarien					187 163	2 992	256 202	1 705
Rumänien					312 309	1 046	406 975	19
Totalt	2 399 586	6 154 031	2 486 080	6 149 728	3 085 454	1 495 737	3 308 314	1 364 362

Källa: EUROSTAT

9.8.1 Sockersektorn i kandidatländer

I nedanstående tabell redovisas sockersektorn i kandidatländerna, dvs. länder som ansökt om medlemskap i EU som på sikt kan komma att bli medlemmar. Av kandidatländerna är det endast Turkiet som har en större produktion i ett EU-perspektiv. Av EU-länderna är det endast Frankrike och Tyskland som har större produktion än Turkiet. Kroatiens produktion är betydligt lägre än Turkiets men placerar dem ändå på tredje plats bland de nya medlemsstaterna (EU-12) efter Polen och Tjeckien. Island har ingen egen produktion av sockerbetor. För de övriga länderna i tabellen följer konsumtion ungefär produktionen av socker.

Tabell 100 Sockersektorn i kandidatländer 2002/03-2008/09, 1 000-tal ton råsockervärde
The sugar sector in the candidate countries 2002/03-2008/09, raw sugar value and 1 000 metric tons

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
sockerproduktion							
Kroatien	168	115	169	205	230	210	210
Turkiet	2 270	1 976	2 025	2 233	1 960	1 843	2 175
Makedonien (FYROM)	10	16	16	16	10	35	35
sockerkonsumtion							
Kroatien	180	185	190	200	200	200	205
Turkiet	1 773	1 865	1 865	2 091	2 131	2 096	2 150
Makedonien (FYROM)	65	65	70	75	75	75	77
Island	12	12	11	11	11	12	12

Källa: ISO World sugar balances 2002/03-2008/09 May 2009. (Schablonmässigt kan faktorn 0,92 multipliceras med värdena i tabellen för att erhålla motsvarande värden uttryckt som vitsocker)

9.9 Världsproduktionen av socker

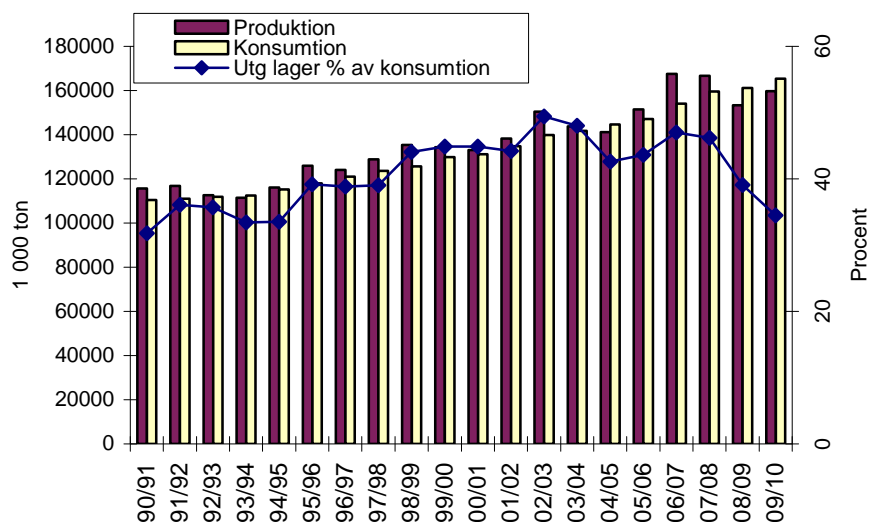
Preliminära uppgifter från F. O. LICHT i november 2009 för världsproduktionen av socker 2009/10 visar att produktionen förväntas öka jämfört med föregående år. Produktionen är beräknad till ca 160 miljoner ton, vilket med ökad konsumtion till 165 miljoner ton innebär kraftigt minskande världslager. Bland annat lägre produktion i Indien har skapat underskott på världsmarknaden. Som framgår av figur 34 har trenden med att världsproduktionen genererat ett produktionsöverskott de senaste åren brutits under 2008/09. De tio största producentländerna i världen är Brasilien, Indien, EU, Kina, Thailand, USA, Mexico, Australien, Pakistan och Ryssland. De största exportörerna i världen är Brasilien, EU, Thailand, Australien och Guatemala. I tabell 102 redovisas skörd och produktion i världen för 2000/01 – 2009/10.

Tabell 101 Världsproduktion och konsumtion 2000/01-2009/10, 1 000-tal ton råsockervärde
World production and consumption 2000/01-2009/10, 1 000 metric tons raw sugar value

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10p
	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep
Ing. lager	59 843	59 661	69 047	68 062	61 638	64 139	72 365	73 723	63 059
Produktion	138 291	150 444	143 765	141 100	151 492	167 468	166 685	153 325	159 697
Import	45 087	48 550	49 278	51 053	54 250	51 486	50 781	53 844	58 358
Konsumtion	134 842	139 827	141 675	144 598	147 161	154 117	159 506	161 169	165 390
Export	48 718	49 781	52 354	53 978	56 080	56 611	56 602	56 664	58 687
Utg. Lager	59 661	68 047	68 062	61 638	64 139	72 365	73 723	63 059	57 037
Produktion, förändring (%)	+4,0	+8,8	-4,4	-1,8	+7,4	+10,5	-0,5	-8,2	+4,2
Konsumtion, förändring (%)	+2,6	+3,7	+1,3	+2,1	+1,8	+4,7	+3,5	+1,0	+2,6
Utg. lager av konsumtion (%)	44,2	49,4	48,0	42,6	43,6	47,0	46,2	39,1	34,5

Källa: F. O. LICHT

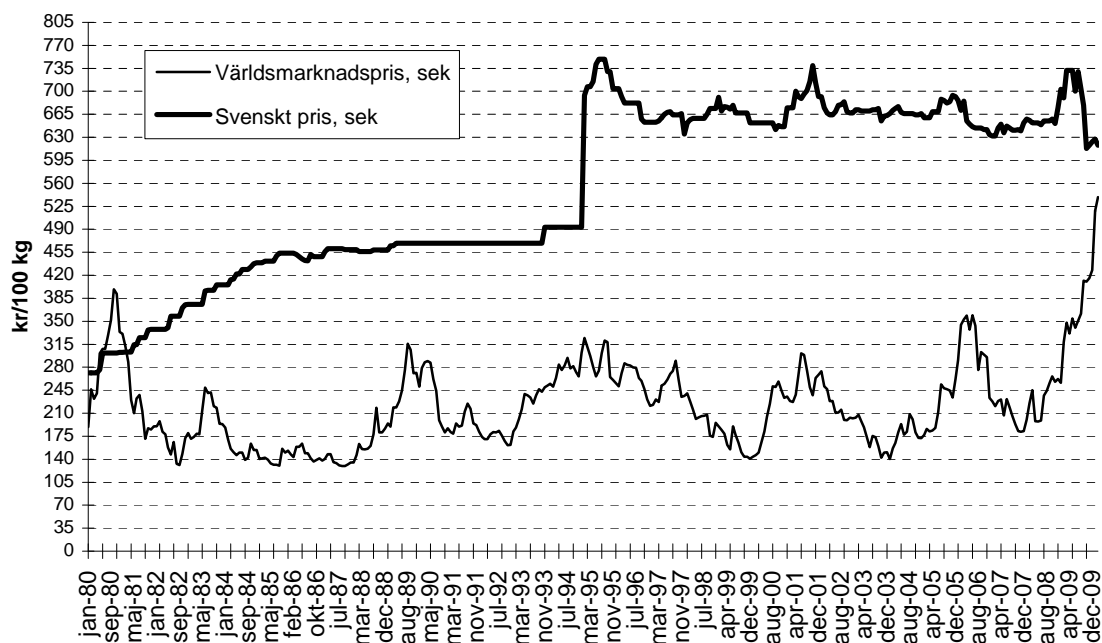
I figur 34 redovisas världsproduktion, konsumtion och världslagren av socker för perioden 1990/91 till 2009/10. Av diagrammet framgår att lagren minskat kraftigt till följd av den minskade produktionen under 2007/08 (-8,2 %). Lagren ligger på drygt 30 procent av konsumtionen, vilket brukade anges som normal lagerhållning i världen.

Figur 34 Produktion, konsumtion och utgående lager för världen 1990/91-2009/10
World production, consumption and ending stocks 1990/91-2009/2010

Källa: F. O. LICHT

Världsmarknadspriset (spotpris t.o.m. juni 2006 och därefter terminspris i resp. månad) och svenskt pris (DSAB:s listpris den första i månaden) för vitsocker framgår av figur 35.

Figur 35 Prisutveckling vitsocker 1980-2009, kr/100 kg
Price development for white sugar 1980-2009, SEK/100 kilos

Källa: FO. LICHT, egen sammanställning

Världsmarknadspriset steg under 2005 och 2006 kraftigt beroende på bland annat höjda oljepriser. Höga oljepriser innebär att etanol blir mer eftertraktat som bränsle för olika

ändamål och detta i sin tur medför att mindre produktion av socker sker eftersom mer sockerrör används för etanolproduktion. Det är främst Brasilien som påverkar världsmarknadspriserna med sin förhållandevis stora produktion av både socker och etanol. Under andra hälften av 2006 och även under inledningen av 2007 har priserna sjunkit då det blivit allt tydligare att större överskott finns på världsmarknaden beroende på förväntad högre produktion. Prisutvecklingen under 2008 har varit mera trögrörlig. Under 2009 har minskade skördar i framförallt Indien men även Brasilien inneburit en underskottssituation i världen som pressat upp priserna till nya rekordnivåer för de senaste 30 åren.

10 ÖVRIGA GRÖDOR

10.1 Bruna bönor

Odlingen av bruna bönor sker främst på Öland, men viss odling förekommer även i Skåne och på Gotland. Odlingen sker på kontrakt mellan odlare och uppköpande handel, det vill säga Kalmar-Ölands Trädgårdsprodukter (KÖTP) och Odal mannen (f.d. Ölands Frö AB). Handeln köper in varan direkt efter skörd för att sedan rensa, torka och lagra den. I tabell 102 redovisas den odlade arealen bruna bönor mellan 1995 och 2009. Arealen för 2006 uppgick till 646 hektar och 2007 minskade arealen till 535 hektar. 2008 minskade arealen ytterligare ca 7 % från föregående år. Enligt preliminära beräkningar uppgår den odlade arealen till 517 hektar för 2009.

Den totala konsumtionen i Sverige av bruna bönor uppgår till ca 3 000 ton per år. Import täcker det resterande behovet. Importen sker i huvudsak ifrån Nederländerna. Bruna bönor kan ersättas i vissa maträtter med en så kallad Red Kidney-böna som importeras från USA. Kvaliteten på de importerade bönorna är dock lägre än de inhemska odlade bönorna.

Tabell 102 Areal, totalskörd och hektaravkastning 1995-2009, ha, kg/ha och ton
Area, total harvest and yield per hectare 1995-2009, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektaravkastning, kg/ha	Totalskörd, ton
1995	709	1 206	855
1996	690	1 436	991
1997	921	1 533	1 412
1998	938	1 481	1 389
1999	872	1 416	1 235
2000	835	1 450	1 211
2001	756	512	387
2002	717	1 856	1 331
2003	767	1 512	1 160
2004	767	1 770	1 358
2005	707	2 042	1 444
2006	646	1 368	884
2007	535	1 796	961
2008	498	1 533	728
2009 prel.	517	2 094	1 032

Källa: SCB fr.o.m. 1995 avseende areal, KÖTP och Odal mannen innan 1995 samt för skördestatistiken

10.1.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även bruna bönor i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd, sk gårdsstödet (se även kapitel 2). Ett miljöstöd för odling av bruna bönor kan också erhållas, efter att vissa villkor avseende odlingen är uppfyllda. Bidraget till bruna bönor är fastställt till 1 400 kronor/hektar. I enlighet med WTO-avtalet tillämpas från och med 2000/01 ingen tull vid import av bönor till EU.

10.2 Utsäde, vallväxtfrö

Vallfrödling förekommer i stort sett över hela landet för jordbruksändamål och för grönytor (gräsmattor, golfbanor och dylikt). 2006 odlades utsäde på 15 151 hektar och under 2007 var motsvarande areal 14 276 hektar vilket är en minskning med ca 6 %. Under 2008 låg den odlade arealen kvar på 2007 års nivå. Den odlade arealen har preliminärt beräknats till 14 229 hektar för 2009.

Tabell 103 Vallfröareal i Sverige 1997-2009, ha
Ley seed area in Sweden 1997-2009, ha

År	Hektar	År	Hektar
1997	8 500	2004	12 329
1998	9 000	2005	12 847
1999	8 200	2006	15 151
2000	8 900	2007	14 276
2001	10 300	2008	14 260
2002	12 600	2009 prel.	14 229
2003	12 300		

Källa: SCB

Totalt för hela EU uppgår odlingen av vallfrö till drygt 400 000 hektar 2007. Ledande producentländer är Danmark, Frankrike, Spanien, Italien och Tyskland.

10.2.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även utsäde i det nya jordbruksstödet (se även kapitel 2) som medger att produktionsstödet för utsäde läggs om till ett enhetligt jordbruksstöd (arealbaserat stöd). Det är att möjligt för medlemsländerna att frikoppla stödet ifrån produktionskravet. Valmöjligheten att behålla produktionskopplingen för stödet till 100 procent finns dock också för utsäde. I Sverige har stödet för utsäde frikopplats helt och hållet, vilket innebär att tidigare utsädesstöd har avskaffats eftersom inget produktionskrav längre finns för stödrätter inom ramen för gårdsstödet. Tidigare stödsystem (fram till 2005) bestod av ett odlingsstöd uttryckt som ett fast bidrag per kg för vissa godkända sorter för certifiering av utsäde. För 2004/05 betalades ca 30 miljoner kronor i stöd i Sverige. Det totala utsädesstödet i EU 2004/05 uppgick till ca 109 miljoner euro.

Det tas ut tull vid import av vallfrö. Tullnivån uppgår dock endast till 0 - 2,5 procent.

Tabell 104 Utbetalda bidrag i Sverige inom vallfröstödet 1995/96-2004/05, miljoner kr
Ley seed support paid in Sweden 1995/96-2004/05, mill SEK

År	Summa	År	Summa
1995/96	24,6	2000/01	21,3
1996/97	19,6	2001/02	33,7
1997/98	23,3	2002/03	35,6
1998/99	15,5	2003/04	32,9
1999/00	26,4	2004/05	30,1

Källa: EU-kommissionen

Tabell 105 Utbetalda bidrag i EU inom vallfröstödet 1995/96-2004/05, miljoner euro
Total ley seed support paid in the EU 1995/96-2004/05, mill. EUR

År	Summa	År	Summa
1995/96	91,82	2000/01	102,73
1996/97	92,02	2001/02	98,96
1997/98	93,30	2002/03	88,33
1998/99	108,00	2003/04	107,47
1999/00	96,90	2004/05	108,82

Källa: EU-kommissionen

10.3 Konservärter

Odling av konservärter förekommer främst i Skåne och Västsverige. Odlingen sker genom kontrakt med uppköpande handel. I tabell 106 redovisas arealer och skörd för perioden 1995-2009.

Tabell 106 Konservärter, areal och skörd 1995-2009, ha, kg/ha och ton
Tinned peas, area and yield 1995-2009, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektarskörd, kg/ha	Totalskörd, Ton
1995	8 578	4 497	38 579
1996	8 821	5 575	49 178
1997	9 028	5 138	46 385
1998	8 524	4 043	34 460
1999	8 752	4 833	42 296
2000	8 524	4 499	38 355
2001	8 862	5 543	49 124
2002	8 909	5 008	44 615
2003	9 121	4 993	45 541
2004	9 318	3 971	37 004
2005	8 874	4 453	39 418
2006	8 954	3 733	33 428
2007	8 824	4 172	36 814
2008	7 343	4 812	36 450
2009 prel.	8 802	4 650	43 850

Källa: SCB avseende areal; Findus, Toppfrys, Magnihill avseende skörd.

10.3.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 omfattas även odlingen av konservärter av det enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd (se även kapitel 1). Till skillnad från en del andra grödor inom detta nya system för jordbruksstöd gäller att endast den som under 2003 odlade konservärter får den arealen stödberättigande i det nya systemet. Andra regleringsåtgärder för konservärter är en tull på 14,4 – 19,2 procent för beredda ärter och 8 - 13,6 procent för obearbetade ärter vid import från tredje land.

10.4 Fiberväxter

Odlingen av lin och hampa för framställning av fibrer för textilieändamål förekommer i mycket liten omfattning i Sverige. Under 1940-talet och 1960-talet förekom dock odling av spånadslin på ca 2 000-4 500 hektar i landet och hampa på ca 1 500 – 2 000 ha. Före EU-inträdet har spånadslinsodlingen uppskattats till omkring fem hektar. 1998 hade emellertid arealen ökat till ca 320 hektar. Arealen fortsatte att öka och uppgick för 1999 till ca 1 320 hektar. Odlingen minskade 2000 sedan till endast 21 hektar för att upphöra helt under 2001 – 2003. Ett beredningsföretag som kan bereda linhalmen till fibrer startade 1999 och fanns fram till 2000 i Laholm. På grund av olika problem lades sedan beredningsverket ned. Någon beredning i större skala som erhåller beredningsstöd finns inte i Sverige för närvarande. Odlingen av hampa har återupptagits på senare tid i landet efter att odlingsförbudet avskaffades, men det handlar främst om försök att odla för energiändamål.

Under 2008 uppgick odlingen till 74 ha lin och för hampa uppgick arealen till 390 hektar. För 2009 uppskattas linarealen till 49 ha och till 207 ha för hampa. Ingen areal har dock omfattats av beredningskontrakt. Arealens utveckling och skördens storlek i

både EU och Sverige framgår av tabell 109-111.

10.4.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även spånadslin och hampa i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd (se även kapitel 2). Från och med regleringsåret 2001/02 och t.o.m. 2004/05 ingick fiberväxterna (spånadslin och hampa) i samma stödsystem som andra arealbaserade grödor (till exempel spannmål). Ett hektarstöd erhöles för odling av fiberväxter. Arealbidraget var detsamma som för spannmål. Ett beredningsstöd erhålls vid själva beredningen av fiberväxterna. Detta stöd är begränsat till maximala kvoter för varje medlemsstat. Respektive medlemslands kvoter framgår av nedanstående tabell. Ett särskilt tilläggsstöd för vissa traditionella produktionsområden (Belgien, Frankrike och Nederländerna) finns också i regleringen.

Tabell 107 Stödberättigad kvantitet fibrer, regleringsår 2008/09, ton
Fibre quantity entitled to aid, 2008/09, metric tons

Land	Långa linfibrer, ton	Korta lin- och hampfibrer, ton
Belgien	13 800	10 350
Danmark	0	0
Tyskland	300	12 800
Spanien	50	20 000
Frankrike	55 800	61 350
Nederländerna	4 800	5 550
Italien	0	0
Österrike	150	2 500
Finland	200	2 250
Sverige	50	2 250
UK	50	12 100
Estland	30	42
Lettland	360	1 313
Litauen	2 263	3 463
Polen	924	462
Slovakien	73	189
Tjeckien	1 923	2 866
Ungern	0	2 061 ²
Rumänien	42	921
Bulgarien	13	48
Portugal	50	1 750
Summa EU-27	80 878	142 265

¹ Inkl 5 000 ton som årligen fördelas mellan Danmark, Grekland, Irland, Italien och Luxemburg

² Den garanterade nationella kvantitet som fastställts för Ungern gäller enbart hampfibrer.

Beredningsstödet för linfiber (långa fiber) uppgår till 160 euro/ton t.o.m. 2008/09 och till 200 euro/ton fr.o.m. 2009. Stödet för lin och hampa (korta fiber) uppgår till 90 euro/ton t.o.m. 2008/09. Tilläggsstödet för vissa traditionella produktionsområden uppgår till 50 euro/ha eller 120 euro/ha beroende på vilket odlingsområde som avses.

För 2005/06 uppgick de totala utgifterna avseende beredningsstödet till 20,5 miljoner euro. Utgifterna för 2006/07 minskade till ca 19,9 miljoner euro. De totala budgetutgifterna i EU 2007/08 för lin och hampa uppgick till ca 21 miljoner euro. Utgifterna för 2003/04-2007/08 redovisas i tabell 108.

Utöver dessa stödåtgärder ingår även lin och hampa i gårdsstödet och det finns ett stöd till odling för energiändamål som kommer att avskaffas 2012.

Tabell 108 EU:s utgifter av stöd för spånadslin och hampa 2003/04-2007/08, miljoner euro

Flax and hemp aid paid in the EU 2003/04-2007/08, mill. EUR

År	Summa
2003/04	17,9
2004/05	20,0
2005/06	20,5
2006/07	19,9
2007/08	21,0

10.4.2 Areal och produktion i EU

I tabellerna 109 - 111 redovisas areal avseende spånadslin och hampa och produktionen av fibrer i EU.

Tabell 109 Areal (kontrakterad för beredningsstöd) spånadslin i EU 2000/01-2008/09, ha
Flax area in the EU 2000/01- 2008/09, ha

Land	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 prel.
Belgien	13 355	16 887	15 316	19 309	19 822	18 761	15 919	14 629	12 230
Cypern	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	0
Danmark	45	19	0	0	0	0	0	1)	0
Estland	1)	1)	1)	1)	1)		0	1)	0
Finland	1 016	365	192	97	66	57	17	0	1)
Frankrike	55 108	68 117	68 434	76 656	80 534	81 843	76 278	75 523	67 688
Grekland	1)	0	0	0	0	0	0	0	1)
Irland	0	0	0	0	0	0	0	0	1)
Italien	0	0	0	20	75	18	0	0	0
Lettland	1)	1)	1)	1)	1 654	2 072	1 420	944	356
Litauen	1)	1)	1)	1)	5 494	3 599	1 057	399	247
Luxemburg	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0
Malta	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	0
Nederländerna	4 016	4 428	4 053	4 616	4 517	4 691	4 366	3 447	2 572
Polen	1)	1)	1)	1)	218	1 507	3 200	1 044	779
Portugal	3 522	0	0	0	0	0	0	0	0
Slovakien	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	1)
Slovenien	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	0
Spanien	13 898	457	55	0	0	0	0	1)	1)
Storbritannien	12 089	4 860	177	1 976	196	21	0	0	1)
Sverige ²⁾	21	0	0	0	13	62	76	1)	1)
Tjeckien	1)	1)	1)	1)	5 372	4 303	2 736	830	156
Tyskland	402	297	299	224	180	38	30	51	42
Ungern	1)	1)	1)	1)	0	0	0	1)	1)
Rumänien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	1)
Österrike	450	132	171	142	109	133	129	0	1)
Totalt	106 167	95 562	88 703	103 039	118 251	117 105	105 228	96 866	84 070

1) Uppgift saknas

2) För Sverige redovisas total areal (ej enbart kontrakterad areal)

Källa: EU-kommissionen

Tabell 110 Areal (kontrakterad för beredningsstöd) hampa i EU 1999/00 – 2008/09, ha
Hemp area in the EU 1999/00 – 2008/09, ha

Land	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 prel.
Belgien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cypern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	1)	1)
Danmark	23	7	7	0	5	59	39	1	44	0
Estland	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0	1)	1)
Finland	264	59	113	33	10	6	0	75	5	1)
Frankrike	10 500	7 700	7 010	7 730	9 452	8 427	9 315	8 383	7 350	6 187
Grekland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1)
Irland	22	6	0	0	0	0	0	0	0	0
Italien	197	151	155	239	872	885	157	236	404	263
Lettland	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	5
Litauen	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	1)
Luxemburg	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Malta	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Nederländerna	872	806	969	2 106	1 470	27	49	16	117	274
Polen	1)	1)	1)	1)	1)	81	129	1 800	1 081	987
Portugal	185	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Slovakien	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	0
Slovenien	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0	1)	0
Spanien	13 473	6 103	789	694	744	678	853	3	1)	1)
Storbritannien	2 500	2 245	3 303	1 409	2 438	1 640	1 274	1 671	643	1 362
Sverige	0	0	0	0	30	147	368	512	1)	1)
Tjeckien	1)	1)	1)	1)	1)	0	140	1 086	1 396	518
Tyskland	4 003	2 967	1 901	2 035	2 628	1 730	2 000	1 233	824	896
Ungern	1)	1)	1)	1)	1)	539	277	198	1)	1)
Rumänien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	73	1)
Österrike	1)	1)	848	310	352	397	377	546	0	52
Totalt	32 328	20 335	15 095	14 555	18 000	14 557	14 978	15 760	11 936	10 544

1) Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen, Jordbruksverket

Tabell 111 Produktion av bearbetade linfiber och hampfiber för textilier i EU 1995/96, 2003/04 - 2008/09, ton

Production of flax and hemp fibre for textiles in the EU 1995/96, 2003/04 - 2008/09, metric tons

	1995/96	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07 prel.	2007/08 prel.	2008/09 prel.
Linfiber	103 750	89 841	233 735	226 762	173 799	166 107	194 690
Hampfiber	41 250	6 790	21 152	26 626	21 655	24 356	24 578

Källa: EU-kommissionen. Uppg. för EU-27 fr.o.m. 2007/08

Det största producentlandet inom EU är Frankrike som står för nästan 85 procent av EU:s totala produktion av fiber. Därefter kommer Belgien och Nederländerna.

10.5 Torkat foder

Torkat foder är proteinrika foderväxter som skördas och därefter torkas, oftast med hetluft (grönmjölspelletts).

10.5.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 omfördelades stödet för torkat foder mellan odlare och bearbetningsindustri. Hälften av stödet ingår i det enhetliga jordbruksstödet som frikopplats och grundas på tidigare leveranser till industrin. Den andra hälften utgår som ett bearbetningsstöd på 33 euro/ton. 2011 är sista året som stödet för produktion av torkat foder kommer att betalas ut. Bearbetningsstödet omfattar lusern, klöver, esparsett, lupin, vicker och liknande foderprodukter samt proteinkoncentrat framställt av saft av lusern och gräs. Varan ska uppfylla EU:s kvalitetskrav, bland annat ska råproteinhalten i torrsubstansen vara högre än 15 procent. En maximal kvantitet för vilken stöd kan utbetalas finns också. I EU utnyttjades ca 74 procent av den totala kvoten för heltluftstorkat och soltorkat foder under 2008/09, se tabell 112.

Tabell 112 Produktion av torkat foder och kvotutnyttjande 2008/09, ton och procent*Dried fodder production and use of production quota 2008/09, metric tons and %*

Land	Produktion, ton	Kvot, ton	Utnyttjande av kvot, %
Belgien/Lux	0	8 000	0
Danmark	64 577	334 000	19
Tyskland	256 722	421 000	61
Grekland	20 737	37 500	55
Spanien	1 527 850	1 325 000	115
Frankrike	826 902	1 605 000	52
Irland	2 817	5 000	56
Italien	736 329	685 000	107
Nederländerna	112 722	285 000	40
Österrike	1 906	4 400	43
Portugal	891	30 000	3
Finland	0	3 000	0
Sverige	6 128	11 000	56
Storbritannien	39 791	102 000	39
Tjeckien	32 145	27 942	115
Litauen	447	650	69
Ungern	35 231	49 593	71
Slovakien	2 207	13 100	17
Polen	4 082	13 538	30
Totalt EU	3 671 486	4 960 723	74

Källa: EU-kommissionen.

Kostnaderna för 2006/07 avseende bearbetningsstödet uppgick till ca 154 miljoner euro och för 2007/08 uppgick utgifterna till 136 miljoner euro. Kostnaden för 2008/09 uppgick till 120 miljoner euro.

Tabell 113 Utbetalade bidrag i EU inom stöd till torkat foder 1996/97-2008/09, miljoner euro*Dried fodder aid paid in the EU 1996/97-2008/09, mill. EUR*

År	Summa	År	Summa
1997/98	307	2003/04	390
1998/99	307	2004/05	294
1999/00	313	2005/06	150
2000/01	309	2006/07	154
2001/02	313	2007/08	136
2002/03	311	2008/09	120

Källa: EU-kommissionen

I Sverige gjordes utbetalningarna inom stödet till torkat foder under 2007/08 1,7 miljoner kronor. Motsvarande utbetalningar för 2008/09 var 2,2 miljoner kr. Stödet till Sverige under perioden 1996/97 - 2008/09 redovisas i tabell 114. Stödet halverades för 2005/06 som en följd av sänkt stöd i och med införandet av gårdsstödet.

Tabell 114 Utbetalade bidrag i Sverige inom stöd till torkat foder 1996/97-2008/09, miljoner kr
Dried fodder aid paid in Sweden, 1996/97-2008/09, mill. EUR

År	Summa	År	Summa
1997/98	3,1	2003/04	4,7
1998/99	4,1	2004/05	4,4
1999/00	3,4	2005/06	1,4
2000/01	4,7	2006/07	1,6
2001/02	4,9	2007/08	1,7
2002/03	5,3	2008/09	2,2

Källa: Jordbruksverket

Jordbruksverket • 551 82 Jönköping • Tfn 036-15 50 00 (vx)
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se